

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

کوثر بخشایش

ارمغانی برای مهمانان ماه خدا

بسم الله الرحمن الرحیم

کوثر بخشایش: ارمغانی برای مهمانان ماه خدا

نویسنده:

حسین اسحاقی

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

کوثر بخشایش: ارمغانی برای مهمانان ماه خدا

مشخصات کتاب

سرشناسه : اسحاقی، سیدحسین، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور : کوثر بخشایش: ارمغانی برای مهمانان ماه خدا / حسین اسحاقی.

مشخصات نشر : قم: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهشهای اسلامی، ۱۳۸۴.

مشخصات ظاهری : [۴]، ۱۷۶ ص.

فروست : مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما؛ ۳۳۶.

شابک : ۱۰۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴۰-۱۶-۶

یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۷۵] - ۱۷۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : رمضان

موضوع : دعاهای ماه رمضان

موضوع : دعاهای ماه رمضان -- نقد و تفسیر

شناسه افزوده : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهشهای اسلامی

رده بندی کنگره : BP۱۸۸/الف۵۱۵ک۹ ۱۳۸۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۴

شماره کتابشناسی ملی : ۲۲۶۰۵۰۱

ص:۱

اشاره

کوثر بخشایش: ارمغانی برای مهمانان ماه خدا

کد: ۳۳۶

نویسنده: سید حسین اسحاقی

ناشر و تهیه کننده: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

چاپ: زلال کوثر

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۴

شمارگان:

بها: ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: Email: IRC@IRIB.ir

تلفن: ۲۹۱۹۶۷۰-۰۲۵۱ دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰

شابک: ۶-۸-۹۶۸۷۳-۹۶۴ISBN: ۹۶۴-۹۶۸۷۳-۸-۶ \

مقدمه

مقدمه

سلام بر میهمانان خـدا، سـلام بر روزه داران رمضان، سـلام بر آنانکه با نیروی ایمان نفس را مهار کرده و خود را از پلیـدیها و زشتی ها رهانیدند و به دروازه سعادت و سلامت ره سپردند.

درود بر حرمـت گـذاران ایـن مـاه، درود بر بهره منـدان از برکـات و فضـیلتهای مـاه رمضـان کـه بر سـفره مغفرت و بخشـایش پروردگار، به صیقل جسم و جان و مجاهده با نفس مشغولند.

سلام بر لیله القـدر، شب نـور و رحمت، شب نزول قرآن و مطلع خیرات و سـعادت؛ که منشـاء زنـدگی نوین و مبـداء تحول و کمال انسانهاست.

در موسم رحمت و تجلی حقیقت و نزول برکت بـا تهـذیب نفس و تطهیر قلب به عالم عُلْوی پر می گشاییم و طیران آدمیت را به نظاره می نشـینیم و با تمرین خلوص و بنـدگی از خدا می خواهیم که بر محمد و آلش درود فرسـتد و بر ما شـناخت فضایل این ماه و بزرگداشت حرمت آن را ارزانی فرماید.

و ارج می نهیم تلاش شایسـته جناب حجه الاسـلام محمد صالح نیا و آقای میثم نمکی آرانی را که با تهیه این مجموعه ارمغان راهمـان را فراهم ساختنـد. امیـد که در رشـد و تعالی برنامه های معنوی ماه مبارک رمضان مورد اسـتفاده برنامه سازان ارجمند قرار گیرد.

مدیریت پژوهشی

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما

بخش اول: نقش ماه رمضان در تربیت و سازندگی انسان

اشاره

بخش اول: نقش ماه رمضان در تربیت و سازندگی انسان

زیر فصل ها

فلسفه روزه از دیدگاه اسلام

فلسفه روزه از دیدگاه اسلام

امام صادق(ع) می فرماید: خدای متعال فرموده است:

روزه به من اختصاص دارد، و من خود پاداش آنم.(۱)

«سوگند به خورشید و تابش آن، و سوگند به ماه آنگاه که در پی خورشید در آید، و سوگند به روز آنگاه که آن را آشکار سازد و سوگند به شب آنگاه که آن را بپوشاند و سوگند به آسمان و آنکه آن را بنا نهاد، و سوگند به زمین و آنکه آن را گسترد، و سوگند به جان و آنکه آنرا مستوی و کامل آفرید. و راه بدی و خوبی را بدو الهام نمود. رستگار کسی است که جان را پاک سازد، و زیانکار آنکه جان را در ظلمت و تاریکی های جهل و معصیت پنهان دارد.»(۲)

ضروری ترین وظیفه انسان در اسلام خود سازی در پرتو خداشناسی است. مسلمان باید خویشتن خویش را چنان که «بایسته» است بسازد. نه آنطور که

۱- وافی، ج ۲ کتاب الصیام ص ۵ و احتمال می رود مقصود از «و انا اجزی به» این باشد که من خود پاداش آنرا می دهم.
۲- شمس / ۹ و ۱

امیال و هوسـهایش «خواسـته» است و اسـلام مکتبی است که این «بایستگی» را به مسلمانان می آموزد و با احکام خود، او را به سوی «چنان بودنی» که شایسته مقام انسان است سوق می دهد.

آئین مقدس اسـلام و مجموعه احکام حیات بخش آن برای رهاندن انسان از دام خواسـته های حقیر جسـمانی و حیوانی است؛ چرا که تا عُقاب جان آدمی از دام شهوت و هوس، و قید و بند نیازهای زمینی نرهد هرگز به فراز قرب حق و به جهان آسمانی پر نمی کشد.

اسـلام پیروان خـویش را در هر گـوشه از زنـدگی، و در کشـاکش نیازهـا و خواسـته هـا، به سوی همین وارسـتگی از بنـدهای حیوانی و آراستگی به فضایل انسانی فرا می خواند.

ما مسـلمانان اگر نه در سـخن بلکه در عمل، پیرو اسـلام باشـیم و دسـتورات این آیین آسمانی را آنچنان که هست و باید بکار بنـدیم، بی تردیـد به قله هـای معنویت اسـلام نائـل می آییم، همچنـانکه سـلمان ها و ابوذرها، مقـدادها و عمارها، و چهره های بسـیاری از این دست در تمام ابعاد انسانیت خویش اسوه و نمونه بودند، آنها در صـفا و صمیمیت، چون سر چشمه های روشن آب، پـاک و زلاـل، و در میـدان مبارزه با مشـکلات و نبرد با ناراستیها، چون کوه اسـتوار؛ و در دانش و انـدیشه، چون دریا پر موج و ژرف، و در مناعت و بی نیازی از غیر خدا چون آسمان بلند و برافراشته بودند.

آری دستورات اسلام، در عین سادگی و شیرینی، صیقلی است که جان مسلمان را جلا می دهد.

حس خودخواهی، دلبستگی به خویش، پیروی از هوسها، لذت جویی و پای بندی به خور و خواب و شهوت تن بندهایی است که انسانها را خوار و

بیمقدار می سازد، و تا سر حد حیوان فرود می آورد، و اسلام با یک یک احکام خویش، بیش از هر چیز بازکننده این بندها و رهاننده جانهاست.

روزه یکی از احکام انسان ساز اسلام است، که آگاهی از همه فواید، و پی بردن به فلسفه کامل آن همچون سایر احکام الهی برای انسان عادی ممکن نیست؛ دانش محدود بشر نمی تواند راهگشای همه اسرار نهفته باشد.

اما ندانستن فلسفه احکام الهی نباید ما را از انجام آنها باز دارد، و موجب نافرمانی و عصیان شود چرا که این اطاعت کورکورانه نیست، بلکه بر علم و یقین است؛ مسلمان می داند که خدای جهان بر همه چیز دانا و از همه چیز آگاه است، نقص و نیازی نیز در ذات متعال او نیست که از اعمال ما سودی بخواهد، یا از زیانی بهراسد، خدای مهربان خیر محض است و برای بندگان خود جز خیر و سعادت نمی خواهد، پس اگر به چیزی فرمان می دهد خیر و سعادت ما در آن است و کمال و تعالی ما بدان بستگی دارد، و هر چه را نهی می فرماید برای ما زیانبخش است و به مصالح مادی و معنوی ما لطمه نمی زند.

در بررسی سود و زیان یک فرمان الهی، تنها به فواید جسمی و بهداشتی و حداکثر به فواید اجتماعی آن نباید بسنده کرد زیرا پیروی از احکام، اگر تنها به جهت همین فواید صوری باشد _ نه به عنوان اطاعت از خدای متعال _ ما هرگز به بندگی و تسلیم در برابر خدای متعال که از اهداف مترقی و برتر اسلام است نخواهیم رسید به همین جهت روزه حتما باید با نیت و قصد قربت و برای رضای خداوند متعال انجام شود، و بدون نیت باطل است، روزه بدون نیت و قصد قربت ممکن است فواید جسمی را دارا باشد ولی سازندگی و فواید روحی این عبادتِ انسان ساز را ندارد، مسلمان باید تسلیم خدا باشد نه پرستنده تشخیص خود، و بدیهی است اگر در مسیر تسلیم در برابر حق، آثار احکام را نیز پی جویی کنیم و به برخی از آنها پی ببریم شایسته و پسندیده است.

فواید روزه

اشاره

فواید روزه

روزه فواید جسمی و روحی فراوانی دارد، شفابخش جسم و توانبخش جان است، پاک کننده آدمی از رذائل حیوانی است در ساختن فرد صالح و اجتماع بسامان بسیار مؤثر است و در تهذیب و تزکیه نفس و رهاندن انسان از روز مرگی و واماندگی تأثیر بسزایی دارد.

فواید طبی و بهداشتی روزه که از سودمندیهای کوچک این فریضه انسان ساز است به حدی است که شاید نیاز به توضیح و تکرار نداشته باشد، و بیشتر مردم کم و بیش از آن آگاهند. ما به اختصار به گوشه ای از این فواید اشاره می کنیم:

دستگاه گوارش از اعضا پر کار اندام آدمی است با سه وعده غذای روزانه که مردم معمولاً مصرف می کنند تقریبا در همه ساعات دستگاه گوارش به هضم و تحلیل و جذب و دفع مشغول است. روزه باعث می شود که از یکسو این اعضا استراحت کنند و از فرسودگی مصون بمانند و نیروی تازه ای بگیرند، و از سوی دیگر ذخایر چربی که زیانهای مهلکی دارند تحلیل رفته و کاسته شوند.

پیامبر گرامی اسلام در همین رابطه فرموده است: «صُومُوا تَصِحُّوا»(۱) روزه بگیرید تا سالم بمانید.

و نیز در روایات بسیاری از پیشوایان گرامی اسلام آمده: «معده آدمی خانه بیماری های اوست و پرهیز از غذا درمان آنست.»(۲)

۱- جامع الاحادیث، ج ۹، ص ۱۰۰.

۲- سفینه البحار، ماده طب.

بدیهی است آنگاه این فواید بهداشتی بهتر به دست می آید که روزه دار امساک روزه را با زیاده روی در شب تلافی نکند.

بـا پیشـرفت دانش پزشـکی، برخی از پزشـکان و متخصـصان دریـافته انـد که امساک از خوردن و آشامیـدن، عالی ترین روش درمانی است، یکی از پزشـکان می گوید: «طرح درمان به وسـیله روزه چنان معجزه آساست که بکار بسـتن آن مسیر طرحها و برنامه های طب عملی و جراحی را تغییر خواهد داد. زیرا روزه راه تازه ایی به روی دانش پزشـکی می گشاید و سـلاح مؤثری برای مبارزه با بیماریها به این دانش می بخشد؛ سـلاحی که می توان آن را از راهها گوناگونی مورد اسـتفاده قرار داد، و انسان را در مبارزه با علت بیماریها برای بهبود بیماران به نتیجه مطلوب و آشکار رساند».(۱)

«با روزه و امساک می توان بیماریهایی را بهبود بخشـید و معالجه کرد. البته در صورتی که با اعتدال و میانه روی مقرون باشد، و هنگام سحر و افطار در خوردن و آشامیدن افراط نشود.»(۲)

روزه باعث استراحت معده است. در حال روزه داری اسـید معده به جای غذا بوسـیله صـفراء خنثی می شود و زخم معده ایجاد نمی گردد.(۳)

باید توجه داشت، بر خلاف تصور کوتاه اندیشان، روزه هیچگونه ضرری برای

۱- روزه روش نوین، الکسی سوفورین.

۲- روزه روش نوین، الکسی سوفورین.

۳- اولین دانشگاه آخرین پیامبر، ج ۳، ص ۷۹.

افراد سالم ندارد.(۱) و اگر کسی بیمار باشد و نتواند روزه بگیرد از انجام این تکلیف اسلامی معاف است و اگر روزه بگیرد و با این کار بیمارتر شود و یا باعث شود بیماری اش ادامه یابد، کار حرامی مرتکب شده است و روزه اش هم نزد خدا پذیرفته نیست، بیماری که روزه برای او ضرر دارد نباید روزه بگیرد و فقط پس از بهبودی کامل لازم است در روزهای دیگر قضای آن را بجا آورد و جبران کند.

همانطور که گفتیم فواید جسمی و بهداشتی روزه اگر چه چشمگیر و غیر قابل انکار است، ولی مهمترین فواید آن اثرات بهداشتی اش نیست. متأسفانه برخی در بررسی فواید روزه تنها به همین اثرات بهداشتی بسنده کرده اند، در حالیکه فواید برتر روزه به جنبه های معنوی آن مربوط می شود. فواید جسمی روزه با اثرات معنوی آن در سازندگی، تربیت و تزکیه انسان، قابل مقایسه نیست. اگر چه همان فواید طبی هم گواهی است بر اصالت اسلام عزیز، چرا که این آیین فطری و آسمانی، چهارده قرن پیش با ژرف بینی و احاطه ایی که جز از خدای متعال نمی تواند بود، در محیط جاهلیت عرب دستوراتی برای انسانها وضع کرده است که دانش پزشکی انسان متمدن عصر ما با پیشرفت خود روز به روز به گوشه هایی از حکمت آن پی می برد.

روزه عامل باز دارنده از گناه

روزه عامل باز دارنده از گناه

روزه به ویژه روزه ماه مبارک رمضان که در اسلام بر همه مسلمین مکلف واجب است، عامل مؤثری در ایجاد و تقویت روحیه تقوی و پرهیزکاری است

۱- برای اطلاعات بیشتر به کتابهای (اهمیت روزه از نظر علم امروز تألیف دکتر صبور اردوبادی ــ روشن نوین برای درمان بیماریها ــ اولین دانشگاه و آخرین پیامبر ج ۳ تألیف دکتر پاک نژاد) مراجعه شود.

قرآن مجید این فایده بزرگ روزه را با جمله «لَعَلَّکُمْ تَتَّقُونْ» یاد آور می شود و این عبادت را عامل مهم تقوی می شمارد.

تقوی و پرهیزگاری در تربیت و سازندگی و شخصیت یک مسلمان نقش بسیار مهمی دارد، و برای رسیدن به این اثر پرارزش است که بهترین عبادت در ماه صیام، اجتناب از گناهان است.

پیامبر بزرگوار صلی الله علیه و آله در خطابه ای فضیلت های ماه رمضان را برای مسلمانان بیان فرمودند: علی(ع) پرسیدند: بهترین اعمال در این ماه چیست؟

پیامبر پاسخ دادند: «اَلْوَرَعُ عَنْ مَحارِمِ اللّهِ» اجتناب و پرهیز از گناهان.(۱)

روزه دار با به کار بستن این دستورات الهی که شرط کمال است، روح تقوی را در خود زنده می کند و این مراقبت ثمر بخش در ماه مبارک رمضان بسیار آسان تر است چرا که گرسنگی و تشنگی و دیگر محدودیت های روزه، شعله های سرکش غرایز حیوانی و هوسها را تا حد چشمگیری خاموش می سازد. و با مراقبت و تمرین پیاپی در یکماه، نیروی باز دارنده از گناه در انسان به وجود می آید. و خصلت خودداری در او ریشه می گیرد و رشد می کند و او با گذراندن این برنامه یکماهه توفیق می یابد که پس از ماه روزه نیز پرهیزگار باقی بماند.

نقش روزه در تقویت اراده

نقش روزه در تقویت اراده

حکومت غرایز و شهوات بر انسان خطرناک ترین حکومتها است و آدمی را اسیر و بی اختیار می سازد، و به پستی و رذالت می کشاند؛ مبارزه با سلطه

۱- وسائل الشیعه، ج ۷، کتاب الصوم، ص ۲۲۸.

شهوات که در اسلام «جهاد اکبر» نامیده شده به پایمردی و اراده استوار نیاز دارد.

انسان با روزه داری، که امساک از خوردن و آشامیدن و خودداری از برخی چیزهای دیگر است، در واقع با خواهشهای نفسانی می جنگد و در برابر غرائز خود مقاومت می کند و جان را از قید حکومت و سلطه هوسها و خواهشها می رهاند.

پیشوایان اسلام فرموده اند: «اَفْضَلُ النّاسِ مَنْ جاهَدَ هَواهُ(۱)[و] اَقْوی النّاسِ مَنْ غَلَبَ هَواهُ»(۲)

بهترین مردم کسی است که با هوای نفس مبارزه کند و نیرومندترین آنان کسی است که بر آن پیروز شود.

صفا و پاکی دل

صفا و پاکی دل

روزه چراغ معرفت و آگاهی را در درون بر می افروزد.

اندرون از طعام خالی دار

تا در آن نور معرفت بینی(۳)

۱- غرر الحکم، ص ۹۰ و ۹۱.
۲- غرر الحکم، ص ۹۰ و ۹۱.
۳- گلستان سعدی.

روزه، و به ویژه روزه یک ماهه رمضان موجب می شود که حکومت شهوات و امیال شیطانی جای خود را به حکومت تقوی و پیروی از دستورات الهی بدهد، و تیرگی هوسها و شهوات در جان آدمی به نورانیت و روشنی باطن تبدیل شود.

در سایه همین صفا و پاکی حاصل از روزه است که روزه دار، با خودآگاهی نه تنها دهان و شکم را از خوردن و آشامیدن؛ که دست و پا و چشم و گوش و زبان و همه اعضای خویش را از آنچه خدا حرام فرموده نگاه می دارد و می تواند به آن درجه از تقوی نائل آید که حتی از اندیشه و فکر گناه نیز دوری گزینند، و این اوج نورانیت روزه است.

امیرالمؤمنین علی(ع) نیز به همین مرتبه اشاره می فرماید: «صِيامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْآثامِ اَفْضَلُ مِنْ صِيامِ الْبَطْنِ عَنِ الطَّعامِ»(۱) روزه دل از اندیشه گناهان، برتر از روزه شکم از خوردن و آشامیدن است.

و البته این بدان معنا نیست که ظاهر روزه و امساک از خوردن و آشامیدن را رها کنیم، بلکه لازم است. به آن اکتفا ننماییم و همراه با آن بکوشیم که به نتایج معنوی روزه نیز برسیم.

جالب است که همین امساک ظاهری و روزه معمولی نیز انقلابی روحی در روزه داران بوجود می آورد و طبق شهادت دست اندرکاران و آمار و ارقام، در ماه مبارک رمضان از شرارت ها و تباهیها کاسته می شود.

صفا و پاکی حاصل از روزه و خودداری و پرهیزگاری روزه دار همچون سپری

۱- غرر الحکم، ص ۲۰۳، چاپ نجف چاپخانه لقمان.

است که روزه دار را از آتش عـذاب الهی که در گناهـان است مصون می دارد. پیامبر عزیز اسـلام صـلی الله علیه و آله فرمود: «اَلصَّوم جُنَّةٌ مِنَ النّارِ»(۱) روزه سپری است که روزه دار را از آتش دوزخ حفظ می کند.

روزه و صبر

روزه و صبر

انسان مسـلمان در زنـدگی فردی و اجتماعی خویش در راه هـدفهایی مبارزه می کنـد و با مشـکلاتی نیز رو به رو است؛ بـدون صبر، پیروزی بر مشـکلات و رسیدن به هدفها آسان نیست. صبر و تحمل به نیروی مقاومت و پایداری آدمی می افزاید و اراده را توانا می سازد. اگر جامعه تحمل ناگواریها را نداشـته باشد بر مشـکلات خویش و بر دشمنان خود پیروز نخواهد شد، با صبر و مقاومت است که می توان به پیکار سـتمگران رفت، و دستِ استعمارگران را کوتاه کرد؛ و روزه (به ویژه در روزهای گرم و طولانی تابسـتان، که فشار تشـنگی طاقت فرسا می شود) بطور چشـمگیری به انسان صبر و مقاومت می بخشـد، و تحمل رنج و سختی را بر آدمی آسـان می سـازد، قرآن کریم بـا تـوجه به همین اثر است که از روزه به «صـبر» تعـبیر کرده است «وَاسْتَعینُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلوه...»(۲) از صبر (روزه) و نماز کمک بگیرید.

امامـان معصوم مـا علیهم السـلام «صـبر» را در این آیه به روزه تفسـیر کرده اند(۳) و پیـامبر گرامی صـلی الله علیه و آله نیز مـاه رمضان را ماه صبر نامیده اند: «شَهْرُ الصَّبْرِ وَ اِنَّ الصَّبْرَ ثَوابُهُ

۱- وافی، ج ۷، ص ۵.

۲- بقره / ۴۵.

۳- کافی، ج ۴، ص ۶۳ و ص ۶۶.

الْجَنَّهُ» (_ رمضان _ ماه صبر است و پاداش صبر بهشت است)(۱)

و امام صادق(ع) نیز به همین ویژگی روزه اشاره فرموده است؛ هر گاه برای کسی حادثه ای جانکاه پیش آمد روزه بگیرد که خدا فرموده است: «وَاسْتَعینُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلوهِ».(۲)

روزه و قناعت

روزه و قناعت

اسلام بر خلاف مکاتب مادی شرق و غرب دنیا و نعمتهای مادی آن را وسیله ایی برای تکامل معنوی و رسیدن به سعادت جاوید می داند، و به همین جهت فرهنگ اسلام، فرهنگ لذت جویی و مصرف نیست بلکه فرهنگ قناعت و ایثار است. در روشهای مادی، تن آدمی و خور و خواب اصالت دارد و حرص و آز برای برخورداری بیشتر گریبانگیر افراد است اما در اسلام اصالت با معنویت است، و قناعت و ایثار و فداکاری از راههای وصول به مراتب بلند انسانیت محسوب می شود.

روزه فریضه ای است که مسلمان را از غرق شدن در ماده گرایی و حرص و آز برای لذتهای مادی و مسابقه برای مصرف و تن پروری می رهاند و به او می آموزد که به فکر دیگران باشد و بر خواهشهای جسمانی خویش مسلط گردد، و به مصرف به قدر نیاز قناعت ورزد و از اسراف و تبذیر بپرهیزد.

روزه به مسلمانان مناعت و قناعت را می آموزد، ارزش این صفات و تأثیر آن در ایجاد صفات برجسته دیگر همچون زهد و جود و بخشش بسیار است. قانع از دیگران بی نیاز است و تن به ذلت و خواری نمی دهد، جامعه ایی که روح قناعت

۱- کافی، ج ۴، ص ۶۳ و ص ۶۶.
۲- کافی* ج ۴، ص ۶۳.

را در خود بپرورانـد، بر خود متکی خواهـد بود، و با دوری از مصـرف بی رویه می تواند بر پای خویش بایسـتد و از بیگانه بی نیاز باشـد. همه دیدیم پس از تهدید آمریکا و غرب به تحریم اقتصادی ایران، امام امت و رهبر کبیر انقلاب اسـلامی، فرمودند: «ملت ما مسلمان است و در برابر تحریم اقتصادی و کمبود و نیازمندیها روزه خواهد گرفت».

آری روزه مسـلمان را بـه زیسـتن بـا مصرف کـم آشـنا می سـازد و بـا قنـاعت بـه آنچـه دارد از وابسـتگی هـای اقتصـادی به اسـتعمارگران نجات می دهـد. مسـلمانان صـدر اسـلام با همین روحیه از همه چیز خویش در راه خـدا می گذشـتند و حتی در میدانهای جنگ به چند دانه خرما قناعت می کردند و با تکیه بر معنویت و صفات انسانی خویش پیروزی می آفریدند.

همدردی با فقیران

همدردی با فقیران

مـاه مبـارك رمضـان، ماه مواسات است.(۱) از نتایـج بـارز روزه، برانگیختـن حس همـدردی نسبت به مسـتمندان و همنوعـان تنگـدست است. آنانکه زندگی آسوده ای دارند و رنج و فقر و طعم گرسـنگی و تشـنگی را نچشـیده اند، ممکن است از حال مسـتمندان غافـل بماننـد و روزه وسـیله ای است که آنان را از غفلت می رهانـد و رنـج مسـتمندان را به یاد آنان می آورد تا به دستگیری فقیران همت گمارند و به درد دل آنان برسند.

از سویی به احسان و اطعام و انفاق به مسـتمندان در ماه مبارك رمضان بسـیار سـفارش شده است و از سوی دیگر گرسـنگی و تشنگی روزه موجب درك وضعیت مستمندان می گردد، و بدین ترتیب ثروتمند به فقیر نزدیک می شود و

۱- کافی، ج ۴، ص ۶۶، وسایل ج ۷، ص ۳.

احساساتش تلطیف می شود و احسان و انفاق فزونی می گیرد و جامعه کمک به همنوع را می آموزد.

«مواسات» یعنی سهیم ساختن برادران در رزق و روزی، و رمضان را به همین جهت ماه «مواسات» نامیده اند تا مسلمانان به احسان نسبت به هم بپردازند و با تمرین بر این صفت ارزنده انسانی، جامعه را از حِقد و کینه برهانند، و برادر وار در کنار هم از نعمتهای الهی بهره بگیرند، و شایسته است که روزه داران به همه این نکات انسانی توجه کنند و از برنامه های سازنده این ماه بهره مند شوند.

از حضرت امام حسن عسگری(ع) پرسیدند: چرا روزه واجب شده است؟ فرمودند: تا ثروتمند درد گرسنگی را دریابد و به فقیر توجه کند.(۱)

هشام از امام صادق(ع) علت روزه را پرسید، امام فرمود: «خداوند روزه را واجب کرد تا غنی و فقیر با هم مساوی باشند، و بدان جهت که غنی رنج گرسنگی را لمس نکرده تا به فقیر رحم کند و ثروتمند هر وقت چیزی خواسته قوت به دست آوردن آنرا داشته است. خدا خواسته است که میان بندگانش یکنواختی بوجود آورد و خواسته است ثروتمند طعم گرسنگی را بچشد، و اگر جز این بود ثروتمند بر مستمند و گرسنه ترحم نمی کرد».(۲)

نظم و انضباط

نظم و انضباط

وقت شناسی و نظم و انضباط در امور از مظاهر تمدن انسانی و از عوامل مهم توفیق و پیشرفت است. شاید برخی گمان کنند که این از ویژگیهای زندگی

۱- کافی، ج ۴، ص ۱۸۱.

۲- وافی، ج ۲، کتاب الصیام، ص ۸.

غربیـان و تمـدن آنهـاست. در حـالیکه نظم و انضـباط و تنظیم اوقات از تعلیمات اصـیل اسـلام است، امیر مؤمنان در اولین فراز وصیت خود به فرزندانش می فرماید: «اُوصیکُما وَ جَمیعْ وُلْدی وَ اَهْلی وَ مَنْ بَلَغه کِتابی بِتَقْوی اللّه وَ نَظْمِ اَمْرِکُمْ»(۱) شما و همه فرزندان و بستگانم و هر کسی را که وصیت من به او برسد به تقوی و نظم در کارها سفارش می کنم.

اصولاً فرائض اسـلامی نشانگر توجه اسـلام به نظم و انضـباط است؛ هر یک از نمازهای پنجگانه را باید در وقت مخصوص آن بجـا آورد؛ مراسم حـج بایـد در وقت و مکـان ویژه انجام شود و روزه نیز در ماه مبارک با دیـدن هلال ماه رمضان شـروع و با دیـدن هلال ماه شوال خاتمه می یابـد و نیز هر روز از سپیـده دم آغاز و تا مغرب پایان می پذیرد و با توجه به اینکه ماه رمضان ماه قمری است طبعا در فصول چهارگانه سال جریان دارد و گاه در روزهای بلند تابسـتان و گاه در روزهای کوتاه زمستان قرار می گیرد، و در همه شـرایط لازم است که لحظه و دقیقه را نیز در شـروع سپیـده دم و آغاز مغرب درنظر داشت و به هیـچ وجه روزه دار نمی تواند از نظام آن سرپیچی نماید و این خود درسی است تا مسلمان امور خویش را در زندگی تنظیم کند.

آنچه بر شـمردیم، گوشه هـایی از برخی نتایـج و آثـار فریضه الهی روزه است، و مـاه روزه اضافه بر آنها سودمنـدیها و برکات دیگری نیز دارد که در پرورش اسلامی فرد و جامعه بسیار مؤثر است:

مـاه مبـارک رمضان، ماه خـدا، ماه آشـنایی با قرآن، ماه عبادت، ماه دعا، ماه آمرزش، ماه توبه و بازگشت از گناهان و اصـلاح خود است.

۱- نهج البلاغه، صبحی صالح، ص ۴۲۱، نامه ۱۴۷.

در این ماه به قرائت قرآن بسیار سفارش شده و مرسوم مسلمین است که در رمضان بیشتر از ماههای دیگر قرآن می خوانند، و این خود وسیله ایی است که جامعه اسلامی با قرآن و معارف آن آشنایی بیشتری پیدا کرده و از کلام خدای متعال آموزش بگیرند.

رمضان ماه عبادت و بندگی و راز و نیاز با معبود جهان است؛ در روایات اسلامی تأکید شده که در این ماه با توجه و خضوع بیشتر، نمازها را بجا آورند و از نمازهای مستحبی در شب و روز غفلت نورزند، و بدین ترتیب با یک تمرین یک ماهه مؤمنین به عبادت خالصتری موفق می شوند و جانها به خدا نزدیکتر می گردد.

رمضان ماه دعا است؛ پیشوایان گرامی فرموده اند، مؤمنان در این ماه به ویژه در شبهای مبارک قدر در دعا و نیایش مبالغه کنند، و با توجه به اثرات سازنده دعا و نیایش، روزه داران می توانند در پیوند معنوی خویش با خدای متعال تحولی بوجود آورند.

رمضان ماه آمرزش و توبه و بازگشت به سوی خداست. آنانکه در زندگی خویش آلودگیهایی داشته اند، می توانند با روزه، جان خویش را شستشو و در خلوت سحرها با رو کردن به خدای متعال درون را صفا بخشند و از خدای خویش طلب آمرزش کنند، و می توانند با همین زمینه ها برای همیشه از کجی ها و گمراهیها دست بردارند و به راه آیند.

پیشوایان معصوم(ع) فرموده اند گناهان در این ماه بخشوده می شود؛ و این مژده ای بزرگ است برای آنانکه لغزشهایی داشته اند تا نومید نباشند و از برکات این ماه استفاده کنند، و بسوی خدا باز گردند و روی دل به سوی او دارند و با او پیمان بندند که از گناهان دست شویند و خود را اصلاح کنند و گذشته را جبران نمایند؛ و بدون تردید گناهکار پشیمانی که در این ماه مبارک برای خدا

روزه بـدارد و از گذشـته خویش شـرمسار باشد و از خدا آمرزش بخواهد مورد مهر و عفو خدا قرار خواهد گرفت و سـعادتش تأمین می شود.

از برکتهـای این ماه همین انقلاب روحی و تحول درونی روزه داران و همین توفیقات عملی است، که انسان آلوده را پاک می سازد و از عـذاب الهی که محصول گناهان است نجات می بخشـد و روزه دار را از ظلمتها به نور می کشانـد، به نور تقوی، به نور فضیلتهای اخلاقی، به نور توبه و بازگشت به سوی خدا، به نور مهر و رحمت خدای متعال...

شبهای قدر

شبهای قدر

«لَیْلَهُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ»(۱) شب قدر از هزار ماه بهتر است.

قرآن کریم با آیه فوق بر ویژگی شب قـدر تصـریح می فرماید، شب قدر شب نزول فرشـتگان بر زمین و شب نور و سـعادت و قرب به خدا، و سلام و رحمت است.

به تصریح قرآن شب قدر در ماه مبارک رمضان است؛ زیرا خداوند در سوره بقره می فرماید:

«شَـهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرآنُ...»(۲) ماه رمضان که قرآن در آن نازل شـده است. و در اول سوره دخان می فرمایـد: «حم وَالْکِتـابَ الْمُبینِ ـ اِنّـا اَنْزَلْنـاهُ فی لَیْلَهٍ مُبارَکَهٍ اِنّا کُنّا مُنْذِرینَ ـ فیها یُفْرَقُ کُلُّ اَمْرٍ حَکیمٍ» سوگنـد به کتاب مبین (قرآن) که فرو فرستادیمش

۱- قدر / ۳.

۲- بقره / ۱۸۵.

در شبی مبارک و ما بیم دهندگانیم، در آن شب هر کار با حکمتی تعیین و تقدیر می شود.

و در سوره قدر می فرماید:

«اِنّا اَنْزَلْناهُ فی لَیْلهٍ الْقَدْرِ ـ وَ ما اَدْریکَ ما لَیلَه الْقَدْرِ ـ لَیْلَهُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ـ تَنَزَّلُ الْمَلائِکَهُ وَالرُّوحُ فیها بِاِذْنَ رَبِّهِمْ مَنْ کُلِّ اَمْرٍ ـ سَلامٌ هِیَ حَتَّی مَطْلَعِ الْفَجْرِ».(۱)

همانا ما ـ قرآن را ـ در شب قدر نازل کردیم، تو چه می دانی شب قدر چیست؟ شب قدر از هزار ماه بهتر است. فرشتگان و روح (که بزرگ فرشتگان است) در این شب به اذن خدا به خاطر همه امور(ی که در این سال تقدیر می شود) فرود می آیند این شب سراسر سلام و رحمت است تا سپیده دم.

پیشوایان معصوم ما نیز بر اینکه شب قدر در ماه مبارک رمضان است و سه شنبه **۱۹** و **۲۱** و **۲۳** رمضان یا یکی از این سه شب، شب قدر است تأکید فرموده اند. دعاها و اعمال این سه شب و توجه خاص پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین(ع) به این شبهای ارجمند شاهد دیگری است بر اینکه شب قدر همین سه شب یا یکی از این سه شب است. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله در خطبه مشهور خود در مورد رمضان فرموده است: «.. در این ماه شبی است که از هزار ماه بهتر است.»

شبهای قدر در اوج معنویت رمضان است. شبهایی است که زندگی مؤمن در آن سراسر رنگ خدایی می گیرد. پهنه ایی است که روزه دار بر آن می ایستد و به همه ما سوای حق پشت می کند و در خلوت پُر راز شبانه با عبودیت محض در

۱- سوره قدر / آیه ۱ و ۶.

پیشگاه خدا همه چیز و حتی خود را به فراموشی می سپارد، از تعلقات زمینی می برد و با آسمان پیوند می خورد.

قـدر میعـاد انسـان با خـداست. شب رنگ باختن جسم است و حکومت روح، شب حقارت ماده و عظمت معناست، شب تجلی معنویت دین و آسمانی شدن زمین است. شب همگامی سراسر وجود مؤمن با ژرفای فطرت الهی اوست، شب همسایگی انسان با فرشـتگان است، شب فراموشـی خود و استغراق در خدا است، شب باران مهر و رحمت حق بر روزه داران خدا جوست، شب تقـدیر الهی است: آری شب قـدر از هزار ماه بهتر است.... در شـبهای قـدر بایـد همچنانکه پیشوایان به ما آموخته انـد با خدای جهان به راز و نیاز و دعا و نیایش بپردازیم.

سراسـر شب بایـد بیـدار مانـد، و در نماز و عبادت کوشـید، و نیازها را به پیشـگاه خدا عرضه داشت، و از او رحمت و آمرزش خواست و پیونـد فطری خویش را بـا ذات هستی آفرین تجدیـد کرد و اسـتوار ساخت و به راستی نیز همچنانکه امامان پاک ما فرموده انـد (محروم کسـی است که از فیض این شـبها محروم بمانـد) چرا که اوج و تجلی همه سازنـدگیهای فریضه انسان ساز روزه را باید در شب قدر دید و در شب قدر به کمال رساند.

امید است ملت بیدار دل ما به ویژه جوانان عزیزمان با برخورداری از برکات ماه رمضان، در شـبهای قدر به کمال انسانی دست یابند و در این شبهای مکرم بر مراتب فضیلت و تعالی معنوی خویش بیافزایند.

ماه مبارک رمضان در کلام امام راحل رحمه الله

اشاره

ماه مبارک رمضان در کلام امام راحل رحمه الله

حضـرت امـام رحمت الله علیه شخصـیتی چنـد بُعـدی بوده انـد. شخصـیتی که علاوه بر انقلابی بودن، در فقه و فلسـفه، کلام و عرفان صاحب نظر بودند و یکی از

وجوه بسیار بارز ایشان روح تعبّد و تقوا بود. در سخنانشان همیشه توجه به خدا و دعوت به اطاعت و عبادت خدا وجود داشت. در طول ماه مبارک رمضان دیگر با خلق سخن نمی گفتند بلکه به راز و نیاز با معبود می پرداختند. از ماه شعبان به استقبال ماه رمضان رفته چنین می فرمودند:

«ماه شعبان مقدمه است برای ماه مبارک رمضان که مردم مهیا بشوند برای ورود در ماه مبارک رمضان و ورود ضیافه الله»(۱) و می فرمودند: کسی که می خواهد به میهمانی برود اول خودش را آماده می کند، سر و وضع خود را تغییر می دهد؛ ماه رمضان ماه میهمانی خداست.

میهمانی خدا غیر از میهمانی دیگران است

میهمانی خدا غیر از میهمانی دیگران است

«در حدیثی است که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمودند که ماه رمضان به شما اقبال کرد، در ضمنش می فرماید که: «دعیتم الی ضیافه الله» ضیافتهای خدا با مردم فرقش این است که وقتی شما را یک اشخاصی دعوت بکنند به یک مهمانی بروید در آن میهمانی به حسب فرا خور حال یک چیزهایی برای خوردنی و یک چیزهایی برای تفریح و این چیزهاست. ضیافت خدا در ماه رمضان یک شعبه اش روزه است و یک کار مهمش که مائده غیبی و آسمانی است قرآن است.»(۲)

راه ورود به ضیافت الله

راه ورود به ضیافت الله

«آن چیزی که انسان را به ضیافتگاه خدا راه می دهد این است که غیر خدا را

۱- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۳۹.

۲- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۳۹.

کنار بگذارد و این برای هر کس میسور نیست، برای افراد انگشت شماری که در رأس آنها رسول الله صلی الله علیه و آله است میسور بوده است... از همه مردم این معنا مطلوب است که اگر بخواهند در ضیافت خدا وارد بشوند به اندازه وسع خودشان باید از دنیا اعراض کنند و قلبشان را از دنیا برگردانند».(۱)

ماه رمضان ماه اصلاح نفس

ماه رمضان ماه اصلاح نفس

«درهای رحمت خدای تبارک و تعالی بر روی همه گناهکاران باز است و شما تا دیر نشده در این ماه رمضان خودتان را اصلاح کنید. ما همه باید خودمان را اصلاح کنیم، ما هیچ کداممان یک آدم درست و حسابی نیستیم، پناه به خدا ببریم و خودمان را اصلاح کنیم.»(۲)

مبارک بودن ماه رمضان به چیست؟

مبارک بودن ماه رمضان به چیست؟

«مبارک بودن به این است که بنا بر این بگذارید که به تکالیف خدا عمل کنید. مبارک است برای این است که ممکن است برای این باشد که ماهی است که ولی اعظم یعنی رسول خدا صلی الله علیه و آله واصل شده و بعد از وصول ملائکه و او قرآن را نازل کرده است».(۳)

«مبارک است برای اینکه لیله القدر دارد... برای اینکه نزول وحی بر او شده است یا به عبارت دیر معنویت رسول خدا صلی الله علیه و آله وحی را نازل کرده است».(۴)

۱- صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۱۷ _ ۱۹.
۲- صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۶۹.
۳- صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۱۵ _ ۱۶.
۴- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۸۲.

اهمیت دعا در ماه مبارک رمضان

اهمیت دعا در ماه مبارک رمضان

«قرآن نـازل است، آمـده است به طرف پایین و دعا از پایین به بالا می رود و این قرآن صاعـد است... این انسان را، دسـتش را می گیرد و می بردش بالاـ آن بالایی که من و شـما نمی توانیم بفهمیم. [دعا] راه را برای انسان باز می کنـد و نور افکن اسـت برای اینکه بشـر را از این ظلمت ها بیرون بیاورد و وارد بکنـد که معجزه آساست. در این کتاب (مفاتیـح شـیخ عباس قمی) چه چیزها هست. همان مسایل قرآن است با لسان دیگری که لسان ائمه(ع) باشد».(۱)

«اینطور نیست که دعـا فقـط برای تعلیم مـا باشـد، دعـا برای خودشـان [ائمه] بوده است خودشان می ترسـیدند از گناه خودشان گریه می کردند تا صـبح، از پیغمبر صلی الله علیه و آله گرفته تا امام عصر سلام الله علیه همه از گناه می ترسیدند گناه آنها غیر این است که من و شما داریم آنها یک عظمتی را درک می کردند که توجه به کثرت از گناهان کبیره است پیش آنها»(۲)

لیله القدر

لیله القدر

«در این ماه فرق داشته باشیم با سایر ماهها و دنبال این باشیم که ان شاءالله «لیله القدر» را دریابیم برکات لیله القدر را که در آن نازل شده است. همه سعادت عالم در آن شب نازل شده است و از این جهت از همه شبهای عالم بالاتر است.»(۳)

۱- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۴۰.

۲- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۸۷.

۳- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۴۲.

«این راههایی که به دنیا باز است، شهوات هست و اینها را سدش کنید تا مهیا بشوید برای لیله القدر»(۱)

روز قدس

روز قدس

مسأله قدس یک مسأله شخصی نیست یک مسأله مخصوص به یک کشور و یا یک مسئله مخصوص به مسلمین جهان و عصر حاضر نیست بلکه حادثه ای است برای موحدین جهان و مؤمنان اعصار گذشته و حال و آینده»(۲)

یک تذکر

یک تذکر

«بلندگوها را بیرون نگذارید که فریادشان همه مردم را منزجر کند، بلندگوها را داخل مسجد بگذارید اینطور نباشد که بخواهید اطاعت خدا بکنید، خدای نخواسته معصیت بشود و از آداب ماه رمضان همین است که مردم را آرامش بدهید»(۳)

«خدایا ما بندگان ضعیف هستیم، ما بندگانی هستیم که هیچ نداریم و هر چه هست توئی. ما اگر چنانچه خلاف می کنیم نادانیم. تو بر ما ببخش، تو ما را به این ماه مبارک رمضان وارد کن بطوری که با رضای تو وارد بشویم در او؛ خدایا تو ما را لیاقت بده که در این مهمانی که از ما کردی به طور شایسته وارد

۱- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۳۹.
۲- صحیفه نور، ج ۱۶، ص ۱۲۸.
۳- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۱.

بشویم.»(۱)

۱- صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۱۶.

بخش دوم: رمضان در فرهنگ مردم

اشاره

بخش دوم: رمضان در فرهنگ مردم

آداب و رسوم ماه مبارک رمضان یکی از مباحث مهم فرهنگ مردم است و از آنجا که این آداب و رسوم ریشه دینی دارد، مورد توجه همگان می باشد. در ماه رمضان مردم یکپارچه برای انجام تکالیف شرعی آماده می شوند و برای به جا آوردن این وظایف هر جمعیت و هر گروهی با آداب و تشریفات خاص خود مراسم رمضان را برگزار می کنند. در گذشته این آداب و رسوم از غنای ویژه ای برخوردار بوده و مردم با شوق و ذوق بیشتری آداب رمضان را به جا می آورده اند اما امروزه با هجوم فرهنگ بیگانه و مشکلات زندگی شهری و ماشینی آداب و مراسم رمضان کم رنگتر و حتی بسیاری از آنها فراموش شده است. که جا دارد فرهنگ مردم ثبت و ضبط و کیفیت زیست مردم در گذشته و حال و تمام آداب و رسوم مطابق با معیارهای اسلامی ــ چه پویا و چه کم رنگ و فراموش شده ــ تا حد امکان احیا و زنده شود.

اینک گزیده ای از آداب و رسوم، باورها و اعتقادات مردم درباره ماه مبارک رمضان مورد بررسی قرار می گیرد.(۱)

---

۱ – ۱* ــ مطالب این بخش با استفاده از کتاب رمضان در فرهنگ مردم، سید احمد وکیلیان و با استفاده از اسناد و مطالب مرکز فرهنگ مردم تهیه شده است.

فصل اول: استقبال از ماه مبارک رمضان

اشاره

فصل اول: استقبال از ماه مبارک رمضان

زیر فصل ها

نظافت و خانه تکانی

نظافت اماکن عمومی

تهیه مایحتاج ماه مبارک رمضان

مراسم آشتی کنان قبل از ماه رمضان

اعزام مبلغان مذهبی به شهرها و آبادیها

پیشواز

رؤیت هلال در شب اول ماه رمضان

روشهای بیدار شدن در سحر

نظافت و خانه تکانی

نظافت و خانه تکانی

چهره تمام شهرها و روستاهای ایران از نیمه شعبان دگرگون می شود. جنب و جوش مردم آغاز شده وخود را برای استقبال از ماه رمضان، ماه عبادت و پرهیز از گناه و نزدیک شدن به پروردگار آماده می کنند. نظافت و پاکسازی خانه ها، محله ها، حجره ها، کاروانسراها، بازارها، دکانها و تکیه ها، مساجد و حسینیه ها آغاز می شود.

زنان و دختران به خانه تکانی و تمیز کردن و شستشوی اثاث خانه و تهیه مایحتاج ماه رمضان مشغول می شوند و مردها به کسب و کار خود، سر و سامان می دهند. زنها و دخترها، برای نظافت خانه، ابتدا فرشها و اثاث خانه را در حیاط جمع می کنند و پس از جارو و گردگیری اتاقها به تمیز کردن اسباب خانه مشغول می شوند و بعد از اتمام نظافت، دوباره هر چیز را در جای خود قرار می دهند.

آنهایی که در خانه حوض دارند، برای ماه رمضان آب حوض را خالی می کنند و آب تازه می ریزند.

نظافت اماکن عمومی

نظافت اماکن عمومی

در ماه رمضان، نظافت به خانه ها محدود نمی شود و مساجد، تکیه ها، حسینیه ها، حجره ها و دکانها را نیز در بر می گیرد. در نظافت مساجد و تکایا که در چند سال اخیر رونق بیشتری یافته است، مردم و به خصوص جوانان شرکت می کنند و این کار را از ثواب های بزرگ می دانند.

تهیه مایحتاج ماه مبارک رمضان

تهیه مایحتاج ماه مبارک رمضان

ماه رمضان، ماه روزه و عبادت است، به همین سبب در ماه رمضان کسب و کار از رونق می افتد و مردم هم سعی می کنند مایحتاجشان را قبل از ماه رمضان، تهیه کنند.

امروزه مصرف نان جو کمتر شده، اما در یزد و آبادیهای آن مثل دهشیر هنوز هم نان جو می پزند، زیرا عقیده دارند نان جو خوراک حضرت علی(ع) و ائمه اطهار بوده و آنان روزه را با نان جو افطار می کردند.

وجود خرما هم بر سر سفره افطار، از ضروریات است. خوردن خرما اول افطار مستحب است و عقیده بر آن است که خرما غذای حضرت علی(ع) هنگام افطار بوده است.

یکی دیگر از تدارکات ماه رمضان تهیه و بریدن رشته آش است. در قدیم بریدن رشته در همه خانواده ها متداول بود و آداب خاصی داشت. اگر زنی در بریدن رشته سر رشته داشت خود رشته را می برید و الا از زنی که کارش رشته بری و به «رشته بر» معروف بود دعوت می کرد تا یکی دو روز قبل از ماه رمضان، به خانه آنها بیاید و برای ماه رمضان رشته ببرد.

زنان «سنگر» از حوالی شهرستان رشت هم از ده پانزده روز به ماه رمضان مانده به فکر تهیه نشاسته برنج می افتند. برای تهیه نشاسته مقداری برنج خیس می کنند. بعد از یکی دو روز که برنج خوب خیس خورد برنج را با آسیاب دستی آرد می کنند آرد برنج را با همان آبی که برنج را خیس کرده اند مخلوط کرده توی کیسه ای از چلوار می ریزند و کیسه را آویزان می کنند تا آب آن برود. آن گاه خمیر آرد برنج به دست آمده را به اندازه گردو کرده، توی سینی می چینند و می گذارند مقابل آفتاب خشک شود و اگر هوا ابری و بارانی باشد سینی را روی منقل آتش یا بخاری می گذارند. چانه های خشک شده نشاسته را

در ظرفی شیشه ای می چینند و برای ماه رمضان نگه می دارند، در ماه رمضان هر روز از این نشاسته «فِرنی» درست می کنند و بر سفره افطار می گذارند.

مراسم آشتی کنان قبل از ماه رمضان

مراسم آشتی کنان قبل از ماه رمضان

یکی از رسوم پسندیده در ماه مبارک رمضان آشتی و ایجاد الفت بین افرادی است که به سببی از یکدیگر کدورتی به دل دارند مردم برای این رسم پسندیده، اهمیت خاصی قائل بودند وعقیده داشتند، اگر کسی روزه بگیرد در حالی که از بستگان یا برادر دینی خود کدورتی به دل داشته باشد روزه اش قبول درگاه خداوند نیست. این رسم در همه شهرها و روستاها کم و بیش وجود دارد و تشریفات آن بسیار ساده می باشد. اگر دو نفر از یکدیگر ناراحتی داشته باشند یا خودشان بدون مقدمه دست در گردن هم می اندازند و صورت یکدیگر را می بوسند یا یک ریش سفید و بزرگتر پادرمیانی می کند و آنها را آشتی می دهد. مردم معتقدند اگر بزرگتر گذشت کند و برای آشتی پیش قدم شود و به سوی کوچکتر برود ثواب زیادی می برد. همچنین عقیده دارند چون ماه رمضان ماه خداست، خداوند از آدم «کینه به دل» بدش می آید و ثواب کمتری به روزه اش می دهد. اگر کدورت بین دو زن باشد یک «عاقله زن» همت می کند و آنها را آشتی می دهد.

همچنین اگر در محلی مریضی باشد چند روز قبل از ماه رمضان همه اهالی به عیادتش می روند و هدایایی برایش می برند و خدا را به حق این ماه عزیز و پر برکت قسم می دهند تا حال بیمار رو به بهبودی برود. در مساجد نیز برای شفای بیماران دعا می کنند.

اعزام مبلغان مذهبی به شهرها و آبادیها

اعزام مبلغان مذهبی به شهرها و آبادیها

یکی دیگر از مقـدمات ماه رمضان، اعزام مبلغان و مروجان مـذهبی به شـهرها و آبادیهاست تا اصول عقایـد و احکام شـرعی و مسائل سیاسـی و اجتماعی را برای مردم در ماه رمضان بازگو کنند. مردم هر آبادی اگر شخص خاصی را بشناسند از او دعوت می کننـد تـا برای ارشـاد مردم در مـاه رمضـان به آبـادی آنها بیایـد. در غیر اینصورت به مراکزی که برای این مهم فعالیت می کننـد مراجعه می نمایند. طلبه اعزامی به خانه یکی از بزرگان و ریش سـفیدان محل وارد می شود و مردم به دیدن او می روند و خوش آمد می گویند، و هر روز هم یکی از اهالی برای افطار و سحری او را به خانه اش دعوت و از او پذیرایی می کند.

پیشواز

پیشواز

بسیاری از مردم سه روز اول، وسط و آخر ماههای رجب و شعبان را روزه می گیرند و عقیده دارند با روزه ماه رمضان خداوند ثواب سه ماه روزه برای آنان ثبت می کند. هر کس این ایام را روزه بگیرد می گویند «روزه سه ماهان» گرفته است. بعضـی ها هم یـک تـا سه روز قبـل از مـاه رمضـان «روزه پیشـوازی» می گیرنـد. در خمین این روزه را روزه نـذری می گوینـد و از خـدا حاجت می طلبنـد که دردشان را دوا کند، مسافرشان را به سـلامت از سـفر باز گرداند، قرضـشان را ادا کند، و آنها را موفق به تربیت کودکـانی پـاک بگردانـد، زیـارت قبور ائمه(ع) را قسـمت آنهـا کنـد، گناهانشان را بیامرزد و روزی حلال نصـیب آنها بگردانـد. در منـاطق دیگر ایران مثـل رشت و بنـدر انزلی به پیشواز رفتن مـاه رمضـان را «پیشـاشو» می گوینـد. در این مناطق و مناطق دیگر ایران اسلامی، مردم پیشواز از ماه رمضان را مستحب می دانند و در این امر اصرار دارند.

آنهایی هم که از سالهای قبل روزه قضاء به گردن دارند، چند روز قبل از ماه رمضان به نیت ادای قرضشان روزه می گیرند.

رؤیت هلال در شب اول ماه رمضان

رؤیت هلال در شب اول ماه رمضان

در گذشته مردم ماه مبارک رمضان را با رؤیت هلال آغاز می کردند. مگر آنکه سی روز بودن شعبان قطعی می شد یا حاکم شهر، روز آغاز ماه را تعیین و مردم رابه روزه گرفتن حکم می کرد.

اگر بنابر دیدن ماه بود؛ در صورتی که شب از نیمه می گذشت و دیدن ماه ثابت و معلوم می گشت به وسیله نواختن نقاره دیدن ماه را اعلام می کردند. چنانچه تا سحر دیدن ماه ثابت نمی شد مردم سحری می خوردند و روزه می گرفتند تا اگر ماه رمضان آغاز شده باشد از تکالیف دینی غافل نمانند اگر تا قبل از ظهر اطلاع می یافتند که ماه رمضان آغاز نشده است روزه را می شکستند در غیر اینصورت روزه را ادامه می دادند.(۱)

از عقاید مردم در مورد دیدن ماه نو آن است که به محض رؤیت ماه چشمشان را می بندند و سعی می کنند روی قرآن یا نام خدا یا ظرف آب یا سبزه بگشایند و صلوات بفرستند. همچنین عقیده دارند در لحظه دیدن ماه نو هر حاجتی از خداوند طلب کنند بر آورده خواهد شد.

در جهرم فارس مردم برای دیدن ماه نو به «کوه البرز» که مشرف به شهر است می روند و با دیدن ماه چشمشان را می بندند و آن را روی انگشتر فیروزه یا درخت سبز یا آب روان یا قرآن می گشایند.

۱- روزه یاد شده را به عنوان روزه واجب و به نیت روزه اول ماه رمضان به حساب نمی آوردند. چون اگر چنین کنند روزه ای حرام خواهد بود.

در کازرون فارس بعد از دیدن هلال ماه رمضان سه صلوات می فرستند و می گویند: الهی ماه شریف و مبارک و با برکتی، رو همه عزیزان و غریبان نو شده باشد.

روشهای بیدار شدن در سحر

روشهای بیدار شدن در سحر

از زمانهای قدیم تاکنون برای بیدار شدن در سحرهای ماه مبارک رمضان و تشخیص وقت سحر و انجام اعمال مخصوص سحر، از وسایل گوناگونی استفاده می کردند که بعضی از این روشها امروزه متداول و بعضی نیز منسوخ شده است اما آگاهی از آنها خالی از لطف نیست.

بانگ خروس: خروس در شب سه مرتبه می خواند، مرتبه اول نیمه شب مرتبه دوم ساعتی بعد از نیمه شب و مرتبه سوم سحر، در قدیم مردم وجود خروس را در خانه خوش یمن می دانستند و آن را وسیله بیدار باش سحر به حساب می آوردند.

سوره یاسین و طه: بعضی به نیت اینکه سحر از خواب بیدار شوند، شب قبل از خواب سوره یاسین و طه و یا آخرین آیه سوره کهف می خوانند و از خدا می خواهند که سحر بیدار شوند.

چراغ روشن: قبل از اینکه کارخانه برق در ایران تأسیس شود. بعضی از مردم از جمله خدام مساجد یکی دو ساعت به سحر مانده چراغهایی را روشن می کردند و در نقاط مرتفع شهر و گلدسته مساجد می گذاشتند تا مردم از دیدن نور چراغ به نزدیک شدن سحر پی ببرند. همینکه صدای اذان صبح شنیده می شد چراغ را خاموش می کردند.

صدای نقاره: یکی از روشهایی بود که در قدیم برای بیدار شدن در شبهای ماه رمضان به کار می بردند. در مشهد در ماه مبارک رمضان از دو ساعت بعد از

نیمه شب از گلدسته های صحن مطهر حضرت رضا(ع) و مسجد گوهر شاد، صدای مناجات و نقاره بلند می شود تا مردم برای عبادت و خوردن سحری از خواب بیدار شوند.

طبل و شیپور: در بعضی از شهرها به جای نقاره برای بیدار کردن مردم طبل و شیپور می زنند معمولاً طبل و شیپور را در دو نوبت می زدند. نوبت اول سه ساعت به اذان صبح که به آن طبل اول می گفتند و نوبت دوم یک ساعت ونیم به اذان که طبل دوم گفته می شد.

بوق حمام: حمامهای قدیم، بوقهایی برنجی داشتند که برای اعلام شروع و پایان کار حمام بوق را به صدا در می آوردند. در ماه رمضان هم اغلب حمامها سحر و افطار با زدن بوق مردم را با خبر می کردند.

توپ در کردن: از زمانی که توپ به ایران آمد یکی از وسایلی که برای بیدار کردن مردم در سحر و اعلام وقت افطار به کار می رفت، در کردن توپ بود. در این توپ در عوض گلوله از کهنه و پارچه استفاده می شد.

کوبیدن دیوار همسایه: در ماه رمضان همسایه ها قرار می گذاشتند هر کس سحر زودتر بیدار شود همسایه های دیگر را هم بیدار کند. در صورتی که خانه ها دیوار به دیوار باشد با کوبیدن مشتهای پیاپی به دیوار، همسایه شان را بیدار می کنند. در غیر این صورت به در خانه همسایه می روند و آنقدر در می زنند تا مطمئن شوند اهل خانه بیدار شده اند.

نذر دادن: در قدیم گاهی افراد برای نذری که داشتند سحرهای ماه رمضان مردم را بیدار می کردند برای این کار نزدیک سحر از کوچه ها می گذشتند و با خواندن اشعار مذهبی یا کوبیدن حلقه درب خانه ها یا کوبیدن بر روی طبل مردم را بیدار می کردند.

صدای مناجات: بسیاری از مردم با صدای مناجاتهایی که از یکی دو ساعت مانده به سحر از گلدسته های مساجد و پشت بام خانه ها شنیده می شد، از خواب بیدار می شدند، بعضی از مناجات خوانان با سواد بودند و مناجاتشان غالبا سوره والفجر و دعاهایی از کتاب مفاتیح الجنان یا صحیفه سجادیه و اشعار خواجه عبدالله انصاری بود بسیاری از مناجات خوانان هم پیر مردانی بودند که سواد نداشتند و اشعار مختلفی از حفظ می خواندند مثل:

شب خیز که عاشقان به شب راز کنند

گرد در و بام دوست پرواز کنند...یا الله

هر جا که دری بود به شب در بندند

الا درِ دوست را که شب باز کنند...یا الله

ای آن که به ملک خویش پاینده تویی

در ظلمت شب، صبح نماینده تویی...یا الله

کار من بیچاره، قوی بسته شده

بگشای خدایا که گشاینده تویی...یا الله

یارب زکرم بر من دل ریش نگر

تو محتشمی بر من درویش نگر... یا الله

شایسته درگهت ندارم چیزی

بر من منگر، بر کرم خویش نگر...یا الله

در هر سحری با تو همی گویم راز

در حضرت تو، همی کنم راز و نیاز... یا الله

بی منت بندگانت ای بنده نواز

کار من بیچاره درمانده بساز...یا الله

زنگ تلفن: از زمانی که تلفن به ایران آمد. کسانی که تلفن دارند با یکدیگر قرار می گذارند تا یکدیگر را از خواب بیدار کنند.

زنگ ساعت: ساعت متداولترین وسیله ای است که از آن برای بیدار شدن در سحر استفاده می کنند.

فصل دوم: تغییرات در زندگی و اعمال روزه داران

اشاره

فصل دوم: تغییرات در زندگی و اعمال روزه داران

وضع کسب و کار در ماه مبارک رمضان با ماههای دیگر سال تفاوت چشمگیری دارد و تغییراتی در کار کسبه و بازار به وجود می آید در ماه مبارک رمضان بازار از رونق می افتد و مردم بیشتر در فکر عبادت و شرکت در مجالس وعاظ و ختم قرآن می باشند. بعضی از کارهای سنگین یک وقته می شود و مشاغلی که خوراک آماده را در اختیار مردم قرار می دهند مانند بستنی فروشی، شیرینی پزی، کبابی، کله پزی و... ساعت کار خود را به بعد از ظهر و یا بعد از اذان مغرب منتقل می کنند.

ختم قرآن

ختم قرآن

در ماه مبارک رمضان در اغلب مساجد و تکایا و بسیاری از خانه ها ختم قرآن برگزار می شود. البته ختم قرآن تنها به ماه رمضان اختصاص ندارد و در تمام ماههای سال بر پا می شود اما در ماه رمضان صفا و جلوه ای دیگر دارد و مردها و زنها و بچه ها هر کدام در مجالس ختم قرآن شرکت می کنند و با آداب و تشریفات خاصی آن را برگزار می کنند. محل برگزاری ختم قرآن مردها اغلب در مساجد است. اما محل برگزاری ختم قرآن زنان، در خانه زنان مؤمنه یا

آنهایی که قرآن را صحیح می خوانند و یا به نوبت در خانه شرکت کنندگان است.

مشهدیها معتقدند قرآنی را که در ماه رمضان آغاز می کنند باید حتما تا آخر ماه تمام کنند.

افطاری دادن

افطاری دادن

افطاری دادن یکی از رسوم پسندیده است و آنهایی که توانایی دارند چند روز از ماه رمضان را افطاری می دهند، افطاری دادن ثواب بسیار دارد و بسیاری معتقدند کسی که افطاری می دهد در ثواب روزه مهمانش شریک می شود و خداوند اجر و مزد بسیار به او می دهد. آنان که توانایی مالی چندانی ندارند و نمی توانند از روزه داران پذیرایی کنند اما معتقد و علاقه مند به افطاری دادن هستند خرما یا شربت یا نوعی شیرینی مثل زولبیا، گوش فیل یا نان و پنیر به مسجد می برند و بین دو نماز مغرب و عشا از روزه داران پذیرایی می کنند.

بخش سوم: نقش دعا در پرورش روح و روان

اشاره

بخش سوم: نقش دعا در پرورش روح و روان

دعا در لغت به معنای خواستن و صدا کردن است. ولی در اصطلاح به معنای طلب و درخواستی است که شخص مادون از مافوق خود می کند. از آثار عظیم معرفت الله خواستن از خداست کسی که به مرتبه شاهد رسیده است همواره در جمیع امورش از خدا استمداد می طلبد.

قرآن کریم هدف از خلقت را «عبادت» معرفی می کند «و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون» در میان جمیع عبادات برتر از دعا، عبادتی نیست چرا که دعا ارتباط مستقیمی با مشاهده جمال و جلال حق تعالی، دارد. آنگاه که سالک عظمت حق را با دریافت حضوری شهود می کند، فقط او را صدا می زند.

در آیه شریفه «و قال ربکم ادعونی استجب لکم» نسبت عبادت و دعا صریحا مطرح شده است به دنبال آیه آمده است، «ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین» یعنی کسانی که از عبادت من استکبار ورزند به زودی همه را، با سرافکندگی در جهنم داخل می کنم ابتدای آیه «دعا» مطرح است و دنباله آن دعا به «عبادت» معنی شده است.

در روایتی از امام باقر(ع) از با فضیلت ترین عبادات پرسش شد، حضرت فرمودند: «ما من شئی افضل عندالله تعالی مِنْ اَنْ یسئل» هیچ چیز در نزد خدا افضل از درخواست کردن از او نیست «الدعاء هو العباده» دعا همان عبادت است.

امام سجاد(ع) در صحیفه سجادیه خطاب به حضرت حق می فرماید:

«فسمیت دعائك عباده و ترکه استکبارا» پس تو نام دعایت را عبادت گذاردی و ترک دعا را استکبار دانستی.

امام علی(ع): «احب الاعمال عندالله تعالی علی وجه الارض الدعا» محبوبترین کارها در نزد الله تعالی در روی زمین دعا است.

«الدعا مخ العباده» دعا مغز عبادت است.

یعنی عبادتی که دعا در آن نباشد بی محتواست حقیقت هر عبادتی از خدا خواستن است چنانکه نماز خدا را خواندن است. علی(ع) در وصیت به فرزندشان امام حسن(ع) فرمودند:

«واعلم ان الذی بیده خزائن السموات و الارض قد اذن لک فی الدعاء و تکفل لک بالاجابه و امرک ان تسأله لیعطیک و قال ربکم و ادعونی استجب لکم و تسترحمه لیرحمك»

بدان کسی که در ید قدرت او گنجینه های آسمانها و زمین است به تو اذن دعا داده است و خود عهده دار استجابت دعایت شده است و امر کرده که از او بخواهی تا عطایت کند و در قرآنش فرموده بخوانید مرا تا اجابتتان کنم، طلب رحمت کنی و او تو را مورد رحمت قرار دهد.

در روایتی دیگر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آثار دعا را ذکر فرموده اند:

«الا ادلکم علی سلاح ینجیکم من عدو کم و قدر ارزاقکم قالوا نعم قال تدعون بالیل و النهار فان سلاح المؤمن الدعا»

آیا می خواهید شما را از سلاحی با خبر کنم که از شر دشمنانتان نجاتتان بخشد و روزیتان را گسترده گرداند؟

جمعیت حاضر عرض کردند بلی یا رسول الله حضرت فرمودند که شب و روز دعا کنید به درستی که دعا سلاح مؤمن است.

دعای پیامبران

اشاره

دعای پیامبران

در بسیاری از آیات قرآن مهمترین اهداف و بزرگترین خواسته های پیامبران و انسانهای شایسته در قالب دعا بیان شده و این خود نشان دهنده اهمیت دعا در فرهنگ قرآنی است؛ که در اینجا به برخی از دعاهای پیامبران اشاره می شود:

الف: حضرت آدم(ع):

الف: حضرت آدم(ع):

آدم و حوا پس از آنکه از بهشت اخراج و به زمین تبعید گردیدند به خود آمده چنین گفتند: «پروردگارا ما به خویشتن ستم کردیم و اگر ما را نبخشی و بر ما رحم نکنی از زیانکاران خواهیم بود»(۱)

ب: حضرت نوح(ع):

ب: حضرت نوح(ع):

در قرآن از شکوه های نوح(ع) نسبت به قومش، تحمل و بردباری او در مقابل آنان نفرین هایش بر ستمکاران و دعاهای او برای مؤمنان به تفصیل یاد شده است: «و نوح گفت: پروردگارا هیچ یک از کافران را بر روی زمین باقی مگذار چرا که اگر آنها را باقی بگذاری، بندگانت را گمراه می کنند و جز نسلی فاجر و کافر به وجود نمی آورند پروردگارا! مرا و پدر و مادرم و تمام کسانی که با ایمان وارد خانه من شدند و جمیع مردان و زنان با ایمان را بیامرز و ظالمان را جز هلاکت میفزا»(۲)

ج: حضرت ابراهیم(ع):

ج: حضرت ابراهیم(ع):

زندگی پر ماجرای ابراهیم(ع) قهرمان توحید در قرآن ذکر شده است یکی از مهمترین کارهای وی، تجدید ساختمان کعبه به امر خداوند است. ابراهیم(ع) پس از آنکه این وظیفه خطیر خود را به پایان رساند، بارها دست به دعا

۱- سوره اعراف / آیه ۲۳.

۲- سوره نوح، آیات ۲۶ _ ۲۸.

برداشـته، برای خود، خانـدانش، مؤمنـان و مردم مکه و... دعا کرد: «و هنگامی که ابراهیم و اسـماعیل دیوارهای خانه [کعبه] را برافراشـتند [عرض کرد] «پروردگـارا! این [خـدمت] را از ما قبول فرما، که تو شـنوای دانایی. پروردگارا! دل ما را تسـلیم فرمان خود گردان و فرزندان ما را هم به تسلیم و رضای خود بدار و راه پرستش و طاعت را به ما بنما و بر ما [وظیفه بندگی را] سهل و آسان گیر که تنها تویی بخشاینـده و مهربان. پروردگارا! فرزنـدان ما را شایسـته آن گردان که از میان آنان رسولی برانگیزی که بر مردم آیـات تو را تلاوت کنـد و آنان را کتاب و حکمت بیاموزد و روانشان را از هر نادانی و زشتی، پاک و منزه سازد. تویی که در همه عالم، هر کاری که بخواهی، بر آن قدرت و علم کامل داری.»(۱)

د: حضرت سلیمان(ع):

د: حضرت سلیمان(ع):

سلیمان پیامبر، هنگام عبور از مسـیری متوجه سـخن گفتن مورچگان با یکدیگر شد و شنید که چگونه رئیس آنها به مورچگان می گوید که برای حفظ جان خود، از مسـیر راه سلیمان(ع) کنار بردند در آنجا حضرت چنین دعا می کند: «پروردگارا! به من توفیق شکر نعمت خود، که به من و پدر و مادرم عطا فرمودی عنایت فرما. و مرا به عمل صالح خالصی که تو بپسندی (اگر چه خلق نپسندند) موفق بدار، و مرا به لطف و رحمت، در صف بندگان خاص شایسته ات داخل گردان.»(۲)

ه: حضرت یونس(ع):

ه: حضرت یونس(ع):

آن حضـرت پس از آنکه از قوم خود خشـمگین شده آنها را ترک گفت و در کشتی نشـست، عازم سفر شد. در مسیر راه دریا طوفانی شد و خطر غرق شدن آنها را تهدید می کرد. بر اساس قرعه، برای حفظ جان بقیه یونس(ع) را در کام

۱- سوره بقره / آیات ۱۲۷ و ۱۲۹.

۲- سوره نمل / آیه ۱۹.

امواج خشمگین رها می کنند. دست خداوند وی را به درون شکم ماهی رهنمون می سازد... قرآن، دعا و نیایش وی را در آن لحظات بحرانی این گونه نقل می کند: «و یونس هنگامی که از میان قوم خود غضبناک بیرون رفت و چنین پنداشت که ما هرگز بر او قدرتی نداریم (او را در مضیقه و سختی نمی افکنیم) آنگاه در آن ظلمات فریاد کرد که: خدایا! به جز ذات یکتای تو خدایی نیست. تو از شرک و شریک و هر عیب، پاک و منزهی و من از ستمکارانم. پس دعای او را مستجاب کردیم و او را از گرداب غم نجات دادیم و این گونه اهل ایمان را نجات می دهیم.»(۱)

و: حضرت یوسف(ع):

و: حضرت یوسف(ع):

یوسف(ع) پس از آنکه توانست خود را از دام هوسهای زلیخا برهاند، از خداوند درخواست کرد که در زندان بماند تا آلوده نگردد، که این خود می فهماند که زندان بدن بر محیط فساد و ظلم و بی بند و باری ترجیح دارد. او چنین دعا کرد: «گفت: ای خدا! مرا رنج زندان خوشتر از این کار زشتی است که [زنان] از من تقاضا دارند و اگر تو حیله اینان [به لطف و عنایت خود] از من دفع نفرمایی به آنها خواهم گرایید واز نادانان خواهم بود. پس پروردگارش [دعای] او را اجابت کرد.»(۲)

ز: حضرت موسی(ع):

ز: حضرت موسی(ع):

آن حضرت، پس از آنکه اطلاع پیدا کرد که مأموران حکومتی قصد جانش دارند، با ترس و بیم رو به پایان نهاده، چنین دعا کرد: «بار الها! مرا از شر این قوم ستمکار نجات بده»(۳)در جای دیگر، وی برای طلب روزی چنین دعا می کند: «پروردگارا! من به

۱- سوره انبیاء / آیات ۸۷ و ۸۸.

۲- سوره یوسف، آیه ۳۳ و ۳۴.

۳- سوره قصص / آیه ۲۱.

چیزی (زندگانی و قوت غذایی) که تو [از خوان کرمت] نازل فرمایی محتاجم»(۱)

ح: حضرت زکریا(ع):

ح: حضرت زکریا(ع):

او از خداوند درخواست فرزند پاک و شایسته می کند: «پروردگارا! مرا به لطف خویش، فرزندانی پاک سرشت عطا فرما که همانا مستجاب کننده دعا تویی».(۲)

آداب دعا در قرآن

آداب دعا در قرآن

در برخی از آیات که متضمن امر به دعاست یا خود، دعاست، اشاره ای به نحوه دعا و شرایط آن شده است. «خدای خود را با زاری و به صدای آهسته (که به اخلاص نزدیک است) بخوانید که خدا از حد گذرندگان را دوست نمی دارد، و در زمین پس از اصلاح آن فساد مکنید و با بیم و امید او را بخوانید که البته رحمت او به نیکوکاران نزدیک است».(۳)

دعا در کلام معصومان(ع)

اشاره

دعا در کلام معصومان(ع)

گسترده ترین مباحث مربوط به دعا را در کلام رسول الله صلی الله علیه و آله و امامان معصوم(ع) می توان دید. ما در این نشوتار مباحثی را برگزیده به اختصار درباره آنها بحث خواهیم کرد:

الف: اهمیت دعا

اشاره

الف: اهمیت دعا

در بیان اهمیت و تأثیر دعا، خصوصیات زیر را می توان ذکر کرد:

۱- سوره قصص / آیه ۲۴.

۲- سوره آل عمران / ۳۸.

۳- سوره اعراف / آیه ۵۵ و ۵۶.

۱ _ کلید خزائن الهی

حضـرت علی(ع) فرموده است: «بدان آن خدایی که خزانه های آسـمانها و زمین در دست اوست و به تو اجازه دعا کردن داده و ضامن پذیرفته شدن آن گشته است و فرموده که از او بخواهی تا ببخشد و رحمت و مهربانی بطلبی تا مهربانی کند، و بین تو و خود کسـی را نگذاشـته که او را از تو بپوشاند، و تو را ناچار نگردانیده که نزد او شفیع و میانجی ببری.. و کلید خزانه هایش را در دسـت تـو نهـاده، بـا آنچـه کـه بـه تـو اجـازه داد تـا از او بخـواهی، پس هرگـاه بخـواهی، بـا دعـا درهـای نعمتش را می گشایی».(۱)

۲ _ برترین عبادت

زراره از حضـرت باقر(ع) روایت می کند که فرمود «خدای عز وجل می فرماید: «همانا آنان که از پرسـتش من روی بگردانند، زود است که سـرافکنده به دوزخ در آیند.»(۲) مقصود از عبـادت، دعـا است و بهترین عبادت دعاست عرض کردم «مقصود از «اواه» در این آیه چیست که خداونـد می فرمایـد: «همانـا ابراهیم اوّاه و شـکیبا بوده»(۳) فرمودنـد اوّاه یعنی بسیار دعا کننده به درگاه خداوند.(۴)

۳ _ مخ و مغز عبادت

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: «دعا مغز عبادت است و با دعا کسی هلاک نمی شود»(۵)

۱- بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۲۰۴.

۲- سوره مزمل، آیه ۶۰.

۳- سوره توبه / آیه ۱۳.

۴- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۶۶.

۵- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۰۰.

۴ _ کلید رستگاری

حضرت علی(ع) می فرماید: «دعا کلید پیروزی و گنجینه رستگاری است».(۱)

۵ _ کلید رحمت و چراغ تاریکی ها

حضرت علی(ع) می فرماید: «دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی هاست.»(۲)

۶ _ اسلحه انبیاء و مؤمنان

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «دعا اسلحه مؤمن و ستون دین و نور آسمانها است».(۳)

حضرت رضا(ع) همواره به اصحاب خود می فرمود: «بر شما باد اسحله پیامبران به ایشان عرض شد «اسلحه پیامبران چیست؟» فرمود: «دعا»

۷ _ محبوبترین عمل در روی زمین

حضرت علی(ع) می فرماید: «محبوبترین کارها در روی زمین برای خدا عزوجل، دعاست.»

۸ _ برنده تر از نوک نیزه

امام صادق(ع) می فرماید: «دعا نافذتر از اسلحه برنده است»(۴) همچنین ایشان می فرماید: «دعا از نیزه تیز نافذتر است»(۵)

۹ _ برگرداننده قضای حتمی

زراره می گوید حضرت باقر(ع) به من فرمود: «آیا تو را به چیزی راهنمایی کنم که رسول خدا صلی الله علیه و آله در آن مورد استثنا نشده؟» عرض کردم بلی فرمود:

۱- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۴۱.

۲- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۰.

۳- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۲.

۴- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۷.

۵- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۵.

«دعاست که قضای حتمی را که به سختی محکم شده بر می گرداند» و (برای تشبیه و بیان مطلب) انگشتانش را بهم چسبانید (یعنی اگر شدت ابرام آن، مانند این انگشتان چسبیده به هم باشد).(۱)

امام موسی کاظم(ع) می فرماید: «بر شما باد دعا؛ زیرا دعا به درگاه خدا و خواستن از او، بلایی را که مقدر شده و بدان حکم شده را،چون خدای عزوجل خوانده شده و از او درخواست شود، یکباره بلا را بر می گرداند. عمر بن زید می گوید: از حضرت ابی الحسن امام کاظم(ع) شنید که می فرمود: «همانا دعا بر می گرداند آنچه را مقدر شده و آنچه را مقدر نشده، عرض کردم: «مقدر شده را دانستم، مقدر نشده کدام است؟» فرمود: آنچه که مقرر شده، نباشد.(۲)

۱۰ ـ درمان هر درد

امام صادق(ع) می فرماید: بر شما باد دعا کردن، زیرا که دعا شفای هر دردی است.(۳)

محمد بن مسلم از امام باقر(ع) نقل کرده که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «آیا در این دانه سیاه رنگ، درمان همه دردها بجز مرگ است؟ گفت «آری» سپس پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: «می خواهی تو را از چیزی خبر دهم که در آن درمان همه دردها، حتی مرگ است؟» گفتم: «بلی» فرمود: «آن دعاست»(۴)

۱۱ ـ وسیله دفع بلاها

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۷۰.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۷۰.

۳- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۵.

۴- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۴۷۰.

حضرت علی(ع) فرمود: «امواج بلا را به وسیله دعا قبل از پیش آمدن حادثه و بلا از خود دور کنید».(۱)

امام صادق(ع) نیز فرمود: «کسی که از پیشامد ناگواری نگران و ترسان است قبل از آن، به دعا بپردازد خداوند هرگز چنین بلایی را به وی ننماید».(۲)

۱۲ ـ وسیله دفع اندوه

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: «به درستی که خدای تبارك و تعالی هر پیامبری را که برانگیخت به او فرمود زمانی که در یک امری حزن و اندوه بر تو عارض شد، پس مرا بخوان تا اجابت کنم و به درستی که خدای متعال آن نعمت را به امت من بخشیده است. چون در آیه شریفه می فرماید: بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را».(۳)

۱۳ ـ وسیله تقرب به خدا

امام صادق(ع) می فرماید: «بر شما باد دعا، زیرا به چیز دیگری مثل دعا، مقرب نمی شوید و دعایی کوچک را به جهت کوچکی اش رها نکنید، چون همان خدایی که دعاهای کوچك را مستجاب می کند هم اوست که دعاهای بزرگ را هم مستجاب می کند».(۴)

دعا از نگاه اندیشمندان غیر مسلمان

دعا از نگاه اندیشمندان غیر مسلمان

کارل می گوید: کاملاًـ مشروع است که برای کسب نیازمندی های خود از خدا کمك بگیریم ولی در عین حال، نامعقول است که از او بخواهیم تا به هوسهای

۱- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۱۷.

۲- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۷.

۳- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۲۹۰.

۴- بحارالانوار، ج ۹۰، ص ۳۰۳.

ما جامه عمل بپوشاند و یا آنچه را به کوشش میسر است، به دعا عطا کند. تنها در موردی نتایج نیایش می تواند مطمئنا به تحقق برسد، که همه راههای درمانی، غیر عملی و یا مردود است.(۱)

دکتر فرانک لاباخ می گوید: دعا و عمل، در حقیقت لازم و ملزوم یکدیگرند، زیرا هر یک به تنهایی ضعیف اند، مقتدرترین مردان و زنان زمین، در عمل و دعا هر دو نیرومند هستند بهترین جراحان، آن کسی است که بهترین عملش وقتی صورت می گیرد که دعا و کار را با هم توأم نماید، آیا متوجه نشده اید که وقتی با دعا کاری را آغاز می کنید و آن کار را در ردای دعا مستور می دارید پیوسته موفقیت فوق انتظاری را به دست می آورید.(۲)

دیل کارنگی متخصص روانکاوی و روانشناسی درباره عظمت نیایش و ارتباط با خدا می گوید که دعا و نیایش، انسان را به کار و کوشش وا می دارد و نخستین گام به سوی عمل است.(۳)

آکهارت یوهان، فیلسوف معروف آلمانی، می گوید: اگر بپرسند: «چرا دعا می کنید؟» در پاسخ می گویم: «زیرا خداوند در باطن ما تجلی می کند و روان ما در سایه پروردگار تولدی تازه می یابد.(۴)

۱- روزه درمان بیماریهای روح و جسم، سیدحسین موسوی راد لاهیجی، ص ۲۲۰.

۲- روزه درمان بیماریهای روح و جسم، سیدحسین موسوی راد لاهیجی، ص ۲۲۰.

۳- روزه درمان بیماریهای روح و جسم، سیدحسین موسوی راد لاهیجی، ص ۲۲۰.

۴- روزه درمان بیماریهای روح و جسم، سیدحسین موسوی راد لاهیجی، ص ۲۲۱.

دعا زیباترین زمزمه بندگی

دعا زیباترین زمزمه بندگی

دعـای دلنشـین و عارفـانه آموزگـار دعـا و نیـایش، مربوط به ورود به مـاه رمضان زینت بخش این فراز خواهـد بود. اصولاً ماه مبارک رمضان سـرآغاز فصل تازه ای در زنـدگی هر انسانی است و دعا زمزمه بندگی است مخصوصا دعایی که از زبان یکی از پاکترین و خالص ترین بندگان صالح خدا حضرت علی ابن الحسین جاری شده باشد، بهترین تغذیه عاشقان است.

این دعاعالیترین شناخت درباره ماه مبارک رمضان را در بر دارد. شناختی کامل و گسترده؛ را با دقت و تأمل در این دعا انسان دیـد تـازه و نوینی درباره ماه رمضان می یابـد. امام سـجاد(ع) همه ساله ماه رمضان را با دعای اول افتتاح و با دعای دوم اختتام می فرمود اینک به بررسی دعای افتتاح می پردازیم.

دعای افتتاح یا ورود به ماه مبارک رمضان

اشاره

دعای افتتاح یا ورود به ماه مبارک رمضان

این دعا مشتمل بر دو قسمت است:

الف: ستایش خدا و علل و عوامل آن؛ که سه بند دارد و هر بند با «الحمدالله» آغاز می شود.

ب: درودها و درخواستها؛ که شامل هشت بند است و هر کدام با ذکر صـلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله و آل او شروع می شود.

الف: ستایش خدا و علل و عوامل آن

حمد برای هدایت

«اَلْحَمدُلِلّهِ الَّذی هَدانا لِحَمْدِهِ»

«حمد از آنِ خداوندی است که ما را به حمد خود هدایت و راهنمایی نموده است.»

خداوند خود حمدش را به ما آموخته و ما را موفق به ستایش خویش نموده است.

وَ جَعَلْنا مِن اَهْلِهِ

«ما را از اهل حمد و شایسته آن گردانید»

اصولاً حمـد و سـتایش، منصبی بزرگ و مقامی والاست که هر کس شایسـتگی آن را نـدارد. حمـد خدا برای این است که از احسانها و نیکی های بی شـمارش سپاسـگزاری کنیم. حمـد و ثنایی ارزشـمند است که با هماهنگی تمام اعضا و جوارح و همه اجزاء وجود آدمی برخیزد و الا لقلقه زبان است و فایـده و سودی نـدارد. حمـد الهی بایـد از عمق جان انسان برخیزد و بر زبان جاری شود. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایـد: احسان و نیکی آن است که خدای را چنان پرسـتش کنی که گویا تو او را می بینی؛ زیرا اگر تو او را نمی بینی قطعا او تو را می بیند.(۱)

حمد برای اعطای دین

وَالْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی حَبانا بِدینِهِ.

و حمد برای خداوندی است که دین خود را بدون درخواست عوضی به ما عطا فرموده است.

لطف بی پایان خداونـدی باعث شـده تا دین با عظمت خود را بـدون توقع و انتظار اجری به ما عطا نمایـد و ما را بـدان هدایت کند بنابر این شایسته حمد است.

حَمْدًا یَتَقَبَّلُهُ مِنّا وَ یَرْضی بِهِ عَنّا

«خدای را حمد می کنیم. حمدی که از ما بپذیرد و به وسیله آن از ما خشنود گردد.»

ممکن است مقصود، حمـدی باشـد که از عرفان کامل آدمی نسبت به خدا نشأت بگیرد و یا حمدی که از ژرفای وجود آدمی برخاسته باشد و یا حمدی که با عمل صالح و برنامه های خدا پسندانه همراه و همآهنگ باشد.

حمد برای ماه رمضان

وَاَلْحَمْدُلِلّهِ اَلَّذی جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السُّبُلِ شَهْرُهُ شَهْرَ رَمَضانَ

۱- بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۱۹۶.

و حمـد و سـپاس مخصوص خدایی است که ماه خود را که همان ماه مبارک رمضان است از جمله راههای رسـیدن به رضوان قرار داد.

در فرازهای قبلی دعا آمـده؛ خداونـد، راههای متعـددی را برای رسـیدن به رضا و خشـنودی خود، برای مردم قرار داده است و اکنون می فرماید: از جمله آن راهها، ماه رمضان است که ماه خداوند است.

کـاروان روزه داران بـا فرا رسـیدن مـاه مبـارک در برابر راهی قرار گرفته انـد که آنان را به کوی معبود، سوق داده و به رضا و خشـنودی خداونـد می رسانـد. بنـابر این رمضـان عطیه الهی است که ما را به رضوان می رساند.بایـد رمضان را شـناخت چون دارای اهمیت است و امام در شناسایی و معرفت این ماه در طی هفت نام می فرماید:

۱ ـ شهر اللّه

عنوان افتخارآمیزی که به این ماه مقـدس داده انـد. خداونـد در میان ماههای دوازده گانه این ماه را برای خود برگزیـد. ممکن است این اختصاص به خاطر، نزدیک شـدن به خدا، فصل زنده شدن یاد پروردگار، دوران اوج و گرمی ذکر اللّه و هنگام قرب به ذات اقدس الهی باشد. بی گمان در هیچ ماه و فصـلی مثل این ماه بساط معنویت گسترده نیست و هیچ زمانی دیانت و تقوی به این اندازه چشمگیر نیست.

در حدیث قدسی آمده الصوم لی روزه برای من و مخصوص به من است.

هر عبادتی ریاپـذیر است جز روزه که عبادتی بین بنـده و خداست. کمتر کسـی می تواند با آن خود نمایی کند از اینرو کسـی که روزه می گیرد از اخلاص ویژه ای برخوردار است و خداوند در دل و جان روزه دار، نفوذ دارد.

۲ ـ شهر رمضان

علت نامگذاری این ماه به رمضان ممکن است یکی از وجوه زیر باشد:

رمضان از «رمض» گرفته شده که به معنی گرمی ناشی از شدت تابش آفتاب در سنگ است چون حکم وجوب روزه مصادف با شدت گرما بوده این ماه را رمضان گفته اند.

رمضـان از «رمیض» گرفته که به معنی آب و بـاران آخر تابسـتان و اول پـاییز است و چون گرمی آفتاب را دفع می کنـد آن را رمیض نامیـده انـد و این ماه را رمضان گفته اند، زیرا بدن ها را از گناهان می شوید. به همین معنا حدیثی از رسول خدا صـلی الله علیه و آله نقل شده اِنَّما سُمِیَّ رَمَضانْ لِاَنَّ رَمَضانَ یَرْمِضُ الذُّ نُوبَ.(۱)

۳ _ شهر الصیام (ماه روزه)

فصل روزه داری شاخصترین عنوان ماه رمضان است از این رو انسانهای پای بنـد به دین، پیش از آمدن ماه، خود را برای روزه آن آماده می کنند و در سخت ترین شرایط نیز روزه را ترک نمی کنند.

۴ _ شهرالاسلام

این نامگذاری ممکن است از باب تعظیم باشد یعنی همانگونه که ماه رمضان ماه خدا بود ماه اسلام نیز هست.

و ممکن است به خاطر این باشد که آثار اسـلام و شـعایر دینی در طول این ماه از در و دیوار بلاد اسـلامی نمایان است. اسـلام در این ماه بطور کامل تجلی می یابد مساجد محافل، خیابانها، بازار، مغازه ها گواه این مدعاست.

و دیگر اینکه چون اسـلام به معنای تسـلیم و اطاعت است براستی در این ماه، مردم مسـلمان اطاعت و بندگی خود را به بهترین وجهی نشان می دهند و فرمانبرداری خود را اعلام می دارند.

۵ _ شهر الطهور (ماه پاکی)

۱- ریاض السالکین؛ ج ۶، ص ۱۱.

در قرآن کریم آمـده «وَ اَنْزَلْنا مِنْ السَّماءِ ماءً طَهُورا(۱) ما از آسـمان آبی فرستادیم که پاک کننده است. همانگونه که خداوند آب آسـمان را طهور نامیده و مایه پاکیزگی، حضـرت سجاد(ع) نیز ماه رمضان را ماه طهور نامیده اند. زیرا همان طور که بدن انسـان چرکین شـده و نیـاز به شسـتشو دارد. قلب انسـان و روح و جـان او بر اثر گنـاه و اخلاـق مـذموم چرکین می شود و مـاه مبارک رمضان باران رحمت الهی است که زنگار عصیان را از دل و جان می زداید و آن را لطیف و پاکیزه می سازد.

۶ _ شهر التمحیص (ماه تزکیه یا امتحان)

به نظر می رسـد که معنـای دوم (امتحـان) مناسـبتر باشـد چرا که قبلًا از ماه رمضان بعنوان طهور یاد شـده بنابر این ماه رمضان، فصل امتحان است و بندگان خدا در طول این ماه در معرض آزمایش می باشند هماهنگونه که در امتحانات درسی تلاشمان را دو چندان می سازیم، بکوشـیم که در امتحان الهی، نیز اوقات گرانسنگ را به غفلت و بطالت نگذاریم و سعی کنیم که به طور شایسته و آبرومند از عهده امتحان برآییم.

۷ _ شهر القیام (ماه به پا خاستن و عبادت کردن)

از مسـتحبات مؤکد در این ماه، شب زنده داری است. نمازهای مستحبی و مناجاتهای عارفانه و دعاهای طولانی و پر سوزی که در شـبهای این ماه وارد شده، ماه رمضان را ماه قیام، گردانیده است. در روایات آمده که حضـرت علی بن الحسـین(ع) شبهای ماه رمضان پس از نیمه شب، دعای ابو حمزه ثمالی

۱- فرقان / ۴۸.

را می خواندند و این برنامه هر شب آن بزرگوار بوده که با خواندن این دعای شریف، با خدای خود مناجات داشته اند.

ماه نزول قرآن

اَلَّذی اُنْزِلَ فیه الْقُرْآن

از برجستگیهای ماه مبارک رمضان نزول قرآن در این ماه است چنانکه در خود قرآن نیز به این امر تصریح شده است. «شَهرُ رَمَضانِ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْآن(۱) امام(ع) با الهام از قرآن سه عنوان برای قرآن کریم آورده اند. هُدیً لِلنّاسِ وَ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدی وَ الْفُرقانِ

۱ _ هدایت برای همه انسانها

قرآن منشور هدایت است و راه خدا را برای همه نشان می دهد این مردمند که باید از هدایتهای بی دریغ کتاب آسمانی بهره مند شوند قرآن به همه نظر رحمت دارد و می خواهد که همه هدایت شده و پویندگان راه حق باشند.

۲ _ حجتهای روشن و قاطع از هدایت

این خصوصیت اشاره به انسانهای با فضیلت و اهل دلیل دارد، آنان که با فروغ عقل و بینش صحیح، نه با احساسات و شور و شوقهای عجولانه و باورهای ناپایدار و سطحی نگری به دعوتها می نگرند.

۳ _ جدا کننده حق از باطل

قرآن، فرقان و فارق است؛ حق را از باطل، توحید را از شرک، ایمان را از کفر، درستی را از نادرستی ممتاز می سازد. قرآن خطوط را به خوبی ترسیم و برای هر یک از مفاهیم مرزبندی می کند. مثلاً در اوایل سوره بقره چهره هر یک از مؤمن و کافر و منافق را ترسیم و هر یک از این سه گروه را به خوبی می شناساند.

۱- بقره / ۱۸۵.

فضایل رمضان

فَاَبانَ فَضیلَتَهُ عَلی سائِرِ الشُّهورِ بِما جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُماتِ الْمَوْفُورَهِ وَ الْفَضائِلِ الْمَشْهُورَهِ

پس خداوند فضیلت این ماه را بر سایر ماهها روشن ساخت و آن به سبب حرمتهای فراوان و امتیازات مشهوری است که در آن قرار داد.»

از جمله فضایل این ماه اینکه: ماه انبیاء و ماه وجوب روزه، ماه نزول قرآن، ماه هدایت جامعه، ماه برکت و سلام و ماهی است که ملایکه الهی راهی زمین می شوند و پیام رحمت و رأفت الهی را به انسانها می رسانند خلاصه ده ها خیرات پی در پی و راههای فضیلت در آن قرار داده که از آن همه امام به مواردی اشاره دارند:

۱ ـ فَحَرَّمَ فیه ما اَهَلَّ فی غَیرِهِ اِعْظاما

پس حرام گردانید در این ماه آنچه را که در غیر این ماه حلال گردانیده بود و این کار را برای بزرگداشت ماه مبارک رمضان انجام داد.البته منظور این نیست که تمام آنچه که در ماههای دیگر حلال است خداوند در این ماه حرام گردانیده زیرا خیلی چیزها در ماه رمضان و غیر آن یکسان و حلال است، مقصود بعضی از التذاذات انسانی است مثل خوردن و آشامیدن که در بخشی از اوقات ماه رمضان یعنی روزهای آن حرام و موجب بطلان روزه است چنانچه برای تصریح مطلب در فراز دیگر به صراحت اشاره دارند.

۲ ـ وَ حَجَرَ فیهِ الْمَطاعِمَ وَالْمَشارِبَ اِکْرامًا

۳ ـ وَ جَعَلَ لَهُ وَقْتا بَیِّنا لا یُجیزُ جَلَّ وَ عَزَّ اَنْ یُقَدَّمَ قَبْلَهُ وَ لا یَقْبَلْ اَنْ یُؤَخَّرَ عَنْهُ

و خداوند برای آن، وقتی روشن و آشکار قرار داد، اجاز نمی دهد که: پیشتر از آن وقت معلوم انجام گیرد. چنانچه تأخیر از آن وقت معین را هم نخواهد پذیرفت.

خداوند تعیین این ماه را به عهده مردم و مکلفین قرار نداد بلکه آن را معلوم و مشخص نمود. خداوند زودتر و دیرتر از ماه رمضان روزه را قرار نداد بلکه آن

را در ماه مخصوص و ویژه ای قرار داد زیرا اگر انتخاب به مردم واگـذار می شـد شایـد معتـدلترین و کوهتاترین را انتخاب می کردنـد. خداوند به طرز حکیمانه ای روزه را درمیان تمام فصول قرار داد تا با چرخش ماههای قمری روزه دار، سـرما و گرما و هوای معتدل بهاری شدت گرما و... را تجربه نماید.

شب قدر در ماه رمضان

ثُمَّ فَضَّلَ لَیْلَهً واحَدَهً مِنْ لَیالیهِ عَلی لَیالی اَلْفَ شَهْرٍ وَسَمّاها لَیْلَهَ الْقَدْرِ

سپس تفضیل و برتری داد یک شب مخصوص از شبهای آن را بر شب های هزار ماه دیگر، و آن را لیله القدر نامید.

درباره نامگذاری این شب به شب قدر وجوهی را ذکر کرده اند.

۱ ــ قدر به معنی اندازه: در این شب مقدرات یک ساله بندگان اندازه گیری می شود.

۲ ــ قدر به معنی تنگ شدن: زیرا زمین با آن گستردگی از کثرت نزول فرشتگان تنگ خواهد شد.

۳ ــ قدر به معنی عظمت و شرف: زیرا شبی با عظمت و شریف و بسیار با اهمیت است.

بعضـی گفته انـد: علت نامگـذاری به شب قدر به خاطر این است که کتابی دارای قدر و ارزش همچون قرآن مجید بر رسول و پیـامبری گرانقـدر چون محمـد مصـطفی صـلی الله علیه و آله و به دست ملکی صاحب قـدر و بلنـد پایه یعنی «روح» و به خاطر امتی دارای قدر و شرافت نازل شده است.

در این شب، ملائکه و روح به فرمان پروردگارشان برای هر فرمانی فرود می آیند. آن شب، سلام یا سلامتی است در این شب نه تنها فرشتگان بلکه بزرگ ملائکه نیز که روح نام دارد فرود می آید. اما اینکه روح کدام ملك است، بعضی گفته اند همان جبرئیـل امین است، گروهی او را روح الا ـمین می داننـد که اعظم از جبرئیـل است. چنـانکه بعضـی روح را به معنی وحی یعنی فرمان الهی

گرفته اند. بله در این شب سراسر سلام است. از هر کوی و برزن و هر درو دیواری صدای ملایکه الهی بلند است و به کاروان روزه داران رمضان سلام می کنند اما علت اصلی و مقصد نهایی فرشتگان در نزول، شرفیابی به محضر امام زمان و درک محضر آن وجود مقدس است تا سلام رسانیده و مقدرات بندگان را به محضرش ارایه نمایند.

ب: درودها و درخواستها

ب: درودها و درخواستها

هر بند این بخش از دعا با صلوات آغاز می شود و در پی آن درخواست هایی از خداوند متعال به میان می آید

صلوات و درخواست معرفت رمضان و وظایف روزه داران

از آن جا که محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیت گرامیشان دعا و نیایش را به ما آموختند و ما را با خدا و مکتب انسان ساز رمضان آشنا کردند و همه خوبیها را به ما آموختند، جا دارد که خواسته های خود را با صلوات و درود بر این عزیزان قرین سازیم چنانچه در صحیفه سجادیه امام سجاد(ع) این خط مشی را ترسیم نموده اند:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ الهمنا مَعْرِفَهَ فَضْلِهِ وَ اِجْلالَ حُرْمَتِهِ

«و تو ای خدا شناخت فضیلت و برتری ماه رمضان و بزرگداشت حرمت آن را به ما الهام فرما».

وَالتَّحَفُّظَ بِما خَطَرْتَ فیه

«و خویشتن داری کردن، از آنچه که تو ممنوع کرده ای وارتکاب آن را در این ماه حرام فرموده ای در قلب ما بینداز.»

امام سجاد(ع) در ادامه می فرمایند:

«و ما را بر روزه آن یاری کن و یاری ده تا اینکه اعضا و جوارح خود را از معاصی نگه داریم و آنها را در کارهایی که موجب خشنودی تو است بکار گیریم، به سخنان لغو و بیهوده گوش ندهیم و چشمان خود را بر حرام ببندیم و دستهای خود را به سوی چیزی که حرام و ممنوع است دراز نکنیم و با قدمهای خود گامی بسوی گناه و عمل ناروا برنداریم، و شکمهای ما جز حلال

نپذیرد و زبان ما جز به آنچه که تو فرموده ای نطق نکند و تلاش ما جز برای ثواب و نزدیکی تو نباشد».

راستی چه روزه پر ارزشی است، روزه ای که در طی آن، اعضاء و جوارح از معاصی باز داشته می شوند و همه در راه رضای خداوند بکار گرفته می شوند و این «روزه عام یا عوام» نیست که در آن فقط نخوردن و نیاشامیدن است بلکه در این روزه، همه اعضا و جوارح در امساک هستند این «روزه خاص یا خواص» است.

روزه دیگری هم بنام روزه خاص الخاص است که امام سجاد(ع) به آن نیز اشاره دارند:

ثُمَّ خَلِّصْ ذلِکَ کُلَّهُ مِنْ رِئاءِ الْمُرائینَ وَ سُمْعَهِ الْمُسْتِمعینَ لا نَشْرَکْ فیهِ اَحَدا دوُنَکَ وَ لا فَبْتَغی فیهِ مُرادَا

«و سپس همه این اعمال را از ریاء و خودنمایی ریا کاران، و شهرت جویی جاه طلبان خالص و پاک گردان بطوریکه غیر تو را در آن شریک نگردانم و مراد و مقصودی در آن بجز تو نجوییم.»

در این روزه هیچ انتظاری به جز رسیدن به مقام قرب الهی و جلب رضا و خشنودی الهی نیست و این اخلاص در عمل است یعنی تصفیه کردن عمل از غیر خدا؛ و آن درجه ای بلند است که به دشواری می شود بدان رسید.

صلوات و درخواست اعمال صالح

در این فراز از دعا امام پس از ذکر صلوات درباره اهمیت نماز سخن گفته اند:

وَقِفْنا فیه عَلی مَواقیتِ الصَّلَواتِ الْخَمْسِ بِحُدُدِهَا الَّتی حَدَّدْتَ وَ فُرُوضِهَا الَّتی فَرَضْتَ وَ وَظائِفَهَا اَلَّتی وَ ظَّفْتَ وَ اَوْقاتِها الَّتی وَقَّتَ.

«و ما را در این ماه آگاه گردان بر اوقات نمازهای پنجگانه با احکام و شرایط آن که محدود و معین نمودی و روشن ساختی و واجبات آن را که لازم شمردی و وظایف و آداب آن را که مقرر داشتی و اوقات آن را که معین ساختی.»

امام در ادامه دعا می فرماید:

«و مـا را بـا این نمازهـا به جایگـاهی برسـان که آنانی که با مراقبت بر ارکان نماز و بجا آوردن آن در وقت مخصوص به آنجا رسـیده اند. آنان که به شـیوه بنده و فرسـتاده ات حضرت محمد صلی الله علیه و آله عمل نموده و رکوع و سجود و همه آداب آن را با کاملترین طهارت و آشکارترین خشوع و فروتنی ادا نمودند.»

در این قسمت از دعاء مطالب مهمی درباره نماز وجود دارد که به طور خلاصه به آنها اشاره می شود.

۱ ـ بایـد موقعیت عظیم نمـاز را درک کرد؛ نمـاز خلوت با خداونـد و داخل شـدن در حریم معبود و انس گرفتن با پروردگار عالم است نماز انسان را از عالم مادی جدا کرده و به مقام قرب الهی می رساند.

۲ ـ بایـد ارکان و پایه های اصـلی نماز را حفاظت و نگهداری کرد؛ ارکان نماز نقش اصـلی را در نماز دارند و اخلال به آنها چه عمدی و چه سهوی نماز را باطل می کند. آنها عبارتند از؛ نیت، تکبیره الاحرام، قیام، رکوع و سجود.

۳ ـ باید نماز را در وقت تعیین شده به جا آورد؛ مسلمان باید مواظب وقت نماز خود باشد و برای انجام کارهای دیگر، نماز را از وقت آن به تأخیر نیاندازد.

۴ ـ باید سنتهای پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله را در مورد نماز رعایت کرد؛ اداب نماز در کتب فقهی و اخلاقی آمده است.

۵ ـ باید نماز را با طهارت کامل انجام داد؛ طهارت شرط نماز است و نماز بدون آن باطل است.

۶ ـ بایـد نمـاز را بـا خضوع کامل و خشوع هر چه تمامتر انجام داد؛ بایـد با توجه مخصوص و احساس کوچکی در برابر خـدا مشغول نماز شد.

آن نماز تو نماز است که در وقت قیام

دست برداشتنت از سر دنیا باشد

پس از توصیه به نماز، امام سجاد(ع) می فرماید:

وَ وَفِّقْنا فیهِ لَاَنْ یَصِلَ اَرْحامَنا بِالْبِرِّ وَالصِّلَهِ وَ اَنْ نَتعاهَدَ جیرانَنا بِالاِفْضالِ وَالْعَطِیَّهِ وَ اَنْ نُخَلِّصَ اَموالَنا مِنَ التَّبعاتِ وَ اَنْ نُطَهِّرَها بِاِخْراجِ الزَّکَواتِ وَ اَنْ نُراجِعَ مَنْ هاجَرَنا وَ اَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمْنا وَ اَنْ نُسالِمَ مَنْ عادانا حاشا مَنْ عُودِیَ فیکَ وَ لَکَ فَاِنَّهُ الْعَدُوُّ الَّذی لا نُوالیهِ وَ الْحِزْبُ الَّذی لا نُصا فیهِ

«و ما را در این ماه، موفق بدار که با احسان و نیکی، با خویشان خود پیوند برقرار کرده و به همسایگان با جود و عطا رسیدگی نماییم و اموال خود را از پیآمدها خالص گردانیده و آن را با اداء زکات ـ حقوق واجبه ـ پاک سازیم و نیز توفیقی عطا کن که روی آوریم به کسیکه از ما دوری می کند و با انصاف رفتار کنیم درباره کسی که به ما ظلم کرده و مدارایی کنیم با کسی که با ما دشمنی می کند، جز آنکه در راه تو و برای تو مورد دشمنی است. او دشمنی است که با او دوستی و آشتی نخواهیم کرد و با آن حزب یک دل و یک جان نخواهیم شد.

برنامه رشد و سعادت در ماه مبارک

امام سجاد(ع) به صورت دعا و نیایش خطوط اصلی رفتار یک روزه دار را ترسیم نموده اند که عبارتند از:

۱ ـ طلب توفیق برای صله ارحام و اتصال و همدلی با نزدیکان

یکی از برنامه های مؤثر در این ماه برقراری ارتباط نزدیک با خویشاوندان است. انسان باید تلاش کند تا با احسان و نیکوکاری رشته های قرابت را با آنها محکم نماید.

۲ ـ رسیدگی به همسایگان

روزه دار بایـد در این مـاه، به یاد همسایگان خود باشـد و با حسن همجواری و کمک های بی دریغ خود رابطه خود را با آنان نیرومندتر و مستحکم تر سازد.

۳ ــ از بین بردن پی آمدهای نامطلوب در مال

انباشت مال پیامدهای خطرناکی را بدنبال دارد. باید در خلال این ماه، مال را از آثار سوء و عواقب وخیم آن پاک کرد.

۴ ــ پاک کردن مال و ثروت ازآلودگیها

مـاه رمضـان، مـاه تطهیر و پـاکی روزه دار است امـوال او نیز بـا اداء زکـات و حقوق واجب دیگر از آلودگی پـاک می گردد. خداوند می فرماید: «خذ من امواله صدقه تطهرهم وتزکیهم بها».(۱)

«ای پیامبر صـلی الله علیه و آله صدقات اموال مؤمنان را از آنان دریافت کن تا بدین وسـیله نفوس آنان را [از پلیدی و حب دنیا]پاک و پاکیزه سازی.»

اصولاً هر زمان که نفس مالدار پاک شد مال و ثروت او نیز پاک و پاکیزه می گردد.

۵ ــ روی آوردن به کسی که از ما روی برتافته و از ما دوری می گزیند

و این نشانه تسلط انسان بر خویشتن است، تنها کسانی به این مقام می رسند که امیر بر نفس خویشند نه اسیر آن؛

۱- توبه / ۱۰۳.

۶ _ رفتار منصفانه نسبت به کسی که به ما ظلم کرده است

براستی چقدر مشکل است که انسان نسبت به کسی که به او ظلم کرده از محدوده انصاف پا فراتر نگذارد. مسلما دارنده این صفت در اوج بزرگی و رشد اخلاقی است. خداوند می فرماید: «فمن اعتدی علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم و اتقوا الله»(۱) «کسی که به شما ظلم کرد شما در مقام انتقام به همان مقدار، پاسخش را بدهید و تقوای خدا را پیشه کنید.»

۷ _ با دشمن خویش به طریق مسالمت برخورد کردن

اشخاصی که با دشمنان خود رفتار مسالمت آمیز دارند انسانهایی استثنایی اند که بندهای اسارت نفس را پاره و عادات ناپسند را از خود دور ساخته اند و به آداب و اصول اصیل انسانی دست یافته اند.

۸ _ با دشمنان خدا بطور قاطع مواجه شدن

در این فراز از دعا، «حاشا مَن عودی فیک...» امام(ع) می فرماید با آنانی که سر دوستی با ما ندارند و با ما هم آهنگ و هم نوا نیستند نرمش نشان نمی دهیم. خداوند ما را از فروتنی و سازش با دشمنان نهی

۱- سوره بقره / ۱۹۴.

فرموده: یا ایها الـذین آمنوا لا تتخـذوا عـدوی و عدوکم اولیاء(۱) ای مؤمنان، دشـمنان من و دشـمنان خودتان را دوسـتان خود نگیرید.

امام سجاد(ع) در پایان این فراز از دعا قرب الهی را مسئلت می نماید.

«وَ اَنْ نَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ فیهِ مِنَ الْاَعْمالِ الزّاکِیهِ بَما تُطَهِرُّنا بِهِ مِنَ الذُّنُوبِ وَ تَعْصِمُنا فیهِ مِمّا نَسْتَأنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ»

«خداونـدا از تو می خواهم که در این ماه، توفیق تقرب به دربارت را از رهگذر اعمال پاک به ما عطا کنی؛ آنچنان اعمالی که ما را به برکت آن، از آلودگی گناهان، پاک کرده و ما را در این ماه از اینکه عیوب و بدیها را از سر بگیریم نگه داری.»

بنـابر این عمـده وسـیله تقرّب به درگـاه الهی در مـاه مبـارک رمضـان پـاک شـدن از آلودگی گناهـان و انجام اعمال صالـح و کارهای خدا پسندانه است.

در ادامه پس از ذکر صلوات؛ درخواست مقامات عالی می نمایند:

ما را در ردیف آنانی قرار ده که مستحق مقام رفیع و والای قرب تو می باشند.

۱- ممتحنه / ۱.

و سپس درخواست «مصونیت از آلودگی ها» می نمایند:

«بار خدایا بر محمد و آل او درود فرست و ما را دور بدار از اینکه در توحید تو دچار الحاد و انحراف شویم و از اینکه در ثناء و ستایش تو تقصیر و کوتاهی نموده و در دین تو به شک و تردید افتیم و نابینای از راه تو گردیم و نسبت به حرمت تو غفلت کرده و فریفته دشمن تو، شیطان مردود، گردیم.»

در این بخش از دعا با تعلیم امام زین العابدین(ع) از خدا می خواهیم که ما را از این آلودگیها نگه دارد.

۱ _ الحاد در دین؛ این خطر انسان را یکسره از پرستش خدای یکتا منحرف می سازد.

۲ _ کوتاهی در تمجید و ستایش پروردگار بزرگ؛ کوتاهی در این امر در حقیقت کوتاهی در اقرار به حق است.

۳ _ شک و تردید در دین خدا؛ حالت تردید و نوسان و عدم اطمینان، از بدترین حالات است و اگر بگوییم مقدمه کفر است اغراق نگفته ایم زیرا کسانی که منکر مبدأ و معاد شده اند نوعا دچار شک و تردید شدند و بالاخره به انکار صریح کشیده شدند.

۴ _ کوری و نابینایی از دین خدا؛ آفت سیر و سلوک، روشن

ندیـدن راه است که در اثر پرده های اوهام، انسان جاده اصـلی را گم کرده و نمی بینـد در نتیجه به نقطه خلاف مقصد خواهد رسید.

۵ _ غفلت ورزیدن نسبت به حرمت الهی؛ غفلت از واجبات، ترک آنها و غفلت از محرمات، از ارتکاب آنهاست و مفاسد بی اعتنایی به قوانین و مقررات الهی بر کسی مخفی و پوشیده نیست.

۶ _ فریب خوردن از شیطان و تحت تـأثیر القائـات او قرار گرفتن؛ از آنجا که شیطان قسم خورده جز بنـدگان مخلص همه را بفریبـد، هر لحظه انسان در خطر اسیر شـدن در دامهای شیطان و نیروهای مرموز است و برای گریز از آن باید به خدای متعال پناه آورد.

امام(ع) در ادامه از خداوند می خواهد:

«بار خدایا بر محمد و آل او صلوات بفرست و اکنون که در هر شبی از شبهای این ماه، انسانهایی هستند که با عفو تو از آتش دوزخ آزاد می شوند و یا گذشت تو آنها را می بخشد، پس ما را هم جزء همین گروه قرار ده و ما را از بهترین اهل و اصحاب ماه رمضان بگردان.

رمضان دارای اهل و اصحابی است که با این ماه دمسازند و

سخت بـا آن اُنس دارنـد و بهترین لـذتها را در وصـال این مـاه می بیننـد امـام می فرمایـد: «وَاجْعَلْنا لِشَـهْرِنا هـذا مِنْ خَيْرِ اَهْلٍ وَ اَصْحابٍ»

ما هم با آموزش آموزگار فضیلت در کلاس رمضان، از خـدا می خواهیم که ما را جزء این گروه که بهترین های اهل رمضان اند و آن را با جهانی معامله نمی کنند، قرار دهد نه جزء گروه شکم پرستان دور از معرفت و عرفان.

صلوات و درخواست محو گناهان همگام با گذشت رمضان

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَامْحَقْ ذُنوبَنا مَعَ اِمْحاقِ هِلالِهِ وَاسْلَخْ عَنّا تَبعاتِنا مَعَ اِنْسِلاخِ اَيّامِهِ حَتّى يَنْقَضِىَ عَنّا وَ قَدْ صَفَّيْتَنا فيهِ مِنَ الْخَطيئاتِ وَ اَخْلَصْتَنا فيهِ مِنَ السَّيِئاتِ

«بار خـدایا بر محمـد و آلش درود فرست و همچنانکه هلال ماه رمضان رو به پایان می رود گناهان ما را محو و زایل گردان و بـا جـدا شـدن ایـام رمضـان، مـا را از پیامـدهای اعمالمـان، پیش از پایان این ماه جـدا و دور کن به طوری که ما را از گناهان، تصفیه و پاک کرده و از بدیها خالصمان فرموده باشی.»

تکامل انسان، ایجاب می کنـد که در هر روز، مقداری از نقایص و عیوب خود را بر طرف نماید. در این رهگذر، هر مسـلمانی از آغاز ماه مبارک رمضان، شروع به خودسازی می نماید و هر شب و روز سعی می کند تا قسمتی از آلودگیها را مرتفع نماید تا آنجا که با ناپدیـد شـدن ماه، اثری از گناه و آلودگی در او نمانـد. و این ریاضت یک ماهه خلوص را می طلبد به نحوی که در وجودش خبری از دروغ و ریا و

خلافکـاری نباشـد. روی این اساس امام می فرمایـد: «خداونـدا این ماه را سـرشار از عبادت و بنـدگی گردان و اوقات آن را به طـاعت و فرمـانبرداری مـا زینت ده و مـا را در روزهای آن بر روزه و در شب آن بر نماز و تضـرع به درگاه خودت و خشوع و خاکساری در برابر ذات مقدست یاری فرما، تا روز آن به غفلت ما شـهادت ندهد و شب آن به کوتاهی ما در عبادت و اطاعت گواهی ندهد.»

اساسا در این ماه نبایـد به مقدار کمی از عبادت بسـنده کرد بلکه باید این ماه را سـرشار از بندگی خدا نمود زیرا زیور و زینت اوقات ماه رمضان به طاعت و فرمانبرداری خـدای تعالی است. زمانی ماه رمضان چهره ای زیبا و آراسـته دارد که بنـدگان خدا آن را به زیور طاعت و بندگی بیارایند، روزهای ماه رمضان را باید روزه گرفت و شـبهای ماه رمضان را به نماز، مناجات و راز و نیاز با محبوب یگانه گذراند؛ بسـیار تأسف انگیز است اگر کسـی در انجام روزه رمضان سستی و سهل انگاری کند و ایام پر ارزش این ماه را به غفلت و بی خبری بگذراند چرا که شـبها و روزهای این ماه شاهدان صـریح اعمالند و ممکن است شهادت به غفلت انسـان بدهنـد. و اعمـال و مراقبت در این مـاه در حقیقت زمینه سـازی برای ماههـای دیگر است. رمضـان منشـأ تحول همیشگی نه موقت

در وجود آدمی است. تمرین بندگی برای تمام ایام است که امام(ع) می فرماید:

اَللّهُمَّ وَاجْعَلْنا فی سائِرِ الشُّهُورِ وَ الْاَیّام کَذلِکَ ما عَمَّرْتَنا وَاجْعَلْنا مِنْ عِبادِکَ الصّالِحینَ اَلَّذینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فیها خالِدُونَ وَالَّذین یُؤْتُونَ ما آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَ جِلَهٌ اَنَّهُمْ اِلی رَبِّهِمْ راجِعُونَ وَ مِنَ الَّذینَ یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَ هُمْ لَها سابِقُونَ

«خداوندا و ما تا زنده ایم در سایر ماهها و روزها نیز همینگونه قرار بده و ما را از بندگان صالح خود بگردان، آنانی که باغ بهشت را به ارث می برند وهمواره در آنجا خواهند بود و آنانی که اعمال صالح و حسنات فراوان انجام می دهند و با این حال قلبهای آنان خائف و ترسان است که به سوی پروردگارشان بازگشت خواهند نمود و آنان که به سوی خیرات شتاب می کنند و سبقت جویندگان در راه دستیابی به آن می باشند.»

آری غرض از ماه رمضان سازندگی است. نظم بخشی به اعمال در طول سال است و الا کیست که نتواند برای مدت یک ماه خود را کنترل نماید؟ آن زمان، هر روزه داری در خور تحسین است که آن برنامه های روحانی، پایدار بماند و این نظم و نزاکت یک ماهه دنبال شود تا به رمضان دیگر بپیوندد. در پایان دعای افتتاح امام(ع) می خواهند بفهمانند که ماه رمضان، لیله القدر، شب زنده داریها، روزه گرفتنها، خیرات و مبرات و اعمال صالح همه و همه در پرتو وجود پاک پیامبر اسلام و خاندان پاک اوست. بنابر این مردم رهین منت

این پاکانند و دعای بی پایان و سلام و صلوات بی حد خود را تقدیم روح پاک آنان می نمایند.

«بار خدایا بر محمد و آل او درود فرست در همه اوقات و تمامی زمانها و در هر حالی، به شماره درودهایی که فرستاده ای بر هر کسی و چندین برابر آن، به حدی که جز تو کسی نتواند آن را بشمارد؛ و تو بجا آورنده ای هر چه را که بخواهی.»

بخش چهارم: دعاها و پیام ها

اشاره

بخش چهارم: دعاها و پیام ها

زیر فصل ها

دعای روز هفدهم:

دعای روز هیجدهم:

دعای روز نوزدهم:

دعای روز بیستم:

دعای روز بیست و یکم:

دعای روز بیست و دوم:

دعای روز بیست و سوم:

دعای روز بیست و چهارم:

دعای روز بیست و پنجم:

دعای روز بیست و ششم:

دعای روز بیست و هفتم:

دعای روز بیست و هشتم:

دعای روز بیست و نهم:

دعای روز سی ام:

دعای روز اول:

اشاره

دعای روز اول:

«خدایا! روزه ام را در این روز، روزه روزه داران راستین قرارده و نمازم را، نماز نمازگزاران واقعی، از خواب غفلت زدگان هشیارم کن و جرمم را ببخش و از من درگذر، ای بخشنده گنهکاران.»

پیام دعا:

الف: روزه واقعی

ب: هشیاری از غفلت

الف: روزه واقعی:

وجوب روزه:

ای کسانیکه ایمان آوردید نوشته شد بر شما روزه همچنان که نوشته شد بر آنانکه بودند پیش از شما، باشد که بپرهیزید.(۱)

اهمیت و فلسفه روزه:

۱ ــ گامی در راه برقراری عـدالت اجتماعی: امام صادق(ع) می فرمایـد: خداونـد روزه را واجب کرد تا بوسـیله آن دارا و ندار (فقیر و غنی) مساوی گردند.(۲)

۲ ــ یادآور قیامت: امام رضا(ع) فرمودند: مردم به انجام روزه امر شده اند تا گرسـنگی و تشنگی را بفهمند و به واسطه آن فقر و بیچارگی آخرت را بیابند و درک کنند.(۳)

۳ ــ آزمایش اخلاص بندگان: امام علی(ع) می فرماید: خداوند روزه را

۱- بقره / ۱۸۳.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۴۳؛ «انّما فرض الله الصیام لیستوی به الغنی و الفقیر».

۳- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۴؛ «انّما امروا بالصوم لکی یعرفوا الم الجوع و العطش فیستدّلوا علی فقره الاخره».

واجب کرد تا بوسیله آن اخلاص مردم را بیازماید.(۱)

۴ ـ مطلوب خدا: روزه برای من است و من پاداش آن را می دهم.(۲)

۵ ـ یکی از پایه های اسلام: امام باقر(ع) می فرماید: اسلام بر پنج چیز استوار است. نماز، زکات، حج، روزه و ولایت.(۳)

آثار و برکات روزه

۱ ـ پشتوانه روحی: «واستعینوا بِالصَّبر و الصّلوه» از صبر و نماز کمک بگیرید [صبر در اینجا به معنی روزه تفسیر شده است]

۲ ـ سلامت جسم: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: «صوموا تصحّوا»(۴) روزه بدارید تا تندرست باشید.

۳ ـ استجابت دعا: امام موسی الکاظم(ع) فرمودند: دعای شخص روزه دار هنگام افطار مستجاب می شود.(۵)

۱- نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲؛ «فرض الله الصیام ابتلاء لاخلاص الخلق.»

۲- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۹۲؛ «الصوم لی و انا اجری به.»

۳- فروع کافی، ج ۴، ص ۶۲؛ «بنی الاسلام علی خمسه اشیاء علی الصلوه و الزکاه والحجّ و الصوم و الولایه».

۴- بحارالانوار، ج ۹۶، ص ۲۵۵.

۵- بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۲۵۵؛ «دعوه الصائم تستجاب عند افطاره.»

۴ ــ برخورداری از نعمتهای جاودانه بهشت: امام رضا(ع) می فرماید: هرکس روزه او را از غذاهای مورد علاقه اش باز دارد بر خداست که به او از غذاهای بهشتی بخوراند و از نوشیدنی های بهشتی بنوشاند.(۱)

۵ ــ شادی در دنیا و آخرت: امام صادق(ع) فرمودند: برای روزه دار دو سرور و خوشحالی است، یکی هنگام افطار و دیگری هنگام لقاء پروردگار(۲)

۶ ــ سپری در مقابل آتش جهنم: رسول الله صلی الله علیه و آله می فرماید: روزه سپر آتش جهنم است.(۳)

۷ ــ آمرزش گناهان: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس داوطلبانه یک روز، برای خدا روزه بگیرد آمرزش او حتمی است.(۴)

ب: هشیاری از غفلت

نشانه های غفلت:

۱- میزان الحکمه، باب صوم؛ «من منعه الصوم من طعام یشتهیه کان حقا علی الله ان یطعمه من طعام الجنّه و یسقیه من شرابها».

۲- فروع کافی، ج ۴، ص ۶۵؛ «للصّائم فرحتان فرحه عند افطاره و فرحه عند لقاء ربّه».

۳- فروع کافی، ج ۴، ص ۱۶۲، «الصّوم جنّه من النّار.»

۴- بحارالانوار، ج ۴، ص ۶۵؛ «من صام یوما تطّوعا ابتغاء ثواب اللّه وجبت له المغفره».

۱ ـ پند نگرفتن از حوادث دنیا: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: غافلترین مردم کسی است که از دگرگونیهای دنیا پند نگیرد.(۱)

۲ ـ بیهوده گذراندن عمر: امام علی(ع) می فرماید: تضییع عمر در راهی که موجب رستگاری انسان نمی شود برای غفلت کفایت می کند.(۲)

۳ ـ فراموشی: امام صادق(ع) فرمودند: لقمان به فرزندش گفت: غافل سه نشانه دارد، سرگرمی، حواس پرتی، فراموشی.(۳)

۴ ـ گمراهی و نداشتن رهبر: امام علی(ع) می فرماید: غافل در پی هوای بیخبران افتاده روز را با گناهکاران گذارد نه راهی راست در پیش دارد و نه رهبری.(۴)

عوامل غفلت

۱ ـ اموال و اولاد: «یا ایهاالذین آمنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر

۱- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۱۲؛ «اغفل الناس من لم یّتعظ بتغیّر الدنیا من حال الی حال.»

۲- غرر الحکم؛ «و کفی بالمرء غفلهً أن یضیّعَ عمره فیما لا ینجیه.»

۳- تفسیر نورالثقلین، ج ۲، ص ۸۱۵؛ «وللغافل ثلاث علامات: اللهو و السّهو و النّسیان.»

۴- نهج البلاغه، خ ۱۵۳؛ «..یهوی مع الغافلین و یغد و مع المذنبین بلا سبیل قاصد و لا امام قائد.»

الله»(۱)

ای اهل ایمان مبادا، مال و فرزندانتان شما را از یاد خدا غافل سازد.

۲ ـ امکانات رفاهی: «ولکن متّعتهم و ابائهم حتّی نسوا الذّکر»(۲)

لکن تو این کافران و پدرانشان را متمتع بدنیا و نعمتهای دنیا گردانیدی تا آنکه از فرط سرگرمی به دنیای فانی ذکر و قرآن تو را فراموش کردند.

۳ ـ دنیاگرایی: «فاعرض عمّن تولّی عن ذکرنا و لم یرد الاّ الحیوه الدّنیا.»(۳)

تو هم ای رسول صلی الله علیه و آله از هر کس که از یاد ما روگردانید و جز زندگانی دنیا را نخواست به کلی اعراض کن.

۴ ـ فزون طلبی: «الهکم التّکاثر»(۴) شما را فزون طلبی فریب داد.

۵ ـ گرایش شدید به مسائل اقتصادی: «رجال لاتلهیهم تجاره و لا بیع عن ذکراللّه»(۵)

۱- منافقون / ۹.

۲- فرقان / ۱۸.

۳- نجم / ۲۹.

۴- تکاثر / ۱.

۵- نور / ۳۷.

پاک مردانی که کسب و تجارت آنان را از یاد خدا غافل نمی گرداند.

۶ ـ پیروی از شـهوات: امام علی(ع) فرمودند: در میان گناهان چیزی شدیدتر از پیروی خواهشـهای نفسانی نیست از آن پیروی نکنید که شما را از ذکر خدا باز می دارد.(۱)

۷ ـ پرخوری: امام سجاد(ع) فرمودند: پری شکم و میل مفرط و سرمستی موجب فراموشی یاد خداست.(۲)

۸ ـ کنترل نکردن چشم: امام علی(ع) می فرماید: در میان اعضای بدن ناشکرتر از چشم نیست. خواهشهای او را اجابت نکنید که شما را از ذکر خدا غافل می کند.(۳)

درمان غفلت:

۱ ـ مداومت به ذکر خداوند: امام علی(ع) می فرماید: بوسیله تداوم ذکر خدا غفلت دور می شود.(۴)

۱- غرر الحکم، ص ۵۹۷؛ «لیس فی المعاصی اشدّ من اتباع الشهوه فلا تطیعوها فشغلکم عن ذکراللّه.»
۲- تحف العقول؛ «انّ قسوه المیله و فتره المیکه و سکر الشع ینسی الذّکر.»
۳- غرر الحکم؛ «لیس فی الجوارح اقلّ شکرا من العین فلا تطیعوها سؤلها فشغلکم عن ذکراللّه.»
۴- غرر الحکم؛ «بدوام ذکر الله تنجاب الغفله.»

۲ ـ اهتمام به حسنات: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: ای اباذر! به نیکیها اهتمام داشته باش ولو اینکه موفق به انجام آن نشوی تا اینکه از غافلان محسوب نگردی.(۱)

۳ ـ داشتن آگاهی و بینش لازم: امام علی(ع) می فرماید: هرکس روزگار و شرایط اجتماعی خود را بشناسد از آمادگی لازم، غفلت نمی کند.(۲)

۴ ـ اهتمام به برپایی نماز: حضرت علی(ع) فرمودند: مؤمنی که نمازهای واجب را مقید باشد و آن را در وقت به جا آورد از اهل غفلت نیست.(۳)

۵ ـ تقوی و پرهیزگاری: امام علی(ع) می فرماید: بندگان خدا شما را به تقوی الهی وصیت می کنم خود را به آن بیدار دارید و روز خود را با آن به سر آورید.(۴)

۱- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۸۸ «یا اباذر همّ بالحسنه و ان لم تفعلها کلیلا تکتب من الغافلین.»

۲- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۳۸ «انّ من عرف الایام لم یغفل عن الاستعداد.»

۳- تفسیر نورالثقلین، ج ۲، ص ۱۱۵؛ «ایّما المؤمن حافظ علی الصلوه المفروضه فصّلاها لوقتها فلیس هذا من الغافلین.»

۴- نهج البلاغه / خ ۱۹۱؛ «اوصیکم عبادالله بتقوی الله ایقظوا بها نومکم و اقطعوا بها یومکم.»

دعای روز دوم:

اشاره

دعای روز دوم:

خدایا! مرا امروز و این ماه، به آنچه موجب رضـای توست، نزدیک گردان و از خشم و انتقام خود، دور ساز و به قرائت آیات خود توفیقم ده، ای مهربانترین مهربانان.

پیام دعا

توفیق قرائت قرآن

عظمت قرآن:

عظمت قرآن:

لو اَنزَلنا هذا القرانَ عَلی جَبَلٍ لَرَأَیْتَهُ خاشعا مُتَصدّعا مِن خَشیَهِ اللّه.(۱)

اگر این قرآن را بر کوه نازل می کردیم، مشاهده می کردی که کوه از ترس خدا خاشع و ذلیل و متلاشی می گشت.

برخی از ویژگیهای قرآن:

وسیله رحمت و هدایت: «و هُدیً وَ رَحمَهً لِلمُؤمِنینَ»(۲) قرآن هدایت و رحمت بر مؤمنان است.

۱- حشر / ۲۱.

۲- یونس / ۵۷.

رهبری قرآن: «علیکم بالقرآن فاتّخذوه اماما قائدا»(۱) بر شما باد قرآن آن را پیشوا و رهبر خویش قرار دهید.

برترین گفتار: «اللّه نزّل احسن الحدیث»(۲) خداوند بهترین گفتارها را نازل کرد.

شفای دردها: «و نُنَزّل مِنَ القران ما هُوَ شِفاءٌ وَ رَحْمَهٌ لِلْمُؤمنین وَ لا یزید الظالمینَ الاّ خَسارا.»(۳) و ما آنچه از قرآن می فرستیم، شفای دل و رحمت الهی برای اهل ایمان است و کافران و ستمگران را بجز زیان چیزی نخواهد بود.

جاودانگی قرآن: امام رضا(ع) فرمودند: خداوند قرآن را برای زمان خاص قرار نداده و نیز برای مردم خاص نفرستاده بلکه قرآن در هر زمان جدید است و نزد هر ملتی محفوظ است تا روز قیامت(۴)

کمال قرآن: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: قرآن گنجینه

۱- کنزالعمال، خبر ۴۰۲۹.

۲- زمر / ۲۳.

۳- الاسرا / ۸۲.

۴- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۵؛ «لانّ الله تبارک و تعالی لم یجعله لزمان دون زمان و لا لناس دون ناس فهو فی کل زمان جدید و عند کل قوم غضّ الی یوم القیامه.»

بی نیازی است، بدون آن ثروتی نیست و با وجود آن فقری نیست.(۱)

جامعیت قرآن: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هرکس علم اولین و آخرین بخواهد قرآن بخواند.(۲)

فضیلت تعلیم و تعلم و حفظ قرآن

فضیلت تعلیم و تعلم و حفظ قرآن

یـادگرفتن قرآن: امـام صـادق(ع) می فرمایـد: «ینبَغی للمُؤمِنِ اَن لایَموتَ حتّی یَتَعَلَّمَ الْقُرانَ اَو یَکوُنَ فی تَعَلُّمِهِ)(۳) سزاوار است مؤمن نمیرد مگر اینکه قرآن آموخته باشد یا در حال آموختن آن باشد.

یاد دادن قرآن: رسول گرامی اسـلام فرمودنـد: هرکس قرآن بیاموزد و به دیگران یاد دهد و به آنچه در قرآن است عمل نماید پس من او را بسوی بهشت راهنمایی خواهم نمود.(۴)

حفـظ قرآن: رسول خـدا صـلی الله علیه و آله می فرمایـد: هرکس را خداونـد توفیق حفـظ قرآن عنایات فرمایـد و او گمان برد کسی چیزی بهتر از او دارد پس او بهترین نعمتها را ناسپاسی کرده است.

۱- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۹؛ «القران غنیٌّ لا غنی دونه و لا فقر بعده.»

۲- کنزالعمال، خبر ۲۴۵۴؛ «مَن ارادَ عِلمَ الاَوّلین و الاخرین فلیقراء القران.»

۳- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۸۹.

۴- کنز العمال، خبر ۲۳۷۵؛ «اَلا من تعلّم القرانَ علمه و عَمِل بِما فیه فاناله سائق الی الجنه.»

آثار تلاوت قرآن

پاداش الهی: آنان که کتاب خـدا را تلاوت کرده نماز را برپا دارنـد و از آنچه ما روزیشان نموده ایم پنهان و آشـکار به فقیران انفاق می کنند امید تجارتی دارند که زیان و زوال نخواهد یافت.(۱)

هم کلامی با خدا: رسول گرامی اسلام فرمود: هرکدام از شما دوست دارد با خدایش حرف بزند قرآن بخواند.(۲)

شکوفایی ایمان: امام علی(ع) می فرماید: شکوفایی ایمان با قرآن خواندن است.(۳)

جلای قلبها: پیامبر گرامی اسـلام صلی الله علیه و آله فرمودند: قلبها زنگ می زند مانند زنگ زدن آهن؛ گفته شد جلای آن با چیست ای رسول خدا؟ فرمود: خواندن قرآن.(۴)

کفاره گناهان: رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: خواندن قرآن کفاره ای

۱- فاطر / ۲۹.

۲- کنزل العمال، خبر ۲۲۵۷.

۳- غرر الحکم.

۴- کنزالعمال، خبر ۲۴۴۱.

برای گناهان است و پوششی در مقابل آتش جهنم و ایمنی از آتش.(۱)

هم نشین تنهایی: امام علی(ع) فرمودند: هرکس با خواندن قرآن انس گیرد دوری برادران و دوستان او را وحشت زده نمی سازد.(۲)

فضایل قاریان قرآن

بهره مندان از رحمت الهی: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: حاملان قرآن کسانی هستند که در رحمت خداوند پیچیده و با نور خدا پوشانده شده اند.(۳)

عارفان اهل بهشت: پیامبر اسلام می فرماید: حاملان قرآن عارفان اهل بهشتند.(۴)

شریف ترین مسلمانان: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: شریفترین امت من حاملان قرآنند.(۵)

بندگان خاص خدا: امام علی(ع) می فرماید: اهل قرآن، اهل خدا و از

۱- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۷.
۲- غرر الحکم.
۳- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۹.
۴- مستدرک الوسایل، ج ۳، ص ۲۴۲.
۵- بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۷۷.

خواص او هستند.(۱)

پرچمداران اسلام: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: حامل قرآن، حامل پرچم اسلام است. هرکس او را گرامی بدارد خدا را اکرام کرده است و هرکس به او اهانت کند به خدا اهانت کرده است.(۲)

آداب تلاوت قرآن

پاکی و نظافت دهان: رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: دهانهای خود را پاکیزه کنید. زیرا دهانهای شما راه قرآن است.(۳) [با آن قرآن می خوانید].

استعاذه: ای رسول، چون خواستی قرآن تلاوت کنی، اول از شر وسوسه شیطان مردود به خدا پناه ببر.(۴)

ترتیل: و به تلاوت قرآن با توجه کامل مشغول باش.(۵)

تدبّر: آیا در آیات قرآن (منافقان) تفکر نمی کنند یا بر دلهای خود قفل

۱- غرر الحکم.

۲- کنزالعمال، خبر ۲۳۴۵.

۳- کنز العمال، خبر ۲۷۵۲.

۴- نحل / ۹۸.

۵- مزمل / ۴.

زده اند؟(۱)

خشوع: آیا نوبت آن نرسیده که گرویدگان دلهاشان به یاد خدا خاشع گردد.(۲)

صدای خوش: رسول خدا فرمود: قرآن را با صدای خوش بخوانید زیرا صدای خوش محسنات و گیرایی قرآن را زیاد می کند.(۳)

دعای روز سوم:

اشاره

دعای روز سوم:

خدایا! در این روز، هوش و آگاهی به من روزی کن و در این روز، مرا از بیخردی و باطل دور گردان و از هر چیزی که در این روز نازل می کنی، مرا نیز بهره ای ده، به بخشندگی ات، ای بخشنده ترین بخشندگان.

پیام دعا:

۱- محمد / ۲۴.

۲- حدید / ۱۶.

۳- کنزالعمال، خبر ۲۷۶۵.

دوری از جهالت و سفاهت.

«قال اعوذبالله ان اکون من الجاهلین». گفت پناه می برم به خدا از اینکه جزو نادانان باشم.(۱)

نادانی در روایات:

نادانی در روایات:

دشمن انسان: امام رضا(ع) فرمودند: دوست هر مردی عقل اوست و دشمنش نادانی اوست.(۲)

بدترین دردها: امام علی(ع) می فرماید: نادانی بدترین درد است.(۳)

اساس بدیها: علی(ع) می فرماید: نادانی ریشه هر بدی است.(۴)

سبب فساد: حضرت علی(ع) فرمودند: نادانی موجب فساد هرکاری است.(۵)

سبب گمراهی: امام علی(ع) فرمودند: اگر بندگان به هنگام نادانی

۱- بقره / ۶۷.
۲- کافی، ج ۱، ص ۱۱، ح ۴.
۳- غرر الحکم.
۴- غرر الحکم.
۵- غرر الحکم.

توقف می کردند (بر اساس نادانی خود اقدام نمی کردند) کافر نمی شدند و گمراه نمی گشتند.(۱)

بدترین نوع نادانی

نشناختن خویشتن: امام علی(ع) می فرماید: بزرگترین نادانی، نادانی انسان نسبت به خویشتن است.(۲)

افتخار به نادانی: حضرت علی(ع) فرمودند: نهایت نادانی آن است که کسی به نادانی خود افتخار کند.(۳)

نقل همه معلومات: امیرالمؤمنین علی(ع) می فرماید: هرچه می دانی نگو، این برای اثبات نادانی کافی است.(۴)

غرور علمی: امام علی(ع) فرمودند: برای نادانی این کافی است که دانشت تو را به شگفتی درآورد (مغرورت کند)(۵)

آثار و نتایج جهل و نادانی

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- غرر الحکم.

۴- غرر الحکم.

۵- غرر الحکم.

انحراف عقیدتی: گفتند ای موسی برای ما خدایی مثل خدایانی که بت پرستان دارند مقرر کن. موسی گفت: شما مردم نادانی هستید.(۱)

کوتاه نظری: امام علی(ع) فرمودند: دانشمند با قلب و اندیشه می نگرد [دیدش وسیع است] نادان فقط با چشم می نگرد [کوتاه بین است(۲)]

خودپسندی: حضرت علی(ع) می فرماید: نادان کسی است که خود را نسبت به نادانسته هایش دانا شمارد و نظر خود را کافی بداند هرکس با وی مخالفت کند او را در اشتباه پندارد و ناآگاهان را گمراه کند هرچه را نداند انکار و تکذیب نماید، حقیقت را انکار نموده و در لجاجت جری باشد و در طلب دانش خودپسندی کند.(۳)

قضاوت عجولانه: از اخلاق نادان این است که قبل از شنیدن جواب گوید و قبل از دانستن حقیقت امر ستیزه کند و نیز بدانچه نمی داند حکم نماید.(۴)

افراط و تفریط: امام علی(ع) می فرمایند: نادان یا زیاده روی می کند یا

۱- آل عمران / ۱۵۴.

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۳.

۴- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۷۸.

عقب می ماند (اعتدال در کار ندارد)(۱)

آرزومندی و خیالبافی: امام علی(ع) فرمودند: عاقل بر تلاش و کوشش خود تکیه کند و جاهل بر آرزوهای خود.(۲)

دعای روز چهارم:

اشاره

دعای روز چهارم:

خدایا! در این روز مرا برای برپا داشتن فرمان خود، نیرو بخش و شیرینی و ذکر و یاد خویش را به من بچشان و برای ادای شکرت آماده ام ساز و مرا با حفاظت و پوشش خود محافظت فرما، ای بیناترین بینندگان.

پیام دعا:

استغفار و آمرزش خواهی

ضرورت استغفار: و ان اِستَغفِروا رَبَّکم ثُمَّ تُوبُوا اِلَیه۱

ضرورت استغفار: و ان اِستَغفِروا رَبَّکم ثُمَّ تُوبُوا اِلَیه(۳)

نسبت به گناهانتان از خدا آمرزش بخواهید و بدرگاه او توبه و انابه کنید.

سحرگاهان زمان مناسب برای استغفار

۱- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۲۱۷.

۲- غرر الحکم.

۳- هود / ۳.

اَلصّابِرینَ و الصّادِقینَ و الْقانتینَ والمُنْفِقین و الْمَستَغْفِرینَ بِالاَسحارِ(۱)

آنان (اهل ایمان) صابران و راستگویان و فرمانبرداران و انفاق کنندگان و استغفار کنندگان در سحرگاهانند.

شرایط استغفار

عدم تکرار گناه: امام صادق(ع) فرمودند: کسی که نسبت به گناهی طلب آمرزش می کند و در عین حال آنرا مرتکب می شود مانند کسی است که خدای خود را مورد استهزاء قرار داده است.(۲)

پشیمانی قلبی: امام رضا(ع) می فرماید: هرکس به زبان استغفار کند و به قلب پشیمان نشود خود را مسخره کرده است.(۳)

آثار و نتایج استغفار

محو گناهان: امام علی(ع) می فرماید: استغفار گناهان را محو می کند.(۴)

رفع گرفتاریها: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: با استغفار دربهای بلا را بر روی خود ببندید.(۵)

۱- آل عمران / ۱۷.

۲- بحارالانوار، ج ۶، ص ۳۶.

۳- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۶.

۴- غرر الحکم.

۵- مستدرک، ج ۱، ص ۳۸۷.

درمان بیماری گناه: رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: برای هر دردی دوایی است و دوای گناهان استغفار است.(۱)

افزایش روزی: امام علی(ع) می فرماید: طلب آمرزش روزی را زیاد می کند.(۲)

دعای روز ششم:

دعای روز ششم:

پروردگارا! مرا با ارتکاب نافرمانی ات، خوارم مگردان و به ضرب تازیانه انتقامت کیفر مکن و مرا از موجبات خشم خود، دور گردان، به حق احسان و نعمتهایت، ای منتهای خواسته و آرزوی خواستاران.

پیام دعا:

دوری از لغزشها و گناهان

از گناهان بزرگ و کوچک می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- کنزالعمال، خ ۲۰۸۹.

۲- بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۲۷۷.

شرک به خدا، ناامیدی از رحمت الهی، قتل، عقوق و آزار دادن والدین، خوردن مال یتیم، انحرافات جنسی، قمار، اشتغال به ملاهی (سرگرمی با آلات موسیقی)، دروغ، سوگند دروغ، پیمان شکنی، خیانت در امانت، سرقت، کم فروشی، رباخواری، ندادن حقوق دیگران، اسراف، تکبر، ترک نماز عمدا، ندادن زکات، ترک یکی از واجبات و اصرار بر گناه و... که از این همه تنها به ذکر چند مورد بسنده می کنیم.

عقوق والدین: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: از آزردن والدین بپرهیزید. بوی بهشت از هزار سال راه استشمام می شود ولی عاق والدین و قاطع رحم آنرا نمی یابند.(۱)

دروغ: رسول مکرم اسلام فرمودند: آیا شما را از بزرگترین گناه کبیره با خبر سازم؟ ۱ _ شرک ۲ _ عقوق والدین ۳ _ قول باطل (دروغ)(۲)

خیانت در امانت: بدرستیکه خدا به شما امر می کند که امانتها را به

۱- وسایل الشیعه.

۲- مستدرک / باب ۷۹.

صاحبانش برگردانید.(۱)

کم فروشی: وای بر کم فروشان آنانکه چون از مردم می ستانند پیمانه را برای خود تمام و به زیادتی می گیرند و هرگاه برای مردم ترازو و پیمانه می کننـد کم می کنند و به ایشان ضـرر می رسانند آیا کم فروشان گمان ندارند پس از مردن روز بزرگی برانگیخته می شوند روزیکه مردم به پا خواهند ایستاد برای امر پروردگار عالمیان.(۲)

رباخواری: ای کسانیکه ایمان آورده ایـد ربا مخورید (چیزی که داده اید چند برابر باز مسـتانید) و افزونی و زیادتی نطلبید و از مخالفت خداوند بپرهیزید تا رستگار شوید و بترسید از آتشی که برای کافران آماده شده است.(۳)

ترک نماز عمدا: نماز را برپا دارید و از شرک آورندگان نباشید.(۴)

ترک یکی از واجبـات: امام صادق(ع) می فرمایـد: بنـده ای که یکی از واجبات الهی را ترک کنـد یا یکی از گناهان کبیره را بجا آورد خداوند به نظر رحمت به او نمی نگرد و او را پاک نمی فرماید.(۵)

۱- نساء / ۵۸.

۲- مطففین، ۶-۱.

۳- آل عمران / ۱۳۰ _ ۱۳۱.

۴- روم / ۳۱.

۵- وسایل الشیعه.

اصرار بر گناه: امام صادق(ع) فرمودند: گناه کوچکی که بر آن اصرار شود دیگر کوچک نیست بلکه کبیره است.(۱)

دعای روز هفتم:

اشاره

دعای روز هفتم:

خدایا! امروز مرا بر روزه و نماز این روز، یاری کن و از لغزش ها و خطاهایش دور گردان و همواره یاد و ذکر دائمی ات را روزیم کن، به حق توفیقت، ای راهنمای گمراهان.

پیام دعا:

نگهداری زبان و به کار گرفتن آن در ذکر خدا

نقش و اهمیت زبان:

نقش و اهمیت زبان:

معیار شخصیت انسان: «اللّسان میزان الانسان»(۲) امام علی(ع) می فرماید: زبان میزان و معیار شخصیت انسان است.

وسیله نفوذ در دلها: امام علی(ع) فرمودند: چیزی برای جذب و قلوب

۱- وسایل الشیعه.

۲- غرر الحکم.

مؤثرتر از زبان نیست.(۱)

آیینه تمام نما: حضرت علی(ع) می فرماید: خلاصه انسان زبان اوست و عقل او و دین او.(۲)

میزان عقل: امیرالمؤمنین(ع) می فرماید: سخن مرد میزان عقل وی است.(۳)

کلید خیر و شر: امام باقر(ع) فرمودند: زبان کلید هر نیکی و بدی است سزاوار است مؤمن بر زبان خود مهر زند (مواظب آن باشد) همانگونه که از طلا و نقره خود مواظبت می کند.(۴)

آفات زبان

لغزش: رسول گرامی اسلام فرمودند: «انّ اکثر خطایا ابن آدم فی لسانه»(۵) بیشتر لغزشهای آدمیزاد در زبان اوست.

دروغ: زشتیها به تمامی در خانه ای قرار داده شده و کلید آن

۱- غرر الحکم.

۲- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۵۶.

۳- غرر الحکم.

۴- تحف العقول، ص ۲۱۸.

۵- محجه البیضاء، ج ۵، ص ۱۹۴.

خانه دروغ است.(۱)

غیبت: بعضی از شما غیبت بعضی دیگر را نکنید آیا دوست دارید گوشت برادر مرده خود را بخورید در حالیکه او مرده است؟ حتما از ین کار اکراه خواهید داشت.(۲)

سخن چینی: امام صادق(ع) فرمودند: بدترین شما کسانی هستند که خبر چینی کنند و بین دوستان جدایی اندازند.(۳)

تهمت و افتراء: امام صادق(ع) می فرماید: وقتی که مؤمنی به برادر دینی خود تهمت می زند ایمان از قلب وی محو می شود مانند نمک که در آب حل می شود.(۴)

نسبت دروغ به خدا: کیست ظالمتر از کسی که به دروغ به خداوند افترا ببندد؟(۵)

۱- تحف العقول، ص ۳۰۵.

۲- حجرات / ۱۴.

۳- اصول کافی، ج ۲، ص ۳۶۹.

۴- اصول کافی، ج ۲، ص ۳۶۱.

۵- انعام / ۲۱.

افشاء اسرار مؤمنین: امام صادق(ع) فرمودند: یکی از جاهایی که از شیعیان ما امتحان می شود این است که ببینید در حفظ اسرار در پیش دشمنان ما چگونه عمل می کنند؟(۱)

فحش و دشنام: رسول گرامی اسلام فرمودند: خداوند حرام نموده بهشت را بر هر فحش دهنده بدزبان کم حیایی که اهمیتی به آنچه می گوید یا درباره اش می گویند نمی دهد.(۲)

استهزاء: ای کسانیکه ایمان آورده اید مسخره نکنند گروهی، گروه دیگر را شاید آنها بهتر از ایشان باشند.(۳)

اشاعه فحشاء: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس کار زشتی را بشنود و آن را منتشر کند مانند کسی است که آن را مرتکب شده است.(۴)

سخن بیهوده: امام علی(ع) می فرماید: عجب دارم از کسی که حرفی می زند که برای دنیایش سودی ندارد و برای آخرتش نیز اجری نوشته

۱- خصال، ج ۱، ص ۱۱۷.

۲- کافی، ج ۲، ص ۳۲۳.

۳- حجرات / ۱۱.

۴- وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۶۰۹.

نمی شود.(۱)

آثار و نتایج لغزش زبان

هلاکت: امام علی(ع): «زَلَّهُ اللِّسانِ اَشَدُّ هَلاکٍ»(۲) لغزش زبان بدترین نوع هلاکت است.

گرفتاری: رسول اکرم صلی الله علیه و آله : «بَلاء الانسانِ مِن اللِّسانِ»(۳) گرفتاری انسان، از زبان سرچشمه می گیرد.

دگر آزاری: «طَعْنُ اللِّسانِ اَمَضُّ مِنْ طَعْنِ السِّنانِ» زخم زبان برنده تر و تلخ تر از زخم نیزه است.

رسوایی: امام صادق(ع): «اِذا ارادَ اللّهُ بَعیدٍ شَرًّا اَجْری فَضیحَتَهُ عَلی لِسانِهِ».(۴) وقتی خداوند به بنده ای اراده شرکند رسوایی او را در زبانش قرار می دهد.

دعای روز هشتم:

اشاره

دعای روز هشتم:

۱- نهج البلاغه

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۲۸۶.

۴- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۲۲۸.

خدایا! مرا در این روز توفیق ترحم به یتیمان و اطعام به گرسنگان و افشاء سلام و مصاحبت نیکان نصیب فرما به حق انعامت ای پناه آرزومندان عالم.

پیام دعا:

یتیم نوازی

«اللّهَ اللّهَ فِی الْأَیْتامِ»(۱) در مورد یتیمان خدا را در نظر بگیرید.

آثار و نتایج سرپرستی یتیمان

آثار و نتایج سرپرستی یتیمان

بهشت: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس یتیمی را سرپرستی کند تا بزرگ و بی نیاز شود خداوند بخاطر این کار بهشت را بر او واجب می گرداند همانطوری که برخورنده مال یتیم جهنم را واجب می کند.(۲)

توجه خاص خداوند: هیچ مرد و زن مؤمنی نیست که دست خود بر سر یتیمی کشد مگر اینکه خداوند در مقابل هر مویی که دست وی بدان کشیده می شود، ثوابی برای او می نویسد.(۳)

۱- فرازی از وصیت نامه علیع
۲- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۴.
۳- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۴.

نورانیت قلب: مردی به رسول خدا صلی الله علیه و آله از سخت دلی خود شکایت کرد، حضرت فرمود: آیا می خواهی قلبت نرم شود و حاجات خود را به دست آوری؟ بر یتیم رحم کن، بر سر او دست بکش و از غذای خود به او بخوران.(۱)

همنشینی با پیامبر صلی الله علیه و آله : رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: من و کسی که یتیمی را نگهداری کند مانند اینها (دو انگشت) در بهشت در کنار هم خواهیم بود.(۲)

دعای روز نهم:

دعای روز نهم:

«خدایا! امروز مرا از رحمت گسترده خویش نصیبی قرار بده وبه برهان ها و دلیل های روشن و تابناک خویش هدایتم کن و پیشانی ام را به سوی خشنودی های جامعت بگیر، به حقّ دوستی و محبت خود، ای آرزو و آرمان مشتاقان.»

پیام دعا:

رحمت الهی

۱- میزان الحکمه، ح ۲۲۵۸۶.

۲- میزان الحکمه، ح ۲۲۵۸۲.

گستره رحمت الهی: «وَرَحْمَتی وُسِعَتْ کُلَّ شیءٌ(۱) رحمت من همه موجودات را فرا گرفته است.

موجبات رحمت الهی

احسان و نیکی: «اِنَّ رَحْمَهَ اللّهِ قریبٌ مِن المحسنین»(۲) البته رحمت خداوند به نیکوکاران نزدیک است.

ایمان و تکیه بر خداونـد: پس آنان که به خـدا گرویدنـد و به او متوسل شدند بزودی به جایگاه رحمت و فضل خود داخلشان می گرداند.(۳)

صبر و شکیبایی: بشارت ده شکیبان را، آنان که چون به حادثه سخت و ناگواری دچار شوند صبوری پیشه کرده و می گویند مـا بـه فرمـان خـدا آمـده و به سـوی او بـاز می گردیم. درود و الطـاف الهی و رحمت خـاص خداونـدی مخصـوص آن گروه است.(۴)

یاد الهی: امام علی(ع) فرمودند: رحمت خداوند بواسطه ذکر او نازل می شود.(۵)

۱- اعراف / ۱۵۶.

۲- اعراف / ۴۶.

۳- نساء / ۱۷۵.

۴- بقره، ۱۵۵.

۵- غرر الحکم.

عفو و گذشت: حضرت علی(ع) فرمود: رحمت بواسطه عفو و بخشش نازل می شود.(۱)

ترحم بر ضعیفان: امیرالمؤمنین علی(ع) می فرماید: ترحّم بر ضعیفان موجب نزول رحمت است.(۲)

ترحم بر خویش و دیگران: پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: به خود رحم کن و نیز به خلق خدا، تا خداوند به تو رحم کند.(۳)

اطاعت از خدا و رسول صلی الله علیه و آله : از حکم خدا و رسول او فرمان برید باشد که مشمول رحمت خدا شوید.(۴)

استغفار: چرا از کردار زشت استغفار به درگاه خدا نمی کنید تا شاید مورد عفو و رحمت قرار گیرید.(۵)

پیروی از قرآن: این کتاب مبارکی است که فرستادیم، پس از آن پیروی

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- کنز العمال، خبر ۴۴۱۵۴.

۴- آل عمران / ۱۳۲.

۵- نمل / ۴۶.

کنید و پرهیزگار باشید شاید مورد رحمت قرار گیرید.

اهل مراقبت: امام علی(ع) می فرماید: خدا رحمت کند بنده ای را که گناهش را مد نظر داشته و از پروردگارش بترسد.(۱)

غلبه کنندگان بر هوای نفس: امام علی(ع) فرمودند: خدا رحمت کند مردی را که بر هوای نفس خود غلبه کند و خود را از بندهای فریبنده جهان برهاند.(۲)

اهل توبه: حضرت علی(ع) فرمودند: خدا رحمت کند مردی را که به پیشواز توبه برود.(۳)

دعای روز دهم:

اشاره

دعای روز دهم:

خدایا! در این روز، مرا از توکل کنندگان بر خودت و رستگاران نزد تو و مقربان پیشگاهت قرار ده. قسم به احسانت، ای مقصد خواستاران و جویندگان.

پیام دعا:

توکل

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- غرر الحکم.

توکل چیست؟

توکل چیست؟

«پیامبر از جبرئیل پرسید توکل به خداوند چیست؟ جبرئیل گفت: دانستن اینکه مخلوق ضرر و نفع نمی رساند و چیزی عطا نمی کند یا سودی را مانع نمی شود. و نیز مأیوس شدن از خلق است. پس وقتی بنده به این درجه رسید هیچ کاری را برای غیر خدا انجام نمی دهد و امیدی به غیر خدا ندارد، از غیر خدا نمی ترسد و طمعی به احدی غیر از خدا ندارد، این تعریف توکل است».(۱)

موجبات و آثار و نتایج توکل

موجبات و آثار و نتایج توکل

ایمان: مؤمنان به خداوند توکل کنند.(۲)

یقین: امام علی(ع) می فرماید: توکل درست و نیک، بر یقین نیک (به خدا) می انجامد.(۳)(راه یقین به خدا، توکل درست است).

افزایش مقاومت در برابر مشکلات: آن مؤمنانی که چون مردم به آنها گفتند لشکر بسیاری بر علیه شما مؤمنان فراهم شده از آنان برحذر باشید، بر

۱- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۱۳۸.

۲- آل عمران / ۱۲۲.

۳- غرر الحکم.

ایمانشان افزوده شد و گفتند در مقابل همه دشمنان تنها خدا ما را کفایت می کند.(۱)

پیروزی: امام باقر(ع) فرمودند: هر کس توکل به خدا کند مغلوب نشود و کسی که به خدا تکیه کند شکست نمی خورد.(۲)

بی نیازی: رسول گرامی اسلام می فرماید: اگر کسی با نیت صدق به خدا توکل کند نیازهای پایین تر از او به سویش متوجه می شود، پس چگونه او و مولایش محتاج می شوند؟(۳)

کفایت از غیر خدا: رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: ای مردم به خدا توکل کنید و به او اطمینان نمایید زیرا او شما را از غیر خودش کفایت می کند.(۴)

وسیله دوستی خداوند: خداوند توکل کنندگان را دوست دارد: «اِنَّ

۱- آل عمران / ۱۷۳.

۲- میزان الحکمه، باب توکل

۳- مستدرک، ج ۲، ص ۲۸۸.

۴- میزان الحکمه، باب توکل.

اللّهَ یُحِبُّ الْمُتَوَکّلین»(۱)

دعای روز یازدهم

اشاره

دعای روز یازدهم

«خدایا! در این روز احسان و نیکی را در نظرم محبوب گردان و فسق و معصیت را در نظرم ناپسند قرار بده و خشم خود و آتش دوزخ را بر من حرام گردان، به پاس یاری ات، ای پناه بی پناهان.»

پیام دعا:

احسان و نیکوکاری

اِنَّ اللّهَ یَأمُرُ بِالْعَدلِ وَالْاِحسانِ.(۲) همانا خدا فرمان به عدل و احسان می دهد.

اوصاف محسنین در قرآن

اوصاف محسنین در قرآن

بخشش وانفاق: آنانکه از مال خود به فقراء، در حال وسعت و تنگدستی انفاق کنند و خشم و غضب خود فرو نشانند و از بدی مردم در گذرند پس تو از آنها در گذر و کردار بدشان را عفو کن.(۳)

۱- آل عمران / ۱۵۹.

۲- نحل / ۹۰.

۳- آل عمران / ۱۳۴.

صبر: البته هر کس در حوادث تقوی و صبر پیشه کند (چنین کسی نیک است) و خدا اجر نیکان را ضایع نگرداند.(۱)

راضی بودن به رضای خدا: و پیشینیان نخستین از مهاجرین و انصار و آنانکه در نیکوکاری پیروی از آنها کردند، خدا از ایشان راضـی است و ایشان نیز از خدا راضـی هسـتند و برای ایشان آماده کرده است باغهایی که زیر آنها جویها جاری است، همیشه در آن جاودان هستند، این است رستگاری بزرگ.(۲)

احسان در روایات

سرشت نیکان: امام علی(ع) فرمودند: احسان سرشت نیکان است و بدی سرشت اشرار.(۳)

محبت: امام علی(ع): «اَاْلِاحْسانُ محبةٌ»(۴) احسان محبت و دوستی است.

سرمایه و گنجینه انسان: امام علی(ع): احسان سرمایه است، احسان ذخیره

۱- یوسف / ۹۰.

۲- توبه / ۱۰۰.

۳- غرر الحکم.

۴- غرر الحکم.

است.(۱)

زینت علم: امام علی(ع): «زینه العِلْمِ اَلْاِحسانُ.»(۲) احسان زیور دانش است.

قله ایمان: امام علی(ع) فرمودند: نیکی به مردم در رأس ایمان قرار دارد.(۳)

فضیلت انسان: امام علی(ع) می فرماید: کارهای نیک از فضایل انسان است.(۴)

آثار و نتایج احسان

عنایت خداوند: «اِنَّ اللّه لَمَعَ المُحسنینَ.»(۵) خداوند با نیکوکاران است.

محبت الهی: «اَحْسِنُوا اَنّ اللّه یُحَبّ الْمحسنین»(۶) نیکی کنید که خداوند

۱- غررالحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- غرر الحکم.

۴- غرر الحکم.

۵- عنکبوت / ۶۹.

۶- بقره / ۱۹۵.

نیکوکاران را دوست دارد.

وسیله اصلاح: امام علی(ع) فرمودند: بد کار را با نیکوکاری اصلاح کن و مردم را با سخن خوش به سوی نیکیها راهنمایی کن.(۱)

پاداش در دو جهان: پس خداوند فتح و پیروزی در دنیا و ثواب در آخرت نصیبشان گردانید که خدا نیکوکاران را دوست می دارد.(۲)

علم و حکمت: و چون یوسف به سن رشد و کمال رسید او را مسند حکم فرمایی و مقام دانش عطا کردیم و این چنین ما نیکوکاران عالم را پاداش می بخشیم.(۳)

هدایت: این است آیات کتاب خدای حکیم که رحمت و هدایت است برای نیکوکاران.(۴)

رحمت: که البته رحمت او به نیکوکاران نزدیک است.(۵)

رفعت و بزرگی: امام علی(ع): بلندی مرتبه و مقام بوسیله نیکوکاری به

۱- غرر الحکم.

۲- آل عمران / ۱۴۷

۳- یوسف / ۲۲.

۴- اعراف / ۵۶.

۵- لقمان / ۳.

دست آید.(۱)

عاقبت نیکو: امام علی(ع): هر کس به مردم نیکی کند عاقبت بخیر خواهد شد و پیچ و خمهای زندگی بر وی آسان شود.(۲)

دعای روز دوازدهم:

اشاره

دعای روز دوازدهم:

«خدایا! در امروز، مرا به زیور ستر و عفاف بیارای و به جامه قناعت و کفاف بپوشان و به کار عدل و انسان وادار، و از هر چه می ترسم ایمن ساز. ای نگهدار عصمت خدا ترسان.»

پیام دعا:

قناعت

«نَعْمَ حَظُّ الْمَرْءِ الْقَناعَهُ»(۳) چه نیک بهره ای است قناعت از برای مرد.

اهمیت و فضیلت قناعت:

اهمیت و فضیلت قناعت:

بهترین دارایی: امام علی(ع) فرمودند: بهترین دارایی قناعت است و بهترین نعمتها اخلاق خوش.(۴)

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۳۱.

۴- بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۴۵.

وسیله شکرگزاری: حضرت علی(ع) می فرماید: شاکرترین مردم قانع ترین آنهاست و ناسپاس ترین آنها حریص ترین آنها نسبت به نعمت هاست.(۱)

انصاف انبیاء: امام علی(ع) می فرماید: ولکن خدای سبحان فرستادگان خود را در اراده شان نیرومند گردانید با قناعتی که دل و چشمها را از بی نیازی پر دارد.(۲)

وسیله برتری: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند: نیکان امت من قناعت کنندگانند و بدان امت طمع ورزان.(۳)

آثار و نتایج قناعت

بی نیازی: امام علی(ع) می فرماید: هر کس بدانچه خدا روزیش نموده قناعت ورزد او از غنی ترین مردم است.(۴)

عزت نفس: امام علی(ع): «ثمرةُ القناعَهِ الْعِزُّ» نتیجه قناعت عزت

۱- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۴۲۲.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲.

۳- کنزالعمال، خبر ۷۰۹۵.

۴- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۴۵.

است.(۱)

خودسازی: امام علی(ع) می فرماید: آنچه برای بهبود نفس آدمی بیش از هر چیز کمک می کند قناعت است.(۲)

آسانی حساب: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: به آنچه به تو داده شده قناعت کن تا حساب تو سبک باشد.(۳)

سبکباری: امام علی(ع) می فرماید: هر کس در امر معاش بر خدا آسان گیرد (قناعت ورزد) خداوند در عمل بر او آسان گیرد.(۴)

سلامت دین: حضرت علی(ع) فرمودند: به خاطر سلامت دینتان به مال کمی از دنیا قانع باشید.(۵)

دعای روز سیزدهم:

اشاره

دعای روز سیزدهم:

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۸۷.

۴- کافی، ج ۲، ص ۱۳۸.

۵- غرر الحکم.

«خدایا! از آلودگی و کثافتم پاکم کن، بر حوادث و قضا و قدرها صبرم بده و بر تقوا و همنشینی نیکان، توفیقم بخش، به یاری ات، ای نور چشم مسکینان.»

پیام دعا:

صبر و بردباری

وَاصْبِرْ عَلی ما اَصابَکَ اِنَّ ذلک من عَزْمِ الامورِ.(۱)

در برابر مصایبی که به تو می رسد شکیبا باش که این از کارهای مهم است.

کاربرد صبر

کاربرد صبر

انواع صبر: حضرت علی(ع) می فرماید: صبر سه گونه است: صبر در گرفتاری، صبر در اطاعت، صبر از گناه.(۲)

صبر و انتظار: امام علی(ع) می فرمایـد: صبر چهار دسته است: شوق، پرهیز، پارسایی و انتظار. پس کسـی که اشتیاق به بهشـت دارد، شهوات را فراموش می کند و کسی که از آتش می گریزد محرمات را کنار می گذارد و کسی که پارسایی در دنیا پیشه کرده است مصیبت ها را ناچیز می انگارد و کسی که انتظار مرگ را می کشد به انجام عمل خیر می شتابد.

آثار و نتایج صبر

۱- لقمان، ۱۸.

۲- تنبیه الخواطر، ج ۱، ص ۴۰.

آرامش: آنانکه گفتند پروردگار، و بر این ایمان پایدار ماندند فرشتگان رحمت بر آنها نازل شوند و مژده دهند دیگر ترس و حزن و اندوهی از گذشته خود نداشته باشید.(۱)

هدایت: آنانکه چون به حادثه سخت و ناگواری دچار شوند صبوری پیشه کرده و گویند ما از خداییم و بسوی او باز می گردیم درود و الطاف الهی و رحمت خاص الهی بر آنان باد و آنها به حقیقت هدایت یافتگانند.(۲)

رستگاری: سلام و تحیت بر شما باد که صبر پیشه کردید تا عاقبت نیکو منزلگاهی یافتید.(۳)

پاداش مضاعف: و البته اجری که به صابران بدهیم اجری است بسیار بهتر از عملی که بجا آورده اند.(۴)

آسانی مشکلات: امام علی(ع) فرمودند: کسی که صبر را به عنوان سپر داشته باشد سختیها بر او آسان می گردد.(۵)

۱- فصلت / ۳۰.

۲- بقره / ۱۵۷.

۳- رعد / ۲۴.

۴- نحل / ۹۶.

۵- غررالحکم، ج ۲، خ ۱۰۱۹.

همنشنی با نیکان امام علی(ع) فرمودند: اگر صبر کنی به برکت صبر، منازل و مقام نیکان را درک خواهی کرد.(۱)

دعای روز چهاردهم

اشاره

دعای روز چهاردهم

«خدایا! در امروز مرا به لغزشهایم مؤاخذه مکن و عذر اشتباهات خطاهایم را بپذیر و مرا هدف تیر بلاها و آفت ها قرار مده، به عزتت، ای مایه عزت مسلمانان.»

پیام دعا:

توبه

هُوَ الَّذی یَقْبِلُ التَّوْبَهَ عَنْ عِبٰادِهِ.(۲) و اوست خدایی که توبه بندگانش را می پذیرد.

زمان توبه و برخی از شرایط آن

زمان توبه و برخی از شرایط آن

پیش از فرا رسیدن مرگ: کسی که تمام عمر به اعمال زشت اشتغال ورزد تا آنگاه که مشاهده مرگ کند در آن ساعت پشیمان شود و بگوید اکنون توبه کردم، توبه اش پذیرفته نخواهد شد چنانکه هر کس به حال کفر بمیرد

۱- غرر الحکم.ج ۱، خ ۷۰.

۲- شورا / ۲۵.

توبه اش پذیرفته نیست.(۱)

در حال ایمان: همانا آنانکه بعد از ایمان کافر شدند و بر کفر خویش افزودند هرگز توبه آنان پذیرفته نمی شود.(۲)

اعتراف به گناه: و بعضی به گناه خود اعتراف کردند، امید که خدا توبه آنها را بپذیرد.(۳)

اثر توبه: رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: توبه کننده مادامی که اثر توبه اش را نشان ندهد تائب نیست رضایت و صلح با دشمنان، قضای نماز فوت شده، تواضع بین مردم، پرهیز از خواهشهای نفسانی و اهتمام به روزه داری.(۴)

تصمیم جدی بر ترک گناه: امام علی(ع) می فرماید: توبه سه مرحله دارد و پشیمانی واقعی و قلبی، طلب آمرزش با زبان و اراده بر ترک و عدم بازگشت به گناه.(۵)

توبه نصوح: از رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره توبه نصوح سئوال کردم؛

۱- نساء / ۱۸.

۲- آل عمران / ۹۰.

۳- توبه / ۱۰۲.

۴- بحارالانوار، ج ۶، ص ۳۵.

۵- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۸۱.

حضرت فرمودند: آن است که از گناه گذشته ات پشیمان باشی پس در هر لغزشگاهی از خداوند طلب بخشش کنی و پس از آن هیچگاه به سمت گناه برنگردی.(۱)

دعای روز پانزدهم:

اشاره

دعای روز پانزدهم:

خدایا! امروز طاعت بندگان خاشع را نصیبم کن و سینه ام را به توبه فروتنان فراخ ساز. به حق امان بخشی خود، ای ایمنی دلهای ترسان.

پیام دعا:

اطاعت خاشعان

«علامت خاشعان»:

«علامت خاشعان»:

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: علامت خاشع چهار چیز است: حساب بردن از خدا در نهان و آشکار، انجام اعمال خوب، به فکر قیامت بودن و مناجات با خدا.(۲)

تواضع در نماز: از پیامبر صلی الله علیه و آله سئوال شد خشوع چیست؟ فرمود:

۱- کنزالعمال، خ ۱۰۴۲۷.

۲- تحف العقول، ص ۲۲.

آن فروتنی در نماز است.(۱)

خشوع اعضاء و جوارح: امام علی(ع) فرمود: هر کس خاشع گردد اعضاء و جوارحش خاشع می شود.(۲)

خشوع ممنوع

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند:

بپرهیز از خشوع منافقانه و آن عبارت است از اینکه بدن خاشع به نظر آید ولی در قلب چیزی از خشوع نباشد.(۳)

آثار و نتایج خشوع

یقین: امام علی(ع) فرمودند: بدون عمل ایمان نیست و بدون یقین عمل نیست و یقین بدست نمی آید مگر همراه با خشوع.(۴)

بالا رفتن ظرفیت پذیرفش: از صبر و نماز کمک بجویید و هر آینه گران و سنگین است این عمل خبر بر خاشعان.(۵)

۱- مستدرک الوسایل، ج ۱، ص ۱۰.

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۴.

۴- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۰.

۵- بقره / ۴۵.

رستگاری: همانا اهل ایمان به پیروزی و رستگاری رسیدند آنانی که در نماز خاضع و خاشعند.(۱)

دعای روز شانزدهم:

اشاره

دعای روز شانزدهم:

خـدایا! امروز مرا به هماهنگی و همـدلی با نیکان موفق بـدار و از رفاقت و دوستی با بـدان دور گردان و مرا با رحمت خویش، در سرای ماندگار، منزل و پناه ده، به حق خدایی ات، ای خدای جهانیان.

پیام دعا:

همراهی با نیکان

رَبَّنا فَاغْفِرْلَنا ذُنوبَنا وَ کَفِّر عَنّا سَیِّئاتَنا وَ تَوَفَّنا مَعَ الَاَبْرارِ.(۲)

خدایا از گناهان ما در گذر و زشتی کردار ما را بپوشان و هنگام جان کندن ما را با نیکان محشور فرما.

نیکان در قرآن

نیکان در قرآن

وَ ما عِندَاللّهِ خَیرٌ لِلَاَبْرارِ.(۳) آنچه نزد خداست برای نیکان از هر چیز بهتر

۱- مؤمنون / ۲.

۲- آل عمران / ۱۹۳.

۳- آل عمران / ۱۹۸.

است.

اِنَّ الاَبرارَ لَفی نَعیم عَلَی الَارائِکِ ینظُرُونَ.(۱) محققـا نیکـو کـاران در بهشت متنعم انـد آنجـا بر تختهـای عزت تکیه زده و بر نعمتهای خدا می نگرند.

کَلاّ اِنَّ کتابَ الْابرارِ لَفی عِلّیینَ.(۲) چنین نیست که شـما کـافران پنداشتیـد امروز نیکوکـاران عالم با نامه اعمالشان در بهشـت عِلیینند.

آثار و نتایج نیکی:

رستگاری: با نیکی و پرهیزگاری خود را نجات دهید. «تناجَوْا بِالبِرِّ وَالتَّقوی».(۳)

افزایش عمر: لا یَزیدُ فِی الْعُمْرِ اِلاّ البِرُّ(۴) «چیزی عمر را زیاد نکند مگر نیکی».

افزایش روزی: اَلبِّرُ وَالصَّدَقَهُ السِّرِّ یُنْفِقْانِ الْفَقْرَ نیکی و صدقه پنهانی فقر را از بین می برد.

خصلت نیکوکاران: اما علامت نیکان ده تاست: دوستی برای خدا،

۱- انسان، ۵.

۲- مطففین / ۱۸.

۳- مجادله / ۹.

۴- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۶.

دشـمنی برای خـدا، رفاقت برای خـدا، متارکه برای خـدا، تعصب برای خـدا، رضایت برای خدا، عمل برای خدا، دعوت بسوی خدا، خوف برای خدا.

دعای روز هفدهم:

اشاره

دعای روز هفدهم:

خدایا! مرا امروز به کارهای شایسـته راهنمایی فرما و حاجتها و آرزوهایم را برآور ای که به توضیح و طلب بندگان نیاز نداری و از آنچه درون سینه جهانیان نهفته است آگاهی، بر پیامبر و دودمان پاکش درود فرست.

پیام دعا:

طلب راهنمایی و برآورده شدن آرزوها

اقسام آرزو

اقسام آرزو

آرزوهایی که رحمت اند:

رسول خـدا صـلی الله علیه و آله فرمودند: آرزو برای امت من رحمت است و اگر آرزو نبود زنی فرزند خود را شـیر نمی داد و کشاورزی درختی نمی کاشت.(۱)

آرزوهای باطلی که موجب غفلتند:

امام علی(ع) می فرمایند: از آرزوی بیجا بپرهیزید چه بسا شخصی که

۱- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۷۳.

بـه روز در آیـد امـا آن را به آخر نرسانـد، در اول شب مردم به او حسـرت می برنـد و در آخر شب گریه کننـدگان به گریه و زاری برای وی بر می خیزند.(۱)

آثار و نتایج آروزهای باطل

مانع بصیرت و واقع بینی: امام علی(ع): اَالَامانیُّ تَعْمی عُیُونَ البَصائِرِ.(۲) آرزوها چشم بصیرت را کور می گردانند.

زمینه ساز تسلط شیطان: امام علی(ع) فرمودند: آرزوها نشانه تسلط شیطان بر قلبهای اهل غفلت است.(۳)

از یـاد بردن آخرت: حضـرت علی(ع) می فرمایـد: آرزو عقل را زایل و موجب تکـذیب وعـده خـدا می گردد و او را وادار به غفلت می کند و حسرت را به ارث می آورد پس آرزوی باطل را تکذیب کنید.(۴)

بی عملی: امام علی(ع) فرمودند: کسی که آرزویش بلند باشد عمل وی کوتاه گردد.(۵)

۱- غرر الحکم.

۲- غرر الحکم.

۳- غرر الحکم.

۴- بحار، ج ۷۷، ص ۲۹۳.

۵- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۴۲۱.

قساوت قلب: حضرت علی(ع) می فرماید: وحی شد به حضرت موسی(ع) که: ای موسی، در دنیا آرزوی خود را طولانی نکن که قلبت سخت می گردد و کسی که قلب سختی دارد از من دور است.(۱)

سرگردانی در دنیا: امام علی(ع) فرمودند: آرزو مانند سرابی است که بیننده را گول می زند و کسی که با امید به سوی آن می رود خلاف ظاهرش را به وی نشان می دهد.(۲)

اثار آرزوهای کوتاه

استفاده از دنیا برای آخرت: امام باقر(ع) می فرماید: با کوتاهی آروزها از دنیا توشه برگیرید.(۳)

جدیت در عمل: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر قلب خود را از آن آرزو خالی کردی در انجام اعمال نیک جدیت خواهی نمود.(۴)

توفیق در زهد: امام باقر(ع) فرمودند: شیرینی زهد و پرهیزگاری را با

۱- بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۱۲.

۲- غرر الحکم.

۳- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴.

۴- بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۱۲.

کوتاهی آرزو بدست آورید.(۱)

دعای روز هیجدهم:

اشاره

دعای روز هیجدهم:

خدایا! مرا در این ماه، نسبت به برکت های سحرهایش، متنبه و بیدار گردان و دلم را به روشنی فروغ سحرگاهانش، روشن ساز و تمام اعضاء و جوارحم را برای پیروی اثار و برکات این ماه مسخر فرما به حق پرتو ذاتت، ای روشنی بخش دلهای عارفان.

پیام دعا:

روشنی قلب

قلب در روایات

قلب در روایات

مرکز عواطف: امام صادق(ع) می فرماید: جایگاه عقل در مغز است و قساوت و رقت در قلب جای دارد.(۲)

سرچشمه حکمت: امام علی(ع) می فرماید: قلب سرچشمه حکمت است.(۳)

۱- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۶۴.

۲- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۲۵۴.

۳- غرر الحکم.

گنجینه زبان: امام علی(ع) می فرماید: قلب گنجینه زبان است.(۱)

رهبر بدن: امام صادق(ع) می فرماید: جایگاه قلب در بدن مانند جایگاه امام و رهبر در میان مردم است.(۲)

ظرف خداوند: رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند در روز زمین ظرفهایی دارد آگاه باشید که آنها قلبها هستند.(۳)

قلوب سالم

قلب سلیم: پروردگارا روزیکه خلق را از قبرها بر می انگیزی مرا رسوا مگردان آن روزی که مال و فرزندان هیچ سودی نبخشند و تنها آن کس سود می برد که با دل پاک و سلیم از شک و ریب به درگاه تو آید.(۴)

امام علی(ع) می فرماید: خداوند وقتی نسبت به بنده ای اراده خیر کند، قلب سلیم روزی او می گرداند.(۵)

قلب مطمئنه: آنانکه ایمان آوردند دلهایشان به یاد خدا آرام می گیرد همانا

۱- غرر الحکم.
۲- بحارالانوار، ج ۷، ص ۵۳.
۳- کنز العمال، خ ۱۲۲۵.
۴- الشعراء / ۸۷ _ ۸۹.
۵- غررالحکم.

یاد خدا آرام بخش دلهاست.(۱)

قلب نورانی: از رسول خدا صلی الله علیه و آله در مورد شرح صدر سؤال شد؛ فرمودند نوری است که خداوند در قلب مؤمن قرار می دهد و بوسیله آن سینه اش ظرفیت می یابد.(۲)

قلوب بیمار

قلب مُهر خورده: چنین مُهر می نهد خدا بر دل هر متکبر گردن فراز.(۳)

قلب فاقد معرفت: و محققا بسیاری از جن و انس را برای جهنم وا می گذاریم چه آنکه آنان را دلهایی است بی ادراک و بی معرفت.(۴)

قلب منحرف: چون از حق روی گردانیدند، خدا هم دلهای بی نورشان را از سعادت و اقبال باز گردانید.(۵)

قلب سخت: پس چون پیمان شکستند (بنی اسرائیل) آنان را لعنت کردیم و

۱- رعد / ۲۸.

۲- مجمع البیان، ج ۴، ص ۳۶۳.

۳- غافر / ۳۵.

۴- اعراف / ۱۷۹.

۵- صف / ۵.

دلهاشان را سخت گردانیدیم.(۱)

امام علی(ع) می فرماید: فقط زیادی گناه موجب قساوت دلها می شود.(۲)

قلب مرده: امام علی(ع) می فرمایند: کسی که پرهیزگاری وی کم باشد قلبش می میرد و کسی که قلبش بمیرد داخل جهنم می شود.(۳)

درمان بیماریهای قلب

یاد خدا: امام علی(ع) می فرماید: ای فرزند ترا سفارش می کنم به تقوای الهی و ضرورت پیروی از اوامر او و اینکه قلب خود را با یاد او آباد کنی.(۴)

تلاوت قرآن: رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: قلبها زنگ می زنند مانند زنگ زدن آهنی که آب به آن برسد گفته شد: جلای اینگونه قلبها به چه وسیله ای ممکن است؟ فرمود: زیاد مرگ

۱- مائده / ۱۳.

۲- بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۵۵.

۳- نهج البلاغه، حکم ۳۴۹.

۴- نهج البلاغه، نامه ۳۱.

را یاد کردن و خواندن قرآن.(۱)

هم نشینی با اهل معرفت: حضرت علی(ع) می فرماید: آبادی قلب ها در همنشینی با عاقلان است.(۲)

موعظه و پند: امام علی(ع) می فرماید: «اَحْیِ قَلْبَکَ بِالْمَوْعِظَهِ» در قلب خود را به وسیله موعظه زنده کن.»(۳)

دلجویی از ایتام: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرمایـد: اگر خواستی قلب خود را نرم گردانی، بیچارگان را غذا ده و یتیمان را نوازش کن.(۴)

پرهیزگاری: امام علی(ع) فرمودند: تقوای الهی درمان دردهای قلوب شماست.(۵)

دعای روز نوزدهم:

اشاره

دعای روز نوزدهم:

۱- کنزالعمال، خ ۴۲۱۳۰.

۲- غرر الحکم.

۳- نهج البلاغه، نامه ۳۱.

۴- مشکوه الانوار، ص ۱۶۷.

۵- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸.

خـدایا! در این روز، بهره ام را از برکاتش فراوان گردان و را هم به خیرات آن آسان ساز و از پذیرفته شدن حسـناتش محرومم مکن، ای راهنما به سوی حق آشکار.

پیام دعا:

هدایت

اقسام هدایت

اقسام هدایت

۱ ـ تکوینی: خدای ما آن کسی است که همه موجودات عالم را نعمت وجود بخشیده و سپس به راه کمالش هدایت کرد.(۱)

۲ ـ تشریعی: ما به حقیقت راه را بر انسان نمودیم حال می خواهد هدایت پذیرد و یا کفران نعمت کند.(۲)

ذلک الکتاب لا ریب فیه هدی للمتقین آن کتاب الهی که شک در آن نیست راهنمای پرهیزگاران است.(۳)

خداوند چه کسانی را هدایت می کند؟

مؤمنین: هر کس به خدا ایمان آورد، خدا دلش را هدایت می کند.(۴)

۱- طه / ۵۰.

۲- انسان / ۲.

۳- بقره / ۶.

۴- تغابن / ۱۱.

توبه کنندگان: و هدایت کند به سوی خود هر که را که بازگشت کند.(۱)

تمسک جویان به خدا: هر کس به دین خدا متمسک شود محققا به راه مستقیم هدایت یافته.(۲)

جهاد گران: آنانکه در راه ما کوشش کردند تحقیقا آنها را به راه خویش هدایت می کنیم.(۳)

اهل تقوا: امام علی(ع) فرمودند: هدایت یافت آنکه قلبش تقوا را پذیرا شد.(۴)

صابران: حضرت علی(ع) می فرماید: هدایت یافت آنکه لباس صبر و یقین پوشید.(۵)

مخلصین: امیرالمؤمنین علی(ع) می فرماید: آنکه ایمان خود را

۱- رعد / ۲۷.

۲- آل عمران / ۱۰۱.

۳- عنکبوت / ۶۹.

۴- غرر الحکم.

۵- غرر الحکم.

خالص نمود هدایت یافت.(۱)

نهی کنندگان از منکر: امام علی(ع) می فرماید: کسی که با شمشیر برای اعتلای کلمه الله واز بین بردن ظلم، از منکر جلوگیری کند او راه هدایت را یافته است.(۲)

عالمان: امام علی(ع) فرمودند: هر کس رشد خواست عالم رشد، آنکه عالم شد هدایت یافت آنکه هدایت یافت، نجات پیدا کرد.(۳)

خداوند چه کسانی را هدایت نمی کند؟

ظالمان: خداوند قوم ظالم را هدایت نمی کند.(۴)

کافران: خداوند قوم کافر را هدایت نمی کند.(۵)

اهل فسق: خداوند قوم فاسق را هدایت نمی کند.(۶)

۱- غرر الحکم.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۱۰.

۳- غرر الحکم.

۴- قصص / ۵۰.

۵- مائده / ۶۷.

۶- منافقون / ۶.

اسراف کنندگان: خداوند اسراف کننده دروغگو را هدایت نمی کند.(۱)

دروغگویان: خداوند دروغگوی ناسپاس را هدایت نمی کند.(۲)

پیروان هوی نفس: امام علی(ع) فرمودند: چگونه می تواند هدایت شود کسی که هوای نفس بر او غلبه کرده است.(۳)

بهترین وسیله هدایت:

قرآن: «همانا این قرآن، خلق را به استوارترین راه هدایت می کند.»(۴)

این کتاب بی هیچ شکی راهنمای پرهیزگاران است.(۵)

اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله : رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: من دو چیز گرانبها در میان شما به امانت می گذارم کتاب خدا و خاندانم، آن دو هرگز از هم جدا نمی شوند تا در قیامت بر من وارد شوند.(۶)

۱- غافر / ۲۴.
۲- زمر / ۳.
۳- نهج البلاغه، نامه ۷.
۴- اسراء / ۹.
۵- بقره / ۲.
۶- صحیح مسلم، ج ۷، ص ۱۲۲.

دعای روز بیستم:

اشاره

دعای روز بیستم:

خـدایا! در این روز درهـای بهشت را به رویم بگشای و درهای آتش دوزخ را به رویم ببنـد و توفیق تلاوت قرآن را به من عطا کن، ای فرود آورنده وقار و آرامش در دلهای مؤمنان.

پیام دعا:

گشوده شدن درهای بهشت

شرایط ورود به بهشت

شرایط ورود به بهشت

توحید: امام صادق(ع) فرمودند: گفتار «لا اله الا الله» قیمت بهشت است.(۱)

ولایت: امام رضا(ع) می فرماید: خدای سبحان می فرماید «لا اله الا الله» دژ من است هر کس داخل آن شود از عذاب من ایمن گردد البته باید شرایط آن را حفظ کرد و من از شرایط آن هستم.(۲)

عمل صالح: امام علی(ع) می فرماید: قیمت بهشت عمل صالح است.(۳)

۱- توحید / ص ۲۸ _ ۲۵.

۲- توحید / ص ۲۱ _ ۲۵.

۳- غرر الحکم.

ترس از خدا و مخالفت با خواهشهای نفسانی: اما آنکه از خدا بترسد و خویشتن را از هوسها باز دارد همانا بهشت جایگاهش می باشد.(۱)

زهد: امام علی(ع) می فرماید: بهای بهشت پرهیزگاری در دنیاست.(۲)

توفیق در امتحان: گمان کردید بدون امتحانی که پیش از شما برگذشتگان آمد داخل بهشت می شوید بر آنان رنج و سختیها رسید و همواره پریشان و رنجور بودند.(۳)

تحمل سختیهای دنیا: امام علی(ع): با سختیها به بهشت می توان رسید.(۴)

تقوی: امام علی(ع): بهشت خانه پرهیزگاران است.(۵)

اطاعت از پروردگار: امام علی(ع): بهشت پاداش بنده اطاعت کننده است.(۶)

۱- نازعات / ۴۰ _ ۴۱.

۲- غرر الحکم.

۳- بقره / ۲۱۴.

۴- غرر الحکم.

۵- غرر الحکم.

۶- غرر الحکم.

صبر: امام رضا(ع) می فرمایـد: هر کس از خـدا بهشت خواهد ولی صبر را در گرفتاریها پیشه خود نسازد خود را مسـخره کرده است.

دعای روز بیست و یکم:

اشاره

دعای روز بیست و یکم:

خدایا! در این روز برایم، راهنمایی بسوی رضا و خشـنودیت قرار ده و شیطان را بر من مسلط نکن و راه نفوذی برایش قرار مده و بهشت را منزل و جایگاهم قرار بده، ای برآورنده حاجتهای طالبان.

پیام دعا:

ایمنی از شیطان

شیطان و انسان

شیطان و انسان

دشمن انسان: دشمنی شیطان بر آدمیان بسیار آشکار است.(۱)

فریبنده انسان: شیطان گفت که به عزت و جلالت قسم خوردم که تمام خلق را گمراه خواهم کرد مگر خاصان از بندگانت که دل از غیر بریدند و برای تو خالص شدند.

نتایج پیروی از شیطان:

فحشاء و منکر: ای کسانیکه ایمان آورده اید زنهار پیروی شـیطان نکنید و هر کس قدم به قدم از پی شـیطان رفت هر آینه او را به کار زشت و منکر وا

۱- یوسف / ۵

می دارد.(۱)

کفر: (این منافقان) در مثل مانند شیطانند که به انسان گفت به خدا کافر شوید. پس از اینکه آدمی با اطاعت از او کافر شد آنگاه به او گفت من از تو بیزارم.(۲)

شیوه های فریب شیطان

ترساندن از فقر: شیطان به وعده فقر و ترس و بی چیزی شما را به کارهای زشت وا دار می کند.(۳)

وعده و وعید کاذب: شیطان (برای گمراهی انسان) وعده بسیار می دهد و امیدوار می کند ولی وعده نوید شیطان بجز غرور و فریب خلق نیست.(۴)

وارونه کردن زشتیها: شیطان کردار زشت آنها را در نظرشان زیبا نمود.(۵)

کاشتن بذر آرزوها: شیطان کفر را در نظرشان جلوه گر ساخت و با آمال و

۱- نور / ۲۱.

۲- حشر / ۱۶.

۳- بقره / ۲۶۹.

۴- نساء / ۱۲۰.

۵- انعام / ۴۳.

آرزوهای دراز فریبشان داد.(۱)

ابزار حفاظت در برابر شیطان

اخلاص: شیطان گفت به عزت و جلالت تمام خلق را گمراه می سازم مگر خاصان از بندگانت که دل از غیر بریدند و برای تو خالص شدند.(۲)

توکل: البته شیطان هرگز بر کسی که به خدا ایمان آورده و بر او توکل و اعتماد کرده تسلط نخواهد داشت.(۳)

رحمت و فضل الهی:

اگر نه این بود که فضل و رحمت خدا شامل حال شماست همانا بجز اندکی همه از شیطان پیروی می کردید.(۴)

دعا و نیایش: امام علی(ع): زیاد دعا کن تا از هجوم شیطان در امان باشی.(۵)

راضی بودن به قضای الهی: امام صادق(ع) می فرماید: ابلیس گفت: مرا بر پنج کس راه نفوذ نیست و بقیه مردم در دست من هستند. کسیکه آنچه

۱- محمد / ۲۴.

۲- ص / ۸۳ و ۸۴.

۳- نحل / ۹۹.

۴- نساء / ۸۳.

۵- بحار، ج ۷۸، ص ۹.

را برای خود دوست دارد بر برادر دینی اش نیز دوست بدارد و کسیکه بر مصایب جزع و ناله نکند و صبر نماید و کسیکه راضی باشد به قسمت خدا و غم روزی نخورد.(۱)

صدقه: امام باقر(ع): کارهای خود را با صدقه شروع کنید زیرا صدقه روی شیطان را سیاه می کند.(۲)

دعای روز بیست و دوم:

اشاره

دعای روز بیست و دوم:

خدایا! امروز، درهای فضل و کرمت را به رویم بگشای و برکات خویش را بر من نازل گردان و بر موجبات رضا و خشنودیت توفیقم بده و در وسط باغهای بهشت، جایم بده، ای پذیرنده دعوت گرفتاران و مضطرّین.

پیام دعا:

کسب توفیق الهی

توفیق از زبان امیرالمؤمنین(ع)

توفیق از زبان امیرالمؤمنین(ع)(۳)

عنایت خداوند: توفیق عنایت الهی است.

۱- بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۳۷۸.

۲- بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۷۸.

۳- غرر الحکم.

رحمت الهی: توفیق رحمت خداوندی است.

جذبه خداوندی: توفیق از جاذبه های پروردگار است.

اولین نعمت: توفیق راهبر خوبیهاست.

قله رستگاری: توفیق اوج موفقیت و رستگاری است.

برترین نعمت: نعمتی بلند مرتبه تر از توفیق نیست.

موجبات توفیق الهی

طلب هدایت الهی: امام علی(ع) می فرماید: ای مردم! آنکه از خدا خیر خویش خواهد توفیق یافته است و آنکه گفته او را راهنما گیرد به راست ترین راه هدایت شده است.(۱)

خود آگاهی: امام علی(ع) می فرماید: هر کس در نقش خود بیداری و آگاهی داشته باشد بر خداست او را حفظ کند.(۲)

دینداری: همانگونه که جسم و سایه اش جدایی ناپذیرند همینطور توفیق و دین جدایی ناپذیرند.(۳)

اطاعت از اوامر الهی: وقتی بنده به آنچه خدا امر فرموده عمل کند عمل او

۱- صحیح البلاغه، خطبه ۱۴۷.

۲- غررالحکم.

۳- غررالحکم.

موافق با امر خداست و آن بنده را موفق نامند.(۱)

آثار و نتایج توفیق الهی

نیکویی در عمل: امام علی(ع) هر کس را توفیق یار شد اعمال خود را نیک گرداند.(۲)

بازگشت به سوی خدا: امام علی(ع) فرمودند: هر کس توفیق نیافت به سوی حق باز نگردد.(۳)

بهره مندی از عبادات: امام علی(ع) می فرماید: کسی که توفیق یارش نباشد چگونه از عبادت بهره مند می گردد.(۴)

بهره مندی از علم: امام علی(ع) فرمودند: علم بدون توفیق بهره ای ندارد.(۵)

بهره مندی از تلاشها: امام علی(ع) فرمودند: کوشش بدون توفیق

۱- توحید، ص ۲۴۲.
۲- غرر الحکم.
۳- غررالحکم.
۴- غررالحکم.
۵- غررالحکم.

سودمند نیست.(۱)

بهره مندی از تجارب: امام علی(ع) فرمودند: حفظ تجربه از توفیقات است.(۲)

دعای روز بیست و سوم:

اشاره

دعای روز بیست و سوم:

خدایا! امروز مرا از گناهان بشوی و از عیب ها و نقص ها پاکم کن و دلم را با تقوای قلب بیازمای (رتبه تقوای قلب ها، عطا کن) ای پوزش پذیر خطاهای گناهکاران.

پیام دعا:

امتحان و گرفتاری

هدف از امتحان:

هدف از امتحان:

تصفیه قلوب: تا خدا آنچه در سینه پنهان دارید را بیازماید و هر چه در دل دارید پاک و خالص گرداند.(۳)

تصفیه نفوس: خداوند هرگز مؤمنان را بدین حال وا نگذارد (که مؤمن و

۱- غررالحکم.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۲۸.

۳- آل عمران / ۱۵۴.

منافق مشتبهند) تا آنکه بد سرشت را زا پاک گوهر جدا کند.(۱)

شناخت صابران: و البته ما شما را در مقام امتحان می آوریم تا آنکه را که در راه خدا مجاهدت و کوشش دارد و بر رنج آن صبر می کند مقامش را معلوم سازیم و اخبار شما را بیازماییم.(۲)

شناخت نیکوکاران: خدایی که آفرید مرگ و زندگانی را تا شما بندگان را بیازماید که کدام یک از شما نیکوکارتر است.(۳)

هشدار: آیا (منافقان) نمی بینند که در هر سال یک یا دو بار امتحان می شوند باز هم از کردار بد خود پشیمان نشده و خدا را یاد نمی کنند.(۴)

محک ایمان: از امام صادق(ع) پرسیده شد؛ آیا مؤمن به جذام و برص و مانند آن گرفتار می شود؟ فرمودند: آیا بلا برای غیر مؤمن نوشته شده است؟(۵)

تقویت ایمان: امام صادق(ع) می فرماید: مؤمن مانند کفه ترازو است

۱- آل عمران / ۱۷۹.

۲- محمد / ۳۱.

۳- ملک / ۲.

۴- توبه / ۱۲۶.

۵- بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۲۱۰.

هر چه ایمانش زیاد شود ابتلاء و گرفتاریش زیاد می شود.(۱)

اَشکال گوناگون امتحان

آفات زراعت: البته شما را به سختیها همچون ترس و گرسنگی و نقصان اموال و نفوس و آفات زراعت بیازماییم و مژده آسایش از برای صابران است.(۲)

خوبیها و بدیها: و امتحانشان کردیم با خوبیها و بدیها.(۳)

اموال و اولاد: و به تحقیق که اموال و فرزندان شما را فتنه و امتحانی بیش نیست.(۴)

وظایف مؤمن در هنگام ابتلاء

صبر: مژده آسایش از سختی های امتحان برای صابران است.(۵)

توجه به خواست خدا: رسول گرامی اسلام فرمودند: مؤمن، مؤمن شمرده نمی شود تا اینکه بلاها را نعمتی از سوی خداوند بداند.(۶)

۱- بحارالانوار، ج ۶۷، ص ۲۲۱.

۲- بقره / ۱۵۵.

۳- اعراف / ۱۶۸.

۴- انفال / ۲۸.

۵- بقره / ۱۵۵.

۶- بحارالانوار، ج ۶۲، ص ۲۲۱.

ذکر و یاد خدا: آنانکه چون به حادثه سخت و ناگواری دچار شوند صبوری کرده و می گویند ما به فرمان خدا آمده به سوی او باز می گردیم.(۱)

دعا: امام علی(ع) می فرماید: در هر سختی و بلا بگو (لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ العَلِّی العَظیم) کفایت می کند.(۲)

دعای روز بیست و چهارم:

اشاره

دعای روز بیست و چهارم:

خدایا! در این روز، از تو چیزی را می خواهم که خشنودت کند و به تو پناه می برم از آنچه مایه اذیت و خشم توست و از تو توفیق اطاعت و ترک معصیت می طلبم ای عطا کننده سئوال کنندگان.

پیام دعا:

توفیق بندگی

انواع بندگی:

انواع بندگی:

بندگی ظاهری: و بعضی از مردم کسی است که خدا را بزبان و به ظاهر می پرستد نه به حقیقت.(۳)

۱- بقره / ۱۵۶.

۲- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۷۰.

۳- حج / ۱۱۰.

بندگی گوناگون: امام علی(ع) می فرماید: گروهی خدا را به خاطر شوقی که برای بهشت دارند عبادت کنند این عبادت تاجران است و گروهی خدا را به خاطر ترس از جهنم عبادت کنند و این عبادت بردگان است و گروهی نیز خدا را به خاطر شکرگزاری از او عبادت می کنند که این عبادت آزادگان است.(۱)

نتایج بندگی:

وحدت انسانها: بیائید از آن کلمه حق که میان ما و شما یکسان است پیروی کنیم و آن اینکه به جز خدای یکتا هیچکس را نپرستیم.(۲)

درک مقام یقین: و دائم به پرستش خدای خود مشغول باش تا ساعت یقین فرا رسد.(۳)

دوستی خداوند: و خدا دوستدار بندگان است.(۴)

بهشت: این همان بهشتی است که ما بندگان پاک و متقی خود را وارث آن می گردانیم.(۵)

۱- نهج البلاغه.

۲- آل عمران / ۶۴.

۳- حجر / ۹۹.

۴- بقره / ۲۰۷.

۵- مریم / ۶۳.

ایمنی از شیطان: شیطان می گوید: همه آنها (فرزندان آدم) را گمراه خواهم کرد و به جز بندگان پاک و خالص تو را.(۱)

حکومت زمین: و ما بعد از تورات و زبور داود نوشتیم که البته بندگان نیکوکار من مالك زمین خواهند بود.(۲)

تقرب به خداوند: و چون بندگانم از تو، در مورد من سئوال کنند، من به آنها نزدیکم.(۳)

حرکت در صراط مستقیم: و مرا پرستش کنید که این راه مستقیم است.(۴)

بی نیازی از غیر خدا: آیا خدای (مهربان) برای بندگانش کافی نیست؟(۵)

دعای روز بیست و پنجم:

اشاره

دعای روز بیست و پنجم:

۱- حجر / ۴۰.

۲- انبیاء / ۱۰۵.

۳- بقره / ۱۸۶.

۴- یس / ۶۱.

۵- زمر / ۳۶

خدایا! امروز مرا دوستدار دوستانت و دشمن دشمنانت قرار بده و مرا پیرو راه و روش آخرین پیامبرانت مقرر فرما، ای نگهدارنده دلهای پیامبران.

پیام دعا:

دوستی با اولیاء خدا

دوستی یک نیاز انسانی

امام علی(ع) می فرماید: بر تو باد برادران (دوستان) راستین، پس فراوان از آنها به دست آور که آنها در وقت راحتی کمک و در سختی سپر انسانند.(۱)

ویژگیهای دوستان خوب:

ویژگیهای دوستان خوب:

تقوی: براستی که بزرگوارترین شما نزد خداوند با تقوی ترین شماست.(۲)

علم: امام علی(ع) فرمودند: با علماء همنشین باش، تا سعادتمند شوی.(۳)

ایمان و تعهد: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: همنشینی با مردم مؤمن و دیندار موجب شرافت دنیا و آخرت است.(۴)

۱- بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۸۷.

۲- حجرات / ۱۳.

۳- غرر الحکم.

۴- کافی، ج ۱، ص ۳۹.

عقل: امام علی(ع) می فرماید: بر تو باد همنشینی با خردمند.(۱)

پند دهی: امام علی(ع) فرمودند: هر کس در دوستی خود ترا نصیحت نکند عذر او را در عدم نصیحت کردن مپذیر.(۲)

بردباری: امام علی(ع) فرمودند: با بردباران مجالست کن تا حلم تو افزایش یابد.(۳)

وفاداری: امام علی(ع) می فرماید: هر گاه برای خود دوستی گرفتی در برابر او فروتن و وفادار باش.(۴)

خوش نامی: امام علی(ع) می فرماید: نتیجه عقل رفاقت با خوبان است.(۵)

خیر خواهی: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: بهترین یاران نزد

۱- غرر الحکم، ص ۴۸۰.
۲- غرر الحکم، ص ۷۱۷.
۳- غرر الحکم، ص ۳۶۸.
۴- غرر الحکم، ص ۳۲۳.
۵- غرر الحکم، ص ۳۵۹.

خدای سبحان کسی است که برای دوست خود بهتر و سودمندتر باشد.(۱)

نشانه های دوستان بد

نشانه های دوستان بد

کفر: ای اهل ایمان مبادا کافران را به دوستی گرفته و مؤمنان را رها کنید.(۲)

فسق: امام علی(ع) می فرماید: بر حذر باش از رفاقت گناهکاران، زیرا بد، به بد ملحق می شود او با رفاقت با آنها تو نیز گناهکار محسوب می شوی).(۳)

شرارت: امام علی(ع) فرمودند: معاشرت و نشستن با تبهکاران موجب بدگمانی به خوبان می شود.(۴)

حماقت: امام علی(ع) می فرماید: ای فرزندم از دوستی با احمق دوری کن، زیرا او می خواهد به تو سود برساند. (در اثر بی خردی و نافهمی) زیان می رساند.(۵)

جهالت: حضرت علی(ع) می فرماید: همنشینی با نادان خوی آدمی را

۱- نهج الفصاحه، ص ۳۱۲.

۲- نساء / ۱۴۴.

۳- غرر الحکم، ص ۱۵۹.

۴- غرر الحکم، ص ۴۵۵.

۵- بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۹۸.

تباه می سازد.(۱)

چاپلوسی: حضرت علی(ع) می فرماید: بدترین برادران (دوستان) تو کسی است که تو را (با تملق) به باطل خرسند نماید.(۲)

بدنامی: سزاوارترین مردم به بدنامی، کسی است که با بدنامان همنشینی کند.(۳)

بخل: امام علی(ع) فرمودند: بر حذر باش از رفاقت با بخیل زیرا او در هنگام احتیاج از یاری تو خودداری می کند.(۴)

عوامل استحکام دوستی

محبت و علاقه متقابل: حضرت علی(ع) می فرماید: نباید برادر (دوست) تو علاقه اش نسبت به تو قویتر از علاقه توبه او باشد.(۵)

گشاده رویی: امام علی(ع) فرمودند: خوش رویی اصل دوستی

۱- غرر الحکم، ص ۷۶۲.
۲- غرر الحکم، ص ۴۴۳.
۳- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۹۰.
۴- غرر الحکم، ص ۱۴۸.
۵- بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۶۵.

است.(۱)

هماهنگی: امیرالمؤمنین علی(ع) فرمودند: شرط تداوم دوستی و رفاقت، کم بودن مخالفت با آنهاست.(۲)

دوستی برای خدا: امام علی(ع) می فرماید: کسانی که برای خدا با هم دوستی می کنند، دوستیشان پایدار است چون انگیزه آنها پایدار است.(۳)

عوامل از دست دادن دوستان

کم حوصلگی: امام علی(ع) فرمودند: از خودپسندی و بد اخلاقی و کم حوصلگی بر حذر باش زیرا با این سه صفت، رفیقی برای تو نمی ماند و پیوسته مردم از تو دوری می کنند.(۴)

حسادت: امام علی(ع) می فرماید: حسادت و رشک بردن بر دوست، از بیماری است.(۵)

خرده گیری: حضرت علی(ع) می فرماید: کسی که از کار برادران

۱- غرر الحکم، ص ۴۹۶.
۲- غرر الحکم، ص ۴۵۱.
۳- غرر الحکم، ص ۷۲.
۴- بحار، ج ۷۲، ص ۱۷۵.
۵- نهج البلاغه، حکمت ۲۰۹.

(دوستان) خرده بگیرد، دوستش کم می شود.(۱)

بد گمانی: امام علی(ع) فرمودند: هرگز بدگمانی بر تو غلبه نکند که سوء ظن: علاقه و ارتباطی بین شما، باقی نمی گذارد.(۲)

پیمان شکنی: امام علی(ع): با پیمان شکنی و بی وفایی، دوستی پایدار نمی ماند.(۳)

دعای روز بیست و ششم:

دعای روز بیست و ششم:

خدایا! کوششم را در این روز، پاداش ده و گناهانم را مورد بخشایش قرار ده و عملم را قبول کن و عیبم را بپوشان ای شنواترین شنوایان.

پیام دعا:

عیب پوشی

عیب پوشی به عنوان یک صفت پسندیده در قرآن و روایات مورد تأکید قرار گرفته و در مقابل از هرگونه عیب جویی و

۱- غرر الحکم، ص ۶۳۸.

۲- بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۲۰۷.

۳- غرر الحکم، ص ۸۲۹.

تجسس نهی شده است. در مذمت عیب جویی به عنوان یک صفت ناپسند در قرآن مجید آمده:

وای بر هر عیبجوی هرزه زبان و طعن زننده.(۱)

و همچنین آمده: ای اهل ایمان از بسیار پندارها (ظن بد) در حق یکدیگر اجتناب کنید که برخی ظن ها و پندارها معصیت است و هرگز از حال درونی هم تجسس نکنید.(۲)

در روایات ما به کسی که به دنبال کشف عیوب دیگران است «فریب خورده» گفته شده امام صادق(ع) می فرماید: وقتی دیدید بنده ای در صدد جستجوی عیب مردم است و گناهان و بدیهای خود را فراموش کرده بدانید که او «فریب خورده و گمراه» است.(۳)

از سوی دیگر امام علی(ع) عیبجویان را «معیوب ترین خلق خدا» دانسته و فرموده است:

پی جویی عیبها، از زشت ترین عیب ها و بدترین بدیهاست، و هر کس از عیب خویش آگاه باشد در پی عیب جویی از دیگران بر نمی آید.(۴)

۱- همزه / ۱.

۲- نور / ۱۹.

۳- میزان الحکمه، ج ۷ ص ۱۴۰.

۴- غرر الحکم.

اما عیب پوشی از صفات نیک و از فضایل اخلاقی است. امام علی(ع) وجود این صفت پسندیده را «کلید سعادت» دانسته و فرموده اند: خوشا به حال کسی که عیبش او را از پرداختن به عیوب دیگران باز دارد.(۱)

عیب پوشی از چنان اهمیت و ارزشی در تعالیم حیات بخش اسلام برخوردار است که رسول گرامی اسلام آن را به مثابه اهدای «حق حیات» به دیگران دانسته و فرموده اند:

هر کس بدی مؤمنی را بپوشاند مانند این است که زنده به گوری را نجات داده باشد.(۲)

هم ایشان، پوشاندن عیوب دیگران را وسیله آسایش در قیامت دانسته اند و می فرمایند:

هر کسی از برادر دینی خود، بدی را بداند و آن را بپوشاند خداوند در روز قیامت بدیها و گناهان او را می پوشاند.(۳)

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶.
۲- کنز العمال، خ ۶۳۸۸.
۳- ترغیب، ج ۳، ص ۲۳۹.

دعای روز بیست و هفتم:

اشاره

دعای روز بیست و هفتم:

خدایا! در این ماه، فضیلت شب قدر را روزیم کن و کارهایم را از سختی به آسانی برگردان و پوزشهایم را بپذیر و بار و گناهانم را بردار، ای خدایی که نسبت به بندگان صالح و مهربانی.

پیام دعا:

درک فضیلت لیله القدر

آثار و فضیلت های شب قدر

آثار و فضیلت های شب قدر

عظمت فوق العاده: چه چیز می تواند تو را به عظمت این شب آگاه کند.(۱)

شب نزول قرآن: ما قرآن را در شب قدر نازل کردیم.(۲)

شب نزول ملائکه و روح الامین: فرشتگان و روح در این شب باذن خدا (بر امام عصر عج الله تعالی فرجه الشریف از هر فرمان (دستور الهی و سرنوشت خلق) نازل گرداند.(۳)

بلندی مرتبه: این شب رحمت و سلامت و تهنیت است تا صبحگاه.(۴)

شب خجسته: ما قرآن را در شب مبارکی فرو فرستادیم.(۵)

۱- قدر / ۱.

۲- قدر / ۲.

۳- قدر / ۳.

۴- قدر / ۴.

۵- دخان / ۳.

رحمت و امنیت: این شب رحمت و سلامت و تهنیت است تا صبحگاه.(۱)

شب تقدیر: در آن شب هر امری با حکمت تعیین می گردد.(۲)

با معصومین(ع) در شب قدر

رسول الله صلی الله علیه و آله : امام صادق(ع) فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله وقتی دهه آخر ماه رمضان وارد می شد، مراقبت شدیدی می کرد و از معاشرت با زنان پرهیز می کرد دو شب را احیاء می گرفت و فقط عبادت می نمود.(۳)

امام باقر(ع): امام باقر(ع) در شب بیست و یکم و بیست و سوم دعا می فرمود تا نصف شب وقتی شب از نیمه می گذشت شروع به نماز می کرد.(۴)

حضرت زهرا(س): حضرت فاطمه(س) نمی گذاشت در این شب احدی از اهلش بخوابد و خواب آنها را به کمی طعام و

۱- قدر / ۵.

۲- دخان / ۴.

۳- وسائل، ج ۷، ص ۲۵۷.

۴- وسائل، ج ۷، ص ۲۶۰.

استراحت در روز برطرف می فرمود.(۱)

امام صادق(ع): حضرت صادق(ع) سخت مریض شده بود و چون شب بیست و سوم رمضان شد امر فرمودند او را به مسجد ببرند و تا صبح در مسجد بودند.(۲)

دعای روز بیست و هشتم:

اشاره

دعای روز بیست و هشتم:

خدایا! در این روز، بهره ام را از مستحبات، افزون گردان و مرا با حاضر کردن خواسته ها، گرامی بدار، و از میان وسایل، وسیله رسیدنم را به حضورت، نزدیک گردان ای که پافشاری اصرار کنندگان بازش نمی دارد و مشغولش نمی کند.»

پیام دعا:

بهره مندی از مستحبات

مستحبات در آیات و روایات

مستحبات در آیات و روایات

مستحبات زیادند تنها به یکی از آنها که نماز شب است اشاره می کنیم.

۱- مفاتیح، اعمال شب ۲۱.

۲- مفاتیح، اعمال شب ۲۱.

دستور الهی: و بعضی از شب را بیدار و متهجد باش و نماز شب مخصوص توست (بجای آر) باشد که خدایت به مقام محمود (شفاعت) مبعوث گرداند.(۱)

وسیله ای برای تقرب: خداوند سبحان به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: به تحقیق در بین بندگان مؤمن من کسانی هستند که بوسیله انجام نوافل به من به حدی نزدیک می شوند که من آنها را دوست دارم.(۲)

شرف مؤمن: امام صادق(ع) شرف و بزرگواری مؤمن در نماز شب است.(۳)

محو کننده گناهان: امام صادق(ع) می فرمایند: نماز شب مؤمن، آثار گناه روز او را می برد.(۴)

سیمای صالحان: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که نماز شب می خواند چهره اش در روز زیباست.(۵)

۱- اسراء / ۷۹.

۲- کافی، ج ۲، ص ۳۵۲.

۳- وسایل، ج ۵، ص ۲۸۶.

۴- وسایل، ج ۵، ص ۲۶۹.

۵- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۱.

زینت آخرت: امام صادق(ع) فرمودند: هشت رکعت نماز شبی که بنده در شب می خواند زینت آخرت است.(۱)

والاترین ارزش: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: دو رکعت نماز در دل شب نزد من از دنیا و آنچه در دنیاست محبوبتر است.(۲)

موجب افزایش روزی: معصوم(ع) نماز شب سبب افزایش روزی می شود.(۳)

موجب خشنودی خدا: معصوم(ع) همانا نماز شب خداوند را خشنود می کند.(۴)

آمرزش: رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: وقتی که بنده از رختخواب راحت و خواب شیرین بلند می شود تا رضای خدا را با نماز شب به دست آورد خداوند (به داشتن چنین بنده ای) بر ملائکه فخر می کند و می فرماید

۱- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۱.

۲- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۶.

۳- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۶.

۴- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۶.

شاهد باشید او را آمرزیدم.(۱)

اجر نامحدود: امام صادق(ع): بنده هیچ کار نیکی نمی کند مگر اینکه در قرآن پاداش آن هست مگر نماز شب، که به خاطر (امتیاز خاص آن) خداوند پاداش آن را بیان نفرموده.(۲)

شیوه صالحان: امام صادق(ع) می فرماید: بر شما باد به نماز شب همانا نماز شب روش صالحان است.(۳)

دعای روز بیست و نهم:

اشاره

دعای روز بیست و نهم:

خدایا! امروز سراپای وجودم را با رحمت، بپوشان و توفیق و حفظ از گناه روزیم کن و قلبم را از تاریکی های اتهام، پاک گردان، ای مهربان نسبت به بندگان مؤمنش»

پیام دعا:

دوری از تهمت و بهتان

آثار تهمت و بهتان

آثار تهمت و بهتان

عذاب شدید: رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرماید: هر کس به

۱- وسایل، ج ۵، ص ۲۷۶.

۲- وسایل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۶.

۳- وسایل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۶.

مرد یا زن مؤمنی بهتان زند و در موردش چیزی بگوید که در او نیست خداوند روز قیامت او را بر تپه ای از آتش نگهدارد، تا آنچه گفته را ثابت نماید.(۱)

از بین رفتن احترام: امام صادق(ع) می فرماید: هر کس برادر دینی خود را تهمت زند، احترامی میان آن دو بجا نماند.(۲)

زوال ایمان: امام صادق(ع) می فرماید: همینکه مؤمن به برادر دینی، خود تهمت می زند، ایمان از دلش زدوده می شود همچنان که نمک در آب حل می گردد.(۳)

سنگینی بهتان: امام صادق(ع) می فرماید: بهتان به بی گناه، سنگین تر از کوههای بلند است.(۴)

در معرض بدگمانی: امام علی(ع) فرمودند: بپرهیز از جایگاه تهمت و مجلسی که در معرض بدگمانی است.(۵)

۱- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۴.

۲- کافی، ج ۲.

۳- اصول کافی، ج ۲، ص ۳۶۱.

۴- بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۱۹۴.

۵- وسایل، ج ۸، ص ۴۲۳.

جایگـاهش در آتش: پیـامبر اسـلام صـلی الله علیـه و آلـه می فرمایـد: هر کس چیزی را کـه مـن نگفته ام را به من نسـبت دهد جایگاه او در آتش است.(۱)

دعای روز سی ام:

اشاره

دعای روز سی ام:

خـدایا! روزه ام را امروز، مقرون بـه شـکر و قبـول قرار بـده، آنگـونه که تـو می پسـندی و پیـامبرت راضـی است. آن سـان که فروعش با اصولش، اسـتوار باشـد، به حق سـرورمان محمـد صـلی الله علیه و آله و دودمان پاکش. و سـپاس و حمد، مخصوص خدای جهانیان است.

پیام دعا:

حق پیامبر و اهل بیت

حق پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت(ع)

حق پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت(ع)

دوستی با اهل بیت(ع): ای رسول خدا صـلی الله علیه و آله بگو من از شـما اجر رسالت نمی خواهم به جزاینکه محبت و مودت تان را در حق خویشاوندانم منظور دارید.(۲)

اطاعت: اطاعت کنید فرمان خدا و رسول او را و فرمانداران از طرف خدا و

۱- وسایل، ج ۹، ص ۲۵۹.

۲- شوری / ۲۳.

رسول او را.(۱)

حضرت علی(ع) می فرمایـد: بر امام است که به آنچه خـدا نازل کرده حکم براند و امانت الهی را ادا کند وقتی اینگونه شد بر مردم است که حرف او را بشنوند و اطاعتش نمایند و به ندایش پاسخ دهند.(۲)

حفـظ احترام: آنـان که نزد رسول خـدا صـلی الله علیه و آله (برای احترام او) به صـدای آرام و آهسـته سـخن می گوینـد، آنها هستند که خداوند در حقیقت دلهایشان را برای مقام بلند و رفیع تقوی آزموده و آمرزش و اجر عظیم نصیب فرموده است.(۳)

تقدم نجسـتن به رسول صـلی الله علیه و آله : ای کسانیکه به خدا ایمان آورده اید «هیچگاه بر خدا و رسول صلی الله علیه و آله تقدم مجویید از خدا بترسید که خدا به گفتارتان دانا و شنوا است.(۴)

۱- نساء / ۵۹.

۲- راهنمای تبلیغ، ش ۷، ص ۲۷۲.

۳- حجرات / ۳.

۴- حجرات / ۱ (برگرفته از راهنمای تبلیغ، نهاد نمایندگی ولی فقیه).

بخش پنجم: مروری بر مناسبتهای ماه رمضان

اشاره

بخش پنجم: مروری بر مناسبتهای ماه رمضان

زیر فصل ها

روز هیجدهم

شب نوزدهم

روز بیستم

شب بیست و یکم

روز بیستم و یکم

روز بیست و دوم

شب بیست و سوم

روز بیست و ششم

شب بیست و هفتم

شب اول

شب اول

صحف ابراهیم(ع) در این شب نازل گردید.(۱) ابوذر به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض کرد خداوند چند کتاب نازل کرده است؟ فرمود: «صد و چهار کتاب بر آدم(ع) ده کتاب، و بر شیث پنجاه صحیفه، و برادر یس سی صحیفه و اولین کسی بود که با قلم چیزی نوشت، و بر ابراهیم ده صحیفه و تورات و انجیل و زبور و فرقان.(۲)

یکی از دستورات خداوند که در صحیفه ابراهیم بوده این است که «یَنبَغی لِلعاقِل أن یَکُونَ حافِظا لِلِسانَهُ عارِفَا بِزَمانَه مُقبِلًا علَی شأنه» «سزاوار است بر عاقل که نگهبان زبان خود و آشنای به زمان خود و

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۶۲۹.

۲- مجمع البیان، ج ۱، ص ۴۷۶.

مشغول به کارهای خود باشد.»(۱)

روز اول

روز اول

۱ ــ انجیل بر حضرت عیسی بن مریم(ع) نازل گردید.(۲)

۲ ــ بنا به قولی در این روز در سال دهم بعثت حضرت خدیجه(ع) ام المؤمنین همسر پیامبر اکرم رحلت نمود(۳) حضرت خدیجه وقتی آثار نبوت را در چهره رسول خدا صلی الله علیه و آله دید با آن حضرت ازدواج کرد و تمام ثروت انبوه خود را در اختیار آن حضرت قرار داد و همه آنها را در راه خدا انفاق نمود.

۳ ــ جنگ تبوک در سال نهم هجرت بین مسلمانان و رومیان

۱- فوائد رجبیه، از شیخ عباس قمی، ص ۱۷، ولی در تهذیب الاحکام، ج ۴، ص ۱۹۲ گفته در دوازدهم رمضان نازل شد.

۲- کشف الغمه، ج ۲، ص ۷۹.

۳- الوقایع و الحوادث از مرحوم ملبوبی، ص ۱۹.

رخ داد و به صلح انجامید.(۱) کاروانی از شام به مدینه برای تجارت آمد و خبر داد که رومیان آماده جنگ می باشند، مسلمانان با آنکه شدیدا از جهت مالی در مضیقه بودند آماده دفاع شدند و پس از آنکه صلح انجام شد قصه اصحاب عقبه روی داد و منافقینی که قصد جان پیامبر صلی الله علیه و آله را کرده بودند رسوا شدند، و این جنگ غزوه تبوک با فضحه (زیرا منافقین رسوا شدند) یا ذوالعسره (زیرا مسلمان از جهت آذوقه در مشقت بودند) می نامند و آیات ۲۹، ۳۸، ۴۱، ۷۰ الی ۷۹ سوره توبه درباره این جنگ می باشد.

۴ ـ روز اول ماه رمضان سال ۲۰۱ مردم طوس را امام رضا(ع) بیعت نمودند(۲) و در روز چهارم و هفتم نیز گفته شده است و در مفاتیح الجنان روز ششم را گفته است و شاید علت این اختلاف آن باشد که بیعت چند روز ادامه داشته است. مثلاً از روز اول ماه شروع و تا روز هفتم ادامه داشته است.

۱- الوقایع و الحوادث از مرحوم ملبوبی، ص ۱۹.

۲- فوائد الرجبیه، ص ۱۷.

۵ ـ بزرگترین فیلسوف اسلام شناس شیخ الرئیس ابو علی سینا در این روز در سال ۴۲۷ ه.ق از دنیا رفت(۱) و وی پس از هزار سال هنوز ریاست خود را در منطق و فلسفه و ریاضیات حفظ کرده و کتابهای فلسفی او از مهمترین متون فلسفی به شمار می روند و کتاب قانون او در طب چندین قرن کتاب درسی دانشگاه ها بوده است.

روز دوم

روز دوم

در روز دوم ماه رمضان سال هشتم هجری فتح مکه و غزوه الفتح واقع شد.(۲)

ولی بعضی دهم و بعضی سیزدهم رمضان نیز گفته اند احتمال دارد که در دوم رمضان آماده برای جنگ شده باشند.

۱- هدایه الاحباب از حاج شیخ عباس قمی، ص ۷۲.

۲- وقایع السنن و الاعوام، ص ۶۴ و منتهی الامال، ج ۱، ص ۸۴.

روز سوم

روز سوم

۱ ـ بیرون رفتن حضرت رسول صلی الله علیه و آله برای جنگ بدر.(۱)

۲ ـ مروان بن حکم بن ابی العاص دشمن سرسخت اهل بیت علیهم السلام در این روز در سال ۶۵ ه.ق به جهنم شتافت(۲) بعضی گفته اند که ما در خالد متکا را بر دهان مروان نهاده و بر روی آن نشست تا او بمیرد.

۳ ـ محمد بن نعمان معروف به شیخ مفید بزرگترین فقیه و متکلم شیعه در زمان خود در سوم رمضان سال ۴۱۳ ه.ق در بغداد وفات یافت.(۳)

کتابهای بسیار و با ارزشی از شیخ مفید به یادگار مانده است مثل: الامالی، الجمل، المجالس المقنعه، الارشاده، اوائل، المقالات و...

۱- وقایع السنن و الاعوام، ص ۵۷.

۲- الواقع و الحوادث ص ۶۵.

۳- مجالس المؤمنین از قاضی نورالله شوشتری، ج ۱، ص ۴۷۷.

روز چهارم

روز چهارم

۱ ـ زیاد بن ابیه در چهارم رمضان سال ۵۳(۱) مرد. وی از دشمنان خاندان پیامبر بوده است و حدود سیزده هزار نفر از شیعیان را در بصره به شهادت رسانده است.

۲ ـ ابو علی همز بن عبدالعزیز معروف به سلار در سال ۴۴۸ ه.ق در این زمان وفات یافت وی از فقهای بزرگ شیعه و شاگرد شیخ مفید و سید مرتضی بوده است. کتاب مراسم او از منابع مهم فقه شیعه است.(۲)

روز ششم

روز ششم

۱ ـ از پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله نقل شده که تورات در این روز بر کلیم الله حضرت موسی به عمران(ع) نازل شد.(۳)

۲ ـ بیعت مردم با امام هشتم(ع) در ششم رمضان ۲۰۱ ه.ق

۱- الوقایع و الحوادث، ص ۷۹.

۲- هدیه الاحباب، ص ۱۷۰.

۳- اصول کافی، ج ۱، ص ۶۲۹.

واقع شد در این روز شکرگزاری مناسب است.(۱) مأمون خلیفه عباسی چون عقیده و تمایل قلبی مردم را نسبت به امام رضا(ع) می دانست امام را به اجبار از مـدینه به خراسان آورد و در نیشابور مردم اسـتقبال مفصـلی از امام نمودند و امام حدیث معروف سلسله الذهب را بیان فرمود پس از آن که به طوس رسیدند مأمون ولایت عهدی خود را به امام داد و علی رغم خودداری امام از پذیرفتن آن، مأمون آن را اعلام کرد و مردم با آن حضرت بیعت کردند.

روز هفتم

روز هفتم

در هفتم رمضان سال دوم هجری پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با اصحاب خود برای جنگ بدر حرکت کردند و بعضی گفته اند که غزوه بدر در همین روز بوده است و تعداد اصـحاب آن حضـرت ۳۱۷(۲) نفر به تعداد اصـحاب طالوت بوده است. ولی معروف آن است که غزوه بدر در هفدهم رمضان واقع شده

۱- سلسله مصنفات شیخ مفید، ج ۷، ص ۲۶.

۲- معروف و مشهور ۳۱۳ نفر می باشد.

است.(۱) شاید وجه جمع این دو قول آن باشد که آن حضرت در سوم رمضان آماده شده و در هفتم حرکت کردند و در هفدهم جنگ شروع شد.

روز نهم

روز نهم

۱ ـ حضرت یحیی ابن زکریا(ع) در این روز متولد شد.(۲) آیات اول سوره مریم درباره ایشان می باشد.

۲ ـ در نهم رمضان سال ۶۰ ه.ق مردم کوفه دوازده هزار نامه خطاب به امام حسین(ع) نوشته و تقاضای حرکت آن حضرت به طرف کوفه را نمودند.(۳)

۳ ـ حمله وهابیان به نجف اشرف در سال ۱۲۲۵ هجری قمری. آیه الله محمد جواد عاملی در پایان جلد هفتم کتاب مفتاح الکرامه می فرماید: تألیف این کتاب در شب نهم رمضان سال ۱۲۲۵ ه.ق به پایان رسید در حالی که وهابیان به نجف اشرف و کربلا حمله کردند زوار امام حسین(ع) را

۱- وقایع السنن و الاعوام، ص ۵۷.

۲- الوقایع و الحوادث، ص ۱۰۵.

۳- الوقایع و الحوادث، ص ۱۱۲.

غارت نموده اند و بسیاری از آنان را کشته اند و اکثر کشته شدگان از عجم می باشد. تعداد کشته شدگان را یکصد و پنجاه نفر ذکر کرده اند.

روز دهم

روز دهم

ام المؤمنین حضرت خدیجه بنت خویلد(ع) در سن ۶۵ سالگی روز دهم رمضان سال دهم بعثت وفات یافت و در منطقه جحون مکه دفن گردید.(۱) حضرت خدیجه در سن ۴۰ سالگی با رسول خدا صلی الله علیه و آله ازدواج نمود و این زنی بود که به دین اسلام گروید و تمام اموال خود را در راه ترویج اسلام مصرف کرد.

روز دوازدهم

روز دوازدهم

۱ ـ در این روز انجیل بر حضرت عیسی بن مریم(ع) نازل گردید.(۲) انجیلی که بر حضرت عیسی نازل شد توسط

۱- سلسله مصنفات شیخ مفید، ج ۷، ص ۲۲

۲- فوائد رجبیه، ص ۱۸.

یهودیان از بین رفت و چهار انجیلی که امروزه در میان مسیحیان رواج دارند حدود یک قرن پس از عروج عیسی به آسمان نوشته شدند.

۲ ـ انجام عقد اخوت بین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین(ع) وقتی آیه شریفه «اِنَّمَا المؤمنون اخوه» نازل شد پیامبر صلی الله علیه و آله بین مهاجر و انصار عقد اخوت برقرار کرد و هر کسی را با کسی که مثل خود او بود برادر ساخت و امیرالمؤمنین(ع) هرگاه بر روی منبر می نشست می فرمود من بنده خدا و برادر رسول خدا صلی الله علیه و آله می باشم و هر کس غیر از من چنین ادعایی کند دروغگو می باشد.(۱)

روز سیزدهم

روز سیزدهم

۱ ـ بعضی از مورخان گفته اند فتح مکه در این روز بوده است.(۲)

۲ ـ حجاج بن یوسف ثقفی در سیزده رمضان سال ۹۵ ه.ق به

۱- سفینه البحار، ج ۱، ص ۱۲.

۲- سفینه البحار، ج ۱.

دَرَک واصل شد وی از دشمنان اهل بیت(س)(۱) بود حدود بیست سال در عراق حکومت کرد و صد و بیست هزار نفر از شیعیان را به شهادت رساند و هنگام مرگش که ۵۳ ساله بود در زندان او پنجاه هزار مرد و سی هزار زن زندانی بودند در خطبه ۱۱۶ نهج البلاغه امیرالمؤمنین(ع) با عنوان «غلام ثقیف» به او اشاره شده است.

روز چهاردهم

روز چهاردهم

مختار بن ابی عبیده ثقفی در روز چهاردهم رمضان سال ۶۶ یا ۶۷ ه.ق به شهادت رسید.(۲) مختار به خونخواهی امام حسین(ع) قیام کرد و همه قاتلان کربلا را مجازات نمود اما سرانجام به دست مصعب بن زبیر شهید شد و سر مختار را در دارالاماره نزد عبدالملک گذاردند.

۱- توضیح المقاصد از شیخ بهایی چاپ شده در ضمن مجموعه نفیسه، ص ۵۳۴.

۲- الوقایع و الحوادث، ص ۱۵۷.

روز پانزدهم

روز پانزدهم

۱ ــ حضرت مجتبی امام حسن بن علی بن ابیطالب(ع) پانزدهم رمضان سال دوم پس از هجرت سال پدر متولد گردید و در آخر صفر سال ۴۹ در سن ۴۷ سالگی به شهادت رسیدند.(۱) و بسیاری از مورخان تولد آن حضرت را در سال سوم هجرت می دانند.(۲) آن حضرت ۷ سال با پیامبر صلی الله علیه و آله و پس از آن سی سال با پدرش زندگی کردند دوران امامت خاصه آن حضرت ده سال بوده است. مهمترین حادثه دوران امامت ایشان عواقب و پیامدهای ناگوار جنگ صفین و جمل و نهروان بود که ابتدا آن حضرت آماده جنگ با معاویه شد اما بر اثر سستی و خیانت عده زیادی از سربازان و پیروان چاره ای جز صلح با معاویه ندیدند و لذا علیرغم میل باطنی به آن تن دادند.

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۴۶۱.

۲- وقایع السنن و الاعوام، ص ۵۹، ۷.

۲ ـ در روز پانزدهم سال ۶۰ ه .ق مسلم به عقیل به نمایندگی از طرف امام حسین(ع) به طرف کوفه حرکت نموده اما کوفیان او را تنها گذارده و به دست عبیدالله به شهادت رسید.

۳ ـ محمد بن عبدالله بن حسن بن علی بن ابی طالب در پانزده رمضان سال ۱۴۵ ه.ق به دست منصور دوانیقی به شهادت رسید. چندین نفر از اولاد امام مجتبی به خونخواهی امام حسین(ع) قیام کردند که قیام آنها به قیام طالبین معروف گشت که با شعار «یا لثارات الحسین» بوده است.

شب هفدهم

شب هفدهم

۱ ـ واقدی گوید که معراج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در شب شنبه هفدهم ماه رمضان در سال دوازده از بعثت و هیجده ماه قبل از هجرت بوده است اما بعضی گفته اند که در شب هفده ربیع الاول و بعضی بیست و هفتم رجب را گفته اند.(۱)

۲ ـ در شب ۱۷ رمضان سال ۲۹۲ ه.ق حسن بن مثله جمکرانی در خواب به حضرت امام زمان عج الله تعالی فرجه الشریف شرفیاب شده

۱- بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۰۲.

و مأمور به ساختن مسجد جمکران قم گردید.(۱) این مسجد هم اکنون در شبهای چهارشنبه و جمعه پذیرای هزاران نفر از عاشقان امام زمان عج الله تعالی فرجه الشریف است.

روز هفدهم

روز هفدهم

۱ ـ بعضی گفته اند که ابتدای بعثت رسول صلی الله علیه و آله در هفده رمضان است و آیه شریفه «شهر رمضان الذی انزلت فیه القرآن» استناد کرده اند.(۲) اما مشهور آن است که در بیست و هفتم رجب بوده است علامه مجلسی فرموده شاید بتوان گفت که نبوت و آغاز وحی در ماه رمضان بوده اما رسالت و امر به تبلیغ در ماه رجب بوده است.(۳)

۲ ـ جنگ بدر در روز جمعه هفده رمضان سال دوم هجرت

۱- الوقایع و الحوادث، ص ۲۲۶.

۲- العدد القریه، ص ۳۳۷،

۳- بحارالانوار، ج ۶، ص ۹۱.

بوده است.(۱) جنگ بـدر صـغری تنها تعقیب کردن قافله قریش بود اما بدر کبری همان جنگ معروف است که در آن جنگ مسلمانان ۳۱۳ نفر و نیروی قریش حدود هزار نفر بودند در این جنگ حضرت علی(ع) در برابر ولید که از بزرگان کفار قریش بود قرار گرفته و پس از کشتن او در کفار تزلزل ایجاد شد و مسلمانان پیروز شدند.

روز هیجدهم

روز هیجدهم

روز هیجـدهم رمضان زبور بر حضـرت داود(ع) نازل گردیـد.(۲) در این کتـاب بشـارت ظهور امـام زمان عـج الله تعالی فرجه الشریف وجود داشته است.

شب نوزدهم

شب نوزدهم

۱ ـ اولین شب از شبهای قدر است در این شب کسانی که

۱- سلسله مصنفات شیخ مفید، ج ۷، ص ۲۵.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۶۲۹.

باید به حج روند مقدر می گردد.(۱)

۲ ـ در این شب امیرالمؤمنین حضرت علی بن ابیطالب(ع) به دست اشعی الاشقیاء عبدالرحمن بن ملجم لعنه الله علیه ضربت خورد. حضرت علی(ع) در سال ۳۰ پس از عام الفیل متولد گردید و اولین شخصی بود که به رسول خدا صلی الله علیه و آله ایمان آورد در سال ۴۰ هجری در سن ۶۳ سالگی به شهادت رسید.(۲)

روز بیستم

روز بیستم

۱ ـ روز بیستم رمضان سال هشتم از هجرت فتح مکه انجام شد و در این روز نصرت و پیروزی بزرگی از خداوند بر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نازل و وعده خداوند مبنی بر پیروی حق محقق شد.(۳)

۱- فوائد رجبیه، ص ۱۹ تهذیب الاحکام، ج ۴، ص ۱۹۶.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۴۵۲.

۳- العدد القریه، ۱۸.

۲ ـ در این روز امیرالمؤمنین(ع) پا بر شانه پیامبراکرم صلی الله علیه و آله گذارد و بتها را از داخل کعبه بیرون ریخت.(۱)

شب بیست و یکم

شب بیست و یکم

۱ ـ حضرت موسی بن عمران(ع) و نیز یوشع بن نون(ع) در این شب وفات یافتند و حضرت عیسی بن مریم(ع) نیز در این شب به آسمان برده شد.(۲) اما مسیحیان به اشتباه تصور می کنند که یهودیان آن حضرت را به دار آویخته و کشته اند ولی آن حضرت زنده و در آسمان می باشد.

۲ ـ شیخ طوسی از امام باقر(ع) یا امام صادق(ع) نقل کرده که تمام اوصیاء پیامبران در این شب ضربت خوردند.(۳)

۳ ـ حضرت امام امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب(ع) در شب یکشنبه بیست و یکم رمضان سال ۴۰ ه.ق در سن ۶۳ سالگی به شهادت رسید.

۱- فوائد رجبیه، ص ۲۰.

۲- العداد، ص ۲۳۵.

۳- تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۱۱۴.

روز بیستم و یکم

روز بیستم و یکم

محمد بن حسن بن علی معروف به شیخ حر عاملی در روز بیست و یکم ماه رمضان ۱۱۰۴ ه.ق وفات یافت وی از علماء بزرگ شیعه است و کتاب وسائل الشیعه او همچنان مهمترین منبع اجتهادی می باشد.

روز بیست و دوم

روز بیست و دوم

امام خمینی رحمه الله در بیست و دوم رمضان سال ۱۳۹۹ ه.ق (۲۵ مرداد ۱۳۵۸) جمعه آخر رمضان را به عنوان روز قدس تعیین کرده و در پیامی به مناسبت این روز فرمودند: «اسرائیل دشمن بشریت و دشمن انسانیت است، هر روز غائله ایجاد می کند... روز قدس روزی است که اسلام را باید احیاء کرد، روز قدس روز حیات اسلام است، من روز قدس را روز اسلام و روز رسول اکرم صلی الله علیه و آله می دانم و روزی است که باید ما تمام قوای خودمان را مجهز کنیم و مسلمین از انزوایی که آنها را کشانده بودند خارج شوند و با تمام قدرت و قوت در مقابل اجانب بایستند و ما در مقابل اجانب با تمام قوا ایستاده ایم... اگر مسلمین هر کدام یک سطل آب می ریختند

اسرائیل را سیل می برد.»(۱)

شب بیست و سوم

شب بیست و سوم

۱ _ قال النبی صلی الله علیه و آله «انزل القرآن فی ثلاث و عشرین من شهر رمضان» قرآن در بیست و سوم رمضان نازل شد.(۲)

۲ _ معروف آن است که شب قدر همین شب بوده و مقدرات هر کس در آن مشخص می شود.

۳ _ تألیف کتاب ارزشمند جواهر الکلام فی شرح الاسلام در شب بیست و سوم رمضان سال ۱۲۵۴ ه.ق پایان یافت.(۳) این کتاب مهمترین کتاب فقه استدلالی شیعه است که در ۴۳ جلد بوده و در نوع خود بی نظیر است. مؤلف این کتاب شیخ محمد حسن نجفی است.

۴ _ تألیف کتاب المیزان فی تفسیر القرآن در شب بیست و

۱- روزنامه کیهان، شماره ۱۰۷۸۳.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۶۲۹.

۳- جواهر الکلام، ج ۴۳، ص ۴۵۳.

سوم رمضان سال ۱۳۷۲ ه.ق پایان یافت.(۱) این کتاب بهترین تفسیر قرآن است که تاکنون به رشته تحریر در آمده است امتیاز ویژه آن تفسیر قرآن به قرآن است.

۵ _ شرح منظومه حاج ملا هادی سبزواری در بیست و سوم رمضان سال ۱۲۶۱ ه.ق پایان یافته است.(۲) این کتاب یک دوره منطق و فلسفه اسلامی اعم از الهیات بالمعنی الاعم و بالمعنی الاخص و نبوت و معاد و اخلاق بوده و در واقع خلاصه اسفار می باشد.

روز بیست و ششم

روز بیست و ششم

آقا جمال خوانساری فرزند آقا حسین خوانساری در این روز در سال ۱۱۲۵ ه.ق در اصفهان وفات یافته و در تخت فولاد مدفون گردید.(۳) وی فقیه و متکلم و حکیم بزرگی بوده و

۱- المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۲۰، ص ۵۵۷.

۲- شرح المنظومه، ص ۳۶۰.

۳- هدیه الاحباب، ص ۱۳۶.

کتابهای زیادی تألیف کرده است حاشیه شرح لمعه و حاشیه شرح تجریه قوشچی و شرح مفتاح الفلاح از آثار اوست.

شب بیست و هفتم

شب بیست و هفتم

۱ ــ بعضی این شب را شب قدر دانسته و گفته اند امیرالمؤمنین(ع)در این شب به شهادت رسید.(۱)

۲ ــ در شب بیست هفتم ماه رمضان سال ۱۱۱۱ ه.ق علامه محمد باقر بن محمد تقی مجلسی وفات یافت.(۲) علامه مجلسی بیش از هفتاد کتاب تألیف کرده که مهمترین آنها بحارالانوار است که یکصد و ده جلد می باشد. خدمات این مرد بزرگ به دین و مذهب شیعه بسیار بیشتر از آن است که بتوان در اینجا ذکر کرد.

در اینجا توجه به این نکته لازم است که بعضی حوادث دیگر نیز در ماه رمضان بوده است که در کتابهای تاریخ ذکر شده اما روز آنها مشخص نشده است و لذا نتوانستیم آنها را در

۱- العدد القریه، ص ۲۴۲.

۲- وقایع السنین و الاعوام، ص ۵۵۱.

ذیل یکی از روزهای ماه مبارک رمضان قرار دهیم که اینجا به دو مورد از آنها اشاره می کنیم.

۱ ـ عقد ازدواج حضرت امیرالمؤمنین(ع) با فاطمه زهرا(س) در ماه رمضان بوده است.(۱)

۲ ـ قیام حسن بن زید بن محمد در ماه رمضان سال ۲۵۰ ه.ق در طبرستان علیه مستعین خلیفه عباسی بوده است و تمام شیعه و بسیاری از اهل سنت با او بیعت کردند.(۲)

۱- کشف الغمه، ج ۱، ص ۴۹۳.

۲- ابدایه و النهایه، ج ۱۱، ص ۸.

بخش ششم: وداع با ماه مبارک رمضان

اشاره

بخش ششم: وداع با ماه مبارک رمضان

در این فصل با یکی از پر مغزترین دعاها که از زبان زینت عبادت کنندگان جاری شده آشنا می شویم این دعا که به دعای وداع معروف است شامل چهار قسمت است:

۱ ــ اوصاف و نعمتهای پروردگار

۲ ــ پیرامون رمضان

۳ ــ توديع رمضان

۴ ــ درخواستها

از آنجا که بنای این نوشتار بر اختصار است توان بررسی تمام فرازها و محورهای فرعی آن نمی باشد، اما تا حد امکان نکات برجسته و محوری این دعا را مورد مداقه قرار می دهیم.

الف: اوصاف و نعمتهای پروردگار و نکاتی پیرامون رمضان

اشاره

الف: اوصاف و نعمتهای پروردگار و نکاتی پیرامون رمضان

زیر فصل ها

۱ ــ احسانهای بی دریغ خداوند

۲ ــ گشودن باب توبه

۳ ــ تجارت بندگان و سود و رستگاری تضمین شده.

۴ ــ راهنمایی از غیب

۵ ــ رمضان، عطیّه ای الهی

۱ ـ احسانهای بی دریغ خداوند

۱ ـ احسانهای بی دریغ خداوند

اَللّٰهُمَّ یا مَنْ لا یَرْغَبُ فِی الْجَزاءِ.

پروردگارا ای که چشم داشت پاداشی نداری

نوعا کسانی که احسانی می کننـد انتظار پاداش به صورت بهتر و یا حـداقل مانند آن را دارند، تنها خداوند است که با آن همه احسان، رحمت، لطف و نعمت، انتظار هیچ پاداشی ندارد.

يا مَنْ لا يَنْدَمُ عَلَى الْعَطاءِ

وای کسی که بر عطا و بخشش هرگز پشیمان نمی شوی.

انسان ممکن است در مواردی مثل وقتی که نیازمنـد به آنچه که عطا کرده باشـد، یا دچار فقر و تنگـدستی شود و یا بفهمد که طرف مقابـل احسـان او را قـدر دانی نکرده یـا به مخالفت با وی برخاسـته دچار نـدامت و پشـیمانی شود. اما خداونـد با علم به عاقبت امور بخشش می کند می داند که عصیان و مخالفت می کند اما باز هم بر اساس حکمت بالغه خود احسان می کند.

يا منْ لا يُكافِى ءُ عَبدَهْ عَلَى السَّواء

ای کسی که پاداش نمی دهد بنده خود را به طور مساوی.

معمولاً بدیهای اشخاص را با بدی پاداش می دهند یا نیکی را به همان میزان تلافی می کند. اما خداوند، انسان خطا کار را می آمرزد و به کسی که کار نیک انجام دهد به چندین و چند برابر پاداش می دهد: مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَه عشر امثالها و مَنْ جاءَ

بِالسَّیئهِ فَلا یجزی الا مثلها.(۱)

۲ _ گشودن باب توبه

۲ _ گشودن باب توبه

تو بودی که برای بندگانت دری به سوی عفو گشودی و آنرا توبه نامیدی؛ پس گفتی: توبه کنید توبه ای حقیقی، تا پروردگارتان بدیهای شما را بپوشاند و شما را در باغهای بهشت داخل کند که نهرها از زیر درختان آن جاری است و در روزی که خداوند، پیامبر صلی الله علیه و آله و مؤمنان را خوار نمی سازد در آن روز نور آنان از پیش رو و سمت راست آنان می رود. آنان می گویند: پروردگارا نور ما را به حد کمال برسان و ما را بیامرز که تو بر هر چیزی قادر می باشی.(۲) و اکنون چه عذری دارد کسی که غفلت می ورزد و از در توبه وارد نمی شود در حالی که درب آن گشوده و دلیل و راهنما بر آن برپاست.(۳)

۱- انعام / ۱۶۰.

۲- تحریم / ۸.

۳- انت الذی فُتحت لعبادک بابا الی عفوک... بعد فتح الباب و اقامه الدلیل دعای وداع.

اساسا نقطه آسایش و آرامش برای انسان گناهکار و مضطرب دست یابی به عفو الهی است که درب ورودی آن توبه است، این درب به سوی همه بندگان حتی کفار و ملحدان نیز باز است، هیچ عذر و بهانه ای برای هیچکس باقی نگذاشته است باید گفت گر گدا کاهل بود تقصیر صاحبخانه چیست!

۳ _ تجارت بندگان و سود و رستگاری تضمین شده.

۳ _ تجارت بندگان و سود و رستگاری تضمین شده.

و تو بودی که در قیمت گذاری قیمت را به نفع بندگان قرار دادی منظورت این بود که آنان رستگار شوند و به زیادتی دست یابند در این باره فرمودی:

کسی که حسنه و کار نیکی انجام دهد برای او ده برابر و کسی که کار بدی انجام دهد به همان مقدار کیفر می بیند.(۱)

و فرمودی: مثل کسی که اموال و ثروت خود را در راه خدا انفاق می کند همچون دانه ای است که هفت خوشه بار دهد که در هر خوشه ای صد دانه باشد و خداوند برای هر کس که بخواهد افزایش می دهد.(۲)

و فرمودی: کیست که به خدای قرض دهد، قرض نیکویی پس خداوند

۱- انعام / ۱۶۰.

۲- بقره / ۲۶۱.

برای او جند برابر بیفزاید؟(۱)

و مانند اینها که از آیات قرآنی درباره افزایش حسنات نازل فرمودی.(۲)

در این آیات خداوند خریدار و انسان فروشنده است اما با خرید و فروشهای دنیوی از جهاتی فرق دارد:

۱ ـ بطور طبیعی خریـدار تلاش می کنـد که قیمت جنس را پایین بیاورد اما خداوند بر قیمت کالای مورد درخواست خود می افزاید و ده برابر قیمت کالا را به فروشنده (انسان) می پردازد و گاهی تا هفتاد برابر بالا می برد.

۲ ـ در خریـد و فروش دنیوی، نه خریدار بهای جاویدی می دهد و نه فروشـنده متاع جاویدی اما در این معامله خداوند سـرای جاوید آخرت و پاداش معنوی و رحمت واسعه خود را در اختیار می گذارد.

۱- بقره، ۲۴۵.

۲- انت الذی زرت فی السوم علی نفسک... من نظائر من فی القرآن من تضاعیف الحسنات دعای امام

۳ ـ هـدف نهایی تاجر جلب منفعت شخصـی است اما در معامله با خداوند تمام هدف، سود و منفعت بندگان است و کمترین سودی برای خداوند ندارد.

۴ ـ راهنمایی از غیب

۴ ـ راهنمایی از غیب

تویی که بنـدگانت را بـا گفته ات از غیب و ترغیب و تشویقت، آنچه را که بر آنـان پنهان بود چشـمهایشان درک نمی کرد و گوشـهایشان نمی شـنید و عقول آنهـا را به دست نمی آورد، دلالـت کردی و فرمودی: مرا یـاد کنیـد تـا شـما را یـاد کنم و مرا شکرگزاری نماییـد و کفران نورزیـد: اگر شـکر کنیـد افزایش می دهم و اگر کفران بورزیـد، عذاب من بسـیار سـخت است و فرمودی مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را.(۱)

آری این همه لطف و احسـان الهی سـزاوار حمـد است، راسـتی هیـچ به فکرمـان آمـده که همـانطور که امـام عارفـان علی ابن الحسـین(ع) بیان فرموده، چقدر الطاف و عنایات الهی ما را فرا گرفته و چه اندازه از کرم و فضل خداوندی بهره مند می باشـیم و از آغاز تولد تاکنون چه لطف ها و نیکی ها که به ما کرده و چگونه ما را زیر سایه رحمت و مهربانی خود پناه

۱- انت الذی دللتهم بقولک من غیبک... و نور هم برضاک دعای وداع

داده و ما را از انواع و اقسام نعمتها بهره مند و برخوردار نموده؟

۵ _ رمضان، عطیّه ای الهی

۵ _ رمضان، عطیّه ای الهی

ماه رمضان بهترین فصل سال است و زیباترین وظایف بندگی در آن قرار داده شده در فضیلت این ماه، همین بس که خداوند از میان همه ماهها آن را انتخاب و بر همه زمانها برتری و مزیت بخشیده است، بهترین کتاب آسمانی در این ماه فرستاده شده، امام سجاد(ع) در فضیلت این ماه می فرماید:

بار خدایا تو قرار دادی ماه مبارک رمضان را از خالص ترین آن وظایف، ماهی که در میان همه شُهور و ماهها به آن ویژگی دادی و آن را از میان تمامی زمانها و روزگارها انتخاب فرمودی و بر همه اوقات سال برگزیده و برتری دادی، در آن قرآن و نور را نازل فرمودی، ایمان را افزایش دادی و قوت و نیرو بخشیدی روزه را واجب گردانیدی و به قیام و شب زنده داری ترغیب فرمودی و لیله القدر را در آن بزرگی بخشیدی، شبی که از هزار شب برتر است.(۱)

ب: به یاد عزیزی که می رود

اشاره

ب: به یاد عزیزی که می رود

وَ قَدْ اَقامَ فینا هذا الشَّهْرُ مَقامَ حَمْدٍ وَ صَحِبَنا صُحْبَهَ مَبْرُرٍ وَ اَرْبَحَنا اَفْضَلَ

۱- اللهم و انت جعلت من صفایا تلک الوظایف و خصائص تلک الفروض شهر رمضان الذی...

اَرْباحِ الْعالَمینَ

«و به راستی که ماه رمضان در میان ما بار افکنده و زیست کرد و چه پایگاه خوبی داشت و در این مدت که با ما بود چقدر مصاحبت و همنشینی نیکویی داشت و بالاترین نفع جهانیان را برای ما آورد.»

و اینک وقت آن به پایان رسیده و مدتش به اتمام رسیده و در حال جدا شدن از ماست و چه طاقت فرساست فراق و جدایی (زچنین همنشینی که با آمدنش نه تنها رنج و زحمتی نداشت بلکه بزرگترین سعادت و خوشبختی را برای عموم به همراه داشت. امام(ع) خداحافظی صمیمانه ای دارد با ماهی که سرو جان ما را طراوت بخشیده و ما را در فضای ملکوتی به پرواز در آورده و با دیار غیب آشنا ساخته و با فرشتگان مقرب آسمانی دمساز نموده، به ما سلامت روح بخشیده و زنگار بدیها را از صفحه دل ما زدوده، لذت تهجد و شب زنده داری و مناجات سحری را به ما چشانده و به راستی چه سخت است وداع با چنین عزیز و یار سودمندی که دلهای عاشقان شیفته اوست و این عشق و دلدادگی در کلام آموزگار تربیت کاملاً پیدا و نمایان است:

«پس اینک ما با آن وداع می کنیم، خداحافظی کسی که فراق و دوری او بر ما گران و دشوار است و روی برگرداندن و رفتنش از میان ما، ما را غمگین نموده و به وحشت انداخته و پیمان ناگسستنی و حق مسلم او به

گردن ما افتاده است.»(۱)

سلامهای بستگانه در مراسم تودیع

سلامهای بستگانه در مراسم تودیع

سلام بر دو نوع است:

سلام تحیت: که به هنگام وارد شدن آن را بر زبان می آورند.

سلام تودیع: سلامی که به هنگام خداحافظی به انجام می رسانند. (سلام های اینجا از نوع دوم است)

۱) اَلسَّلامُ عَلَيكَ يا شَهْرَ اللّهِ الْاَكْبَرَ وَ يا عيدَ اَوْلِيائِهِ

«سلام بر تو ای ماه بزرگ خدا و ای عید اولیاء پروردگار»

بزرگترین شرافت ماه رمضان، انتساب آن به خداوند است که بسیار افتخارآمیز است. همچنین این ماه ایام شادی دوستان خداست، لذت و نشاطی که آنان در خلال این ماه می برند در هیچ زمانی احساس نمی کنند روح تقویت شده و نشاط می گیرد. شادی ذکر خدا و بندگی پروردگار بسیار شورانگیز است.

۲) اَلسَّلامُ عَلَيكَ يا اَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْاَوْقاتِ وَ يا خَيْرَ شَهْرٍ فِی الْاَيّامِ وَالسّاعاتِ

«سلام بر تو ای گرامی ترین یار از اوقات و زمانها و ای بهترین ماه در همه روزها و ساعتها»

۱- فنحن مودعوه وداع من عز فراقه علینا و...

راستی کـدام یار گرامی تر از ماهی است، که در هر شب و روز آن هزاران در رحمت و نعمت خداوندی بر مردم باز می شود. ماهی که سکوت پر و قار و نغمه مناجات و دعا، دریچه های حیات معنوی را به روی انسان می گشاید.

۳) اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فیهْ الْآمالُ وَ نُشِرَتْ فیهْ الْاَعْمالُ

«سلام بر تو ای ماهی که آرزوها در آن نزدیک است و اعمال در آن گسترده است»

آری آرزوهای سازنـده و امیـدهای نوربخش حیاتی، امیـد بهبودی اخلاقی و تهـذیب نفس، امیـد خود یافتگی انسانها، آرزوی رهایی ماديات کور، آرزوی قرب الهی و دمساز شدن با فرشتگان مقرب. امید نورانیت دلها و اجابت دعاها، نه تنها بعید نیست بلکه بسیار رو براه و تحقق یافتنی است. همچنین در این ماه پهنه اعمال بسیار وسیع است اعمال گوناگونی که سرنوشت ساز و سعادت آور است، روزه که از بهترین اعمال است، نماز و اقامه جماعت که رونق بسزایی دارد، رسیدگی به زیردستان، ایثار، انفاق، و ده ها عمل سازنده، از اعمال روزانه و شبانه این ماه بزرگ است.

۴ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ قَرینٍ جَلَّ قَدْرُهُ مَوْجُودًا وَ اَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُودًا وَ مَرْجُوٍ آلَمَ فِرٰاقُهُ

«سلام بر تو که همنشینی بلند پایه و جلیل القدر بودی و فقدانت بسیار هولناک بود، تو همان عزیز مایی که فراق و دوریت دردناک است»

۵ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ اَلیفٍ آنَسَ مُقْبِلًا فَسَّرَ وَ اَوْحَشَ مُنْقَضِیًا فَمَضَّ

«سلام بر تو که یاری سخت آشنا و خودمانی بودی که با انس و الفت روی آوردی و سرور و شادی آفریدی ولی پایانت رنج آور و وحشت زا بود و برای مان تلخی آفرید.»

آری تلخی فراق جز با آمدن رمضانی دیگر جبران نمی شود باید به انتظار این رفیق یکرنگ تا سالی دیگر به انتظار نشست.

۶ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ مُجاوِرٍ رَقَّتْ فیهْ الْقُلوبُ وَقَلَّتْ فیهْ الذُّنُوبُ

«سلام بر تو در نزدیکی ما بودی، قلبها به رقت و لطافت می نشست و گناهان به کمی و نیستی می گذارد.»

جای شکی نیست که رمضان غلظت و قساوت را از دلها می برد و نرمی و رأفت و مهربانی ایجاد می کند اصولاً در این ماه کشش افراد به سوی گناه کاهش می یابد و شرارت و فساد کمرنگ شده و احیانا به صورت تعطیل در می آید.

۷ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ ناصِرٍ اَعانَ عَلَی الشَّیْطانِ وَ صاحِبٍ سَهَّلَ سُبُلَ الْاِحْسانِ

«سلام بر تو که ناصر و یاری دهنده بزرگی برای ما در برابر شیطان بودی، همنشینی که راههای احسان را بر ما سهل و آسان نمودی.»

در روایات ما آمده که روزه پشت شیطان را می شکند بر این اساس رمضان ما را در جنگ با شیطان یاری می دهد و راههای نیکوکاری را به سویمان می گشاید. راههای احسان همچون کمکهای نقدی، جنسی، زبانی، فکری، فرهنگی و مراسم با شکوه افطار به مستمندان همه و همه از انواع بی شمار احسان یک ماه رمضان است.

۸ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ ما اَکْثَرَ عُتَقاءَ اللّهِ فیکَ وَ ما اَسْعَدَ مَنْ رَعی حُرْمَتَکَ بِکَ

«سلام بر تو که آزاد شدگان در تو چه بسیارند! و کسی که حرمت تو را مراعات نمود در پرتو تو چه سعادتمند شد.» آزادی در این ماه به اشکال مختلف است، گروهی به برکت توبه، گروهی در رهگذر شفاعت و برخی نیز در سایه رحمت و مغفرت الهی قرار می گیرند و از عذاب دوزخ رهایی می یابند.در فراز دوم درباره کسانی است که در پر تو احترام به ماه رمضان به سعادت و بزرگی دست می یابند چه بسا افرادی که در اثر مسافرت یا بیماری روزه نمی گیرند اما به خاطر احترام و عظمت این ماه، به ظاهر حرمت این ماه را حفظ می کنند و چه بسا که توفیقات الهی شامل حامل آنان نیز می گردد.

۹ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ ما کانَ اَمْحاکَ لِلذُّنُوبِ وَ اَسْتَرَکَ لِأَنْواعِ الْعُیُوبِ

«سلام بر تو که چه خوب گناهان را محو نموده و چه نیکو بر انواع عیبها پرده می افکندی.»

اساسا در پرتو برنامه های رهایی بخش این ماه، نخست گناهان انسان محو و نابود شده و سپس انسان شایسته رحمت و نعمت پروردگار خواهد شد.

۱۰ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ ما کانَ اَطْوَلَکَ عَلَی الْمُجْرِمینَ وَ اَهْیَبَکَ فی صُدوُرِ الْمُؤمِنینَ

«سلام بر تو که چقدر بر مجرمین و تباهکاران طولانی می باشی و چقدر در سینه های اهل ایمان، شکوه و مهابت داری.»

کسانی که قلبشان در برابر فرمان حق خاشع نیست، شکم بارگان سست عنصر و بی اراده که نمی توانند تسلیم روزه شده و ساعاتی را با گرسنگی، تشنگی به سر آورند، طبیعی است که ماه رمضان برای آنان بسیار طولانی خواهد بود و برای به سر آمدنش، روزشماری می کنند و تا این ماه بگذرد جان مجرمشان نیز به لب خواهد آمد.

۱۱ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ شَهْرٍ لاتُنا فِسُهُ الْاَیّامُ

«سلام بر تو که ماه بزرگی هستی و هیچ دوره و زمانی به پایه تو نرسد و با تو برابر نیست.»

رمضان ماه خدا و ماه لیلهُ القدر است که عبادت در آن برابر هشتاد سال است. کتابی در این ماه نازل شد که هیچ چیز توان برابری با آن را ندارد.

۱۲ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ کُلِّ اَمْرٍ سَلامْ

«سلام بر ماهی که در آن از هر گزند و آزادی سالم و در امان هستی.»

بزرگترین آفت انسان در راه کمال خطرات شیطانی است اوست که عامل غرور و فریب و وسوسه است در این ماه شیاطین در بند و اسیر هستند.

۱۳ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ غَیْرَ کَریهِ الْمُصاحَبَهِ وَ لا ذَمیمِ الْمُلا بَسَهِ

«سلام بر تو که مصاحبت تو را ناخوش نداشتیم و همنشینی با تو مذموم و نکوهیده نبود.»

ماه رمضان برای عاشقان خورد و خوراک، بسیار ثقیل و طاقت فرساست آنان در این فصل در رنج و عذابند و از همنشینی با آن گریزانند. ولی بندگان عارف و خداجو عاشقانه در انتظار فرا رسیدن این ماه هستند و در خود احساس نشاط و طراوت می کنند و به آرمانهای الهی _ انسانی خود دست می یابند.

۱۴ _ اَلسَّلامُ عَلَیکَ کَما وَفَدَتَ عَلَیْنا بِالْبَرَکاتِ وَ غَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطیئاتِ

«سلام بر تو باد همچنان که با برکات فراوان وارد شدی و چرکی گناهان شسته و بر طرف نمودی.»

رمضان با خود برکات بیشماری می آورد چرا که ماه نزول خیرات و برکات است تأثیر آن بر انسان زدودن چرک و

زنگار گُنه از صفحه قلب و ضمیر انسان است. مانند ابری بر بندگان می بارد و آنان را شسته و طاهر می سازد.

۱۵ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ غَیْرَ مُوَدَّعٍ بَرَما وَلا مَتْرُوکٍ صِیامُهُ سَأَما

«سلام بر تو که بدرود و وداع می شوی اما نه از روی ملالت، روزه تو را ترک می کنیم اما نه از روی خستگی.»

گاهی انسان از روی خستگی و ملالت با کسی خداحافظی می کند و از او جدا می شود روی این اساس از رفتنش احساس ناراحتی نمی کند حتی در بعضی موارد خوشحال هم می شود. اما درباره ماه رمضان چنین احساسی ندارد.

۱۶ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ وَ مَحزوُن عَلَیْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ

«سلام بر تو که پیش از آمدنت در جستجوی تو بودم و پیش از رفتنت در مفارقت تو محزون و اندوهگینم.»

انسان به هر دوستی که محبوب است ارادت خاص دارد و از همنشینی با او خسته نمی شود، همواره در آرزوی دیدار اوست و هر زمان که به یاد جدایی می افتد به شدت ناراحت می شود.

۱۷ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ کَمْ مِن سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا وَ کَم مِنْ خَیْرٍ اُفیضَ بِکَ عَلَیْنا

«سلام بر تو، چه بدیها که به سبب برکتت از ما رفع شد و چه نیکیها که به یُمن تو بر ما فرو ریخت.»

۱۸ ــ اَلسَّلامُ عَلَیکَ وَ علَی لَیْلَهِ الْقَدْرِ الَّتی هِیَ خَیْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ

«سلام بر تو ای ماه رمضان و بر شب قَدْرَت که از هزار ماه بهتر و با ارزش تر است.»

در این فراز از دعا یک بار بر مجموعه ماه رمضان سلام داده شد و دگربار بر شبی در ماه رمضان که مزایای بسیاری دارد پس همه ایام رمضان سلام دارد اما شب قدر سلامی ویژه و مخصوص به خود دارد زیرا شب قدر، شب سلام است (سَلامٌ هِیَ حَتّی مَطْلَعِ الْفَجْر)

۱۹ ـ اَلسَّلامُ عَلَیکَ ما کانَ اَحْرَصْنا بِالْاَمْسِ عَلَیْکَ وَ اَشَدَّ شَوقَنا غَدا اِلَیْکِ

«سلام بر تو که دیروز چه قدر مشتاق تو بودیم و فردا چه قدر شوق ما به تو زیادتر خواهد شد.»

ای رمضان قبل از آمدنت سخت مشتاق تو هستیم و بعد از رفتنت آتش شوق به تو در دلها شعله ور است با رفتنت باز هم دل در هوایت پر می زند و با اشتیاق تو را می خواند.

۲۰ ـ اَلسَّلامُ عَلَیکَ وَ عَلی فَضْلِکَ الَّذی حُرِمْناهُ وَ عَلی ماضٍ مِنْ بَرَکاتِکَ سُلِبْناهُ

«سلام بر تو و بر نعمتهای تو که از آن محروم شدیم و بر برکات گذشته تو که از ما گرفته شد.»

و گذشت رمضان برای مؤمنان بسیار تلخ و ناراحت کننده است. چرا که گذشت آن با رضا و خوشنودی آنان نیست.

ج: درخواستها

ج: درخواستها

۱ ــ اعتراف و اعتذار و درخواست جبران گذشته

امام با زبان شکرگزاری می فرماید:

«بار خدایا ما اهل این ماهیم. ماهی که ما را بدان شرف دادی و با لطف و نعمتت ما را برای درک آن موفق داشتی آن هنگام که بد بختها وقت آن را نشناختند و به خاطر بدبختیشان از فضل آن محروم گردیدند.

خداوندا تو این لطف را شامل حال ما کردی و ما را به معرفت و شناخت این ماه انتخاب فرموده و به سنتهای آن هدایت فرمودی و ما با توفیق تو روزه آن را به پایان بردیم و شبهای آن را به عبادت و بندگی به پا خاستیم با آنکه در انجام این وظایف کوتاهی کردیم و با توفیق تو بود که اندکی از بسیار حق این ماه را ادا کردیم.(۱)

آری فضایل و مقاماتی که بر اثر تقصیر و کوتاهی از دست انسان می رود قابل تدارک نیست مگر اینکه خداوند با لطف و احسانش آن را جبران نماید. اصولاً عدم مراعات آداب ماه مبارک رمضان کوتاهی کردن در اداء حقوق پروردگار است زیرا در حدیث قدسی آمده «الصوم لی و انا اجزی به» روزه برای من است و من عهده دار جزاء و پاداش آنم. بنابر این امام سجاد(ع) طریقه عذرخواهی را آموزش می دهد:

۱- اللهم انا اهل هذا الشهر الذی شرفتنا به و وفقتنا بمنک له حین جهل الاشقیاء...

«و عمر مـا را به مـاه رمضـان آینـده برسان و چون ما را به آن ماه رسانیـدی بر انجام عبادتی که تو شایسـته آنی یاریمان فرما. و برای بپا داشـتن آن طاعتی که ماه رمضان اسـتحقاق آن را دارد موفق بدار و به دست ما از اعمال صالحه به مقداری جاری کن که تدارک حق تو در دو ماه از ماههای روزگار باشد.»(۱)

۲ _ درخواست جبران مصیبت فقدان رمضان

«خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و مصبت ما را در از دست دادن این ماه جبران نما و روز عید و فطر ما را بر ما مبارک گردان و آن را از بهترین روزهـا که بر عمر ما می گـذرد و بیشتر از هر وقت که عفو تو را جلب کنـد و زیادتر از هر زمانی که گناه را محو سازد، قرار ده، گناهان پنهان و آشکار ما را بیامرز»(۲)

اساسا مبارک بودن روز عیـد فطر منوط به عفو و غفران الهی است چنانچه انسان مشـمول لطف و آمرزش خـدا قرار بگیرد آن روز برای او مبارک است در غیر اینصورت هیچ یُمن و برکتی ندارد.

۱- و ابلغ با عمارنا ما بین ایدینا من شهر رمضان المقبل...

۲- اللهم صل علی محمدٍ واجبر مصیبتنا به شهرنا و بارک لنا فی یوم عیدنا.

۳ ـ درخواست پاداش روزه داران و قدر شناسان رمضان

گروهی از صالحان و اولیاءالله در احترام این ماه می کوشند و حقش را مراعات نموده و از گناه و معصیت به هر شکل ممکن دوری می گزینند و توفیق انجام اعمالی را پیدا می کنند که رضا و خشنودی خدا را به همراه دارد. در این فراز از دعا امام(ع) به درخواست کننده می آموزاند که اگر چه از بعضی از اعمال محروم بوده اما از خدا بخواهد تا مقامات عالی را خداوند از فضل و احسانش به او نصیب فرماید امام علی(ع) می فرماید:

«بار خدایا هر کس به نحو شایسته ای رعایت ماه رمضان نمود و حرمت آن را نگه داشت و به وظایف و مقررات آن بنحو مطلوب قیام کرد و از گناهانش پرهیزگاری جست و با عمل صالح بسویت تقرب جست و رحمت الهی را شامل حال خود کرد. پس تو هم از بی نیازی و توانت، همانند آن و حتی چند برابر آن را به ما عطا فرما چرا که چشمه فضل تو هرگز خشکیده نخواهد شد و خزائن تو و به کاهش نخواهد

گذاشت.(۱)

۴ _ درخواست توبه در عید فطر

روز عیـد سـعید فطر، روز توبه است نبایـد این روز را به گنـاه و بطـالت گذرانیـد. بلکه این روز، روز بـازگشت است، توبه ای راستین، توبه ای که اندیشه بازگشت به گناه در ضمیر و جان توبه کننده نباشد. روی به خدا آورد و گذشته ها را جبران نماید. بنابر این امام سجاد(ع) درس بزرگی در این فراز از دعا دارند:

«بار خدایا ما در روزه فطرمان که تو آن را برای مؤمنین عید و شادمانی و برای اهل دینت اجتماع و گردهمایی قرار دادی از هر گناهی که مرتکب شـدیم و از بدیهایی که از ما واقع شد و از هر اندیشه نادرستی که در ضـمیر خود گذراندیم به سوی تو باز می گردیم، توبه کسـی که اندیشه بازگشت به گناه نداشته باشد، توبه ای خالص و بدور از هر گونه شک و ریبی؛ پس توبه ما را بپذیر و از ما راضی باشد و ما را بر آن ثابت قدم و استوار بدار».(۲)

۵ _ درخواست حالت خوف و رجاء و توفیق بر توبه

۱- اللهم و من رعی هذا الشهر حق رعایته و حفظ حرمته...

۲- اللهم انا نتوب الیک فی یوم فطرنا الذی جعلته للمؤمنین عیدا و سرورا...

یکی از حالات اهل ایمان حالت خوف و دیگر حالت شوق است، مؤمن باید از عذاب الهی و کیفر پروردگار سخت خائف و بیمناک باشد و نسبت به ثوابهای پروردگار شوق و رغبت داشته باشد. امام (ع) این حالت را به تصویر می کشند:

«خداوندا! بیم عقابی که به آن تهدید شده را روزی ما کن و شوق ثواب موعود را در دل ما بیفکن تا لذت چیزهایی که از تو درخواست می کنیم را دریابیم و ناراحتی آنچه را که از آن به تو پناه می آوریم در خود احساس کنیم.»(۱)

۶ _ درخواست عفو عمومی

این فراز از دعا در حق والدین است که در قرآن کریم نیز به آن اشاره شده آنجا که می فرماید:

واحفض لهما جناح الذل من الرحمه و قل رب ارحمهما کما ربیانی صغیرا(۲)

«بال ذلت و تواضع را برای پدر و مادر به زمین بیانداز و بگو پروردگارا بر آن دو، رحم آور همچنانکه آن دو مرا در دوران کودکی مورد رحمت قرار داده و تربیت کردند.»

۱- اللهم ارزقنا خوف عقاب الوعید و شوق ثواب الموعود حتی نجد لذه ما ندعوک و کآبه ما نستجیرک منه.

۲- اسراء / ۲۴.

احترام به والدین از دستورات قرآنی است و امام زین العابدین(ع) نیز مظهر قرآن است ایشان می فرماید:

«بار خدایا! از پدران ومادران ما و اهل دین ما، همگی گذشتگان از آنان و کسانی که تا روز قیامت خواهند آمد درگذر.»(۱)

۷ _ درخواست بهترین درودها برای پیامبر صلی الله علیه و آله و آل او(ع)

«خداوندا بر محمد پیامبر ما و بر خاندان او درود بفرست چنانکه بر فرشتگان مقربت فرستادی؛ و درود بفرست بر محمد و خاندان او چنانکه بر بندگان شایسته ات فرستادی؛ و درودی بهتر و بالاتر از آنها ای پروردگار جهانیان؛ درودی که برکت آن به ما برسد و سود آن شامل حال ما شود و بخاطر آن دعای ما مستجاب گردد.»(۲)

پایان دعا با جملاتی است که نور امید را در دل دعا کنندگان وارد می سازد و این خود، از آداب دعاست که دعا کننده با امید واری متوجه باشد که از کسی درخواست می کند که هم توانا و هم بزرگوار و اهل عطا و احسان است و بهترین کسی

۱- اللهم تجاوز عن ابائنا و امهاتنا و اهل دیننا...

۲- اللهم صل علی محمد نبینا و آله کما صلیت علی ملائکتک المقربین... به نقل از سیمای رمضان در صحیفه سجادیه، علی کریمی جهرمی.

است که می توان به او تکیه کرد و از او کمک خواست. بنابر این می فرماید:

«به راستی که تو گرامی ترین کسی هستی که دلها متوجه توست و کفایت کننده ترین کسی که توکل و اعتماد بر او می شود و بخشنده ترین کسی هستی که فضل و احسان از او درخواست می شود و تو بر هر چیزی توانایی.»

بخش هفتم: تا ژرفای نیاز

اشاره

بخش هفتم: تا ژرفای نیاز

زیر فصل ها

روز شانزدهم

روز هفدهم

روز هیجدهم

روز نوزدهم

روز بیستم

روز بیست و یکم

روز بیست و دوم

روز بیست و سوم

روز بیست و چهارم

روز بیست و پنجم

روز بیست و ششم

روز بیست و هفتم

بیست و هشتم

روز بیست و نهم

روز سی ام

روز اول

روز اول

پروردگارا! پیمانه وجودمان آکنده از پستی ها شده است و پیمان شکنان عهد قدیم شده ایم.

پرده غفلت، اغفالمان نموده و برده هوسهای خویشیم؛ امروز اگر از گناه ما درگذری، گذشته ایم و به صراط جاودانه رهنمون شده ایم و اگر قلم عفو بر جرائم اعمال مان نکشی، سیاه روی خواهیم ماند.

پس به بزرگی و عظمت خود، از غفلتی که کرده ایم درگذر و با بخشایش کریمانه ات بندگی درگاهت را نصیبمان ساز.

روز دوم

روز دوم

الهی قرب تو، قرین شادکامی و سعادتمندی است و دوری از تو، آغاز نگون بختی و بد فرجامی.

خدایا درک زیبایی های عالم آرزوی هر انسانی است اما برای رسیدن به این مرتبت، عنایتی باید.

عزیزا، آنچه را که پسند توست بدان آراسته ام ساز و آنچه که از حشمت و نعمت تو دور است، پیراسته ام کن توفیقم ده به حق آنچه در کلامت (قرآن) آورده ای و نیز چنان کن که آیه آیه های نورت در وجودم جان گیرد و بر جان نشیند.

روز سوم

روز سوم

خدایا هیچ دردی، بدتر از درد نادانی نیست.

آنانکه گرفتار خویشتنند؛ در غرقاب پریشانی و غفلت سر بر نیستی می سپارند و آنانکه دانایند؛ از سر آگاهی و بینایی؛ بنیادی از اندیشه های پایدار بر می افکند.

محبوبا! اگر بر فهمم بیفزایی و از جهالتم بکاهی با نور بصیرت، جهان را روشن خواهیم دید و این همان خیری است که ار فضل و کرم تو نصیبم خواهد شد و اگر نتوانم به این مقام راه یابم؛ در حسرت همیشگی دردمند خواهم ماند و محروم از دانایی ــ دردمندانه ــ خواهم مُرد؛ و مباد چنین روزی!

روز چهارم

روز چهارم

الهی؛ برای اقامه فرمانت محتاج نیرویم و برای رهیدن و رسیدن به تو محتاج تراز آن.

وقتی مهرت را می بارانی تا زمین را زنـده گردانی و جهان را طراوت بخشـی و دلها را حلاوت؛ جز ذکر تو راهی برای شـیرین کـامیم نیست و هم ذکر تو نعمت است، هم شـکر تو رحمت پس مرا مهیـای این مهم کن و در پنـاه عـافیت خود، نگاهم دار تا نگاهبان خوبی برای دنیای خوبیهایت باشم.

روز پنجم

روز پنجم

الهی، زندگی بی حضور تو زندانی بیش نیست احساس با تو بودن، خود حیاتی نو است.

اولیاء مقربت، از غربت غروب دنیا به دورند و در کنار تو جاودانه.

آیا می آید آن روز که ما نیز بنده ای شایسـته باشیم برای تو! و تنها پرستنده باشیم تو را و با غسل تطهیر و ندامت از گذشته ها به بارگاه ربوبی ات، بار یابیم.

سزاوار مهرت جز این نباشد!

روز ششم

روز ششم

حبیبا! اگر گرد گناه کردم و آلوده دامن شوم؛ سزاوار چیزی جز تازیانه ادب نخواهم بود و اگر آلوده مانم، خود را در شعله خشمت سوخته خواهم دید.

تنها شور اشتیاق توست که مرا از تمامی خطرات باز خواهد داشت، پس آتش اشتیاقت را همواره در دلم افروخته دار تا از قافله رستگاران عقب نمانم و نگذار در این حیرتگاه پر حادثه واگذاشته شوم زیرا نیستی در راه تو عین هستی است و هستی برای غیر تو عین نیستی؛ ای انیس دلِ آرزومندان.

روز هفتم

روز هفتم

الهی مرا به آداب عبارت آشنا ساز تا زمینه عبادت تو را فراهم آورم، آنگاه که با یاد توام و در ذکر تو، هیچ چیزی از دنیا در یادم نمی گنجد و جسارت هیچ بیهوده کاری حتی در خاطرم خطور نمی کند.

پس چه نیکوست که روزیم همواره ذکر مبارك تو باشد و زیباتر آن است که هر که تو را یاد کند تو او را یاد کرده ای!

پس در این ظلمت سرای گمراهی راهم نمای و در خلوت معرفت خود پناهم ده.

روز هشتم

روز هشتم

بارالهـا! هسـتی جلـوه ای از اعجـاز آثـار تـوست؛ به هر چه روی کنیم و در هر چه بنگریم، کلـک خیـال انگیز صـنع تـو در آن پدیدار است.

آنچه می بینم نشانه ایی است برای ادارک و آنچه می فهیم دلیلی است روشن برای پیروزی در آزمون هستی.

هم همصحبتی با کریمانت صفابخش است هم مهرورزی با یتیمان، حکمت آموز و هم بخشش بر نیازمندان؛ توانگری

این همه را بمن مبارک تا بر جلوه های رازناک تقدیرت واقف گردم و از حیرت به در آیم و اهل یقین گردم.

روز نهم

روز نهم

محبوبا! وقتی از رحمت واسعه تو سخن به میان آید آروز در دلم جوانه می زند و بذر امید می کارد.

مگر می شود باران رحمت تو باریدن بگیرد اما سرزمین مرده دلهایمان را زنده نگرداند.

مگر می توان متبرک به کرامت تو شد و اعجازی ندید.

الهی زیبـایی هـای عـالمت را ـ اگر چه عیاننـد ـ به درخشـش برهـانت، بیشتر بر من بنمـای تـا رشـته مودت تو چنان ریشه در کاشانه جانم بدواند که این عهد هیچگاه نگسلد تا تو خشنود باشی و ما رستگار.

روز دهم

روز دهم

ای نزدیکتر از من به من!

می دانم که تو توکل، نردبان اتصال به ملك و ملکوت توست و نیز می دانم که برای تقرب به توباید؛ رستگاری و درستکاری پیشه کرد؛ تو را در خود می جویم و برای این جستجو فرجی نیست جز همتی که همراهی کند و توکلی که حلقه حقیقت توست.

پس روح توکل را در من زنده گردان تا به سوی قرب تو پرواز کنم و از کامروایان گردم و بر همتم بیفزای تا عاشقانه در درگاهت حضور یابم.

روز یازدهم

روز یازدهم

خدایا، حب و دوستی خود را بواسطه احسان بی پایانت بر ما ارزانی داشتی؛ چه زشت و ناپسند است سرپیچی از محبوبی که لطف خود را گسترانیده است؛

پروردگارا بر این التفات و عنایت بیفزای و ما را از سو زندگی خشم و زبونی آخرت مصون دار؛

آتش شهوت و شهرت را در وجودمان بخشکان و گلستان انس و احسانت را نصیبمان ساز.

روز دوازدهم

روز دوازدهم

خداوندا! هیچ زیب و زینتی جز پاکدامنی نیست و هیچ مصیبتی گران تر از فرو افتادن پرده حیا و حریم.

الهی! جان بی سامانم را با لباس تقوا و ورع از رسواگری های زمان برهان و به سامانم رسان و قناعت را که کلید گنج های شایان توست پیشه ام ساز تا خوف فزون طلبی و ترس از تهیدستی آنچه ندارم در دلم راه نیابد.

تنها به تو پناه می برم، زیرا تنها تو ملجاء دلهای سرگردانی.

روز سیزدهم

روز سیزدهم

الهی برای دیدن عظمت و عزت تو باید طهارت پیشه شود آنکه مظهر جمال و جمیل مطلق است تویی و چگونه نازیبایی می تواند در کنار زیبایی، آهنگ جولانگهی کند؛

هر چند بر تقدیر تو جز بردباری و شکیبایی و رضایت و تسلیم راهی دیگر نیست.

الها صحبت نیکان و پاکان درگاهت و پرهیزکاری را نصیبمان ساز، باشد به ساحل شناخت جلوه های زیبائیت برسیم.

مادام چنین باد.

روز چهاردهم

روز چهاردهم

کریما! بزرگی از آنِ توست و زیبنده تو.

و ما بر عجز و ناتوانی خویش معترفیم و ناگزیر از خطا و لغزش.

الهی ما را بواسطه ناتوانی مان مؤاخذه مکن و به چشم رأفت و مرحمتت از خطاهایمان درگذر و از کمند بلاها رهایی مان ده.

می دانیم چون عاجزیم، خطا پیشه می کنیم و چون به خطا می افتیم گرفتار دام بلا می شویم و سیلاب آفات ما را در غرقاب خویش فرو خواهد برد.

پس نجاتمان ده و به راه هدایت خود رهنمونمان ساز تا از عافت به عافیت برسیم و از خطابه صواب و از دام بلاـ به دامن کبریایی است؛ ای عزیز!

روز پانزدهم

روز پانزدهم

خداوندا! عبادت خاشعانه، سبب رهایی از گرفتاریهای بی شمار آدمی است پس به من آن خشوع و خضوع بیاموز که با عبادت خود به عیادت توآیم.

و سینه ای فراخ و گشاده به من عطا فرما تا همه ناپیداهای عالم را در آن ببنیم و تمام وجودم را جلوه گاه حضور تو سازم.

امان ما تویی که اگر اینچنین نبود، ما از خوف غربت عالم، امیدی به بقا نمی داشتیم، و تنها بواسطه امنیت تو دامان همت گسترانیدیم تا حیات را دریابیم و و در او چند صباحی بیتوته کنیم.

روز شانزدهم

روز شانزدهم

پروردگارا!

احرار کسانی باشند که همنشینی با ابرار را درک کرده اند و اگر این همراهی نبود شاید رسیدن به مقاماتی بلند میسور نبود.

پس یاری ام کن تا با یاران و نزدیکان تو باشم و درس حریت و بزرگی بیاموزم و از نزدیکی با بدان دورم دار تا از شر بدیهایشان دور باشم.

زیرا برای حضور در دار قرار و استقرار تو باید که جمله جان شد تا لایق جانان شد.

و این نشاید جز به مهر و کرم تو ای غایت آمال آزادگان.

روز هفدهم

روز هفدهم

الهی! «ارباب حاجتیم و زبان سئوال نیست.»؛

اگر هم چنان می پسندی که محتاج باشیم، ما را سائل کوی خود قرار داده و از غیر مستغنی ساز. زیرا احتیاج به بارگاه تو عین استغناست.

خداوندا! شایستگی درگاه تو، توفیق می خواهد پس آن توفیق عبودیت و ره نمونی به سویت را نصیبم ساز.

خود که به بود و نبود عالم داناتری و بر همه چیز توانگر؛ پس حاجت حاجتمندی ام را پاسخ گوی و چراغ هدایت را روشنی را هم ساز.

روز هیجدهم

روز هیجدهم

پروردگارا!

گردش ایام به دست توست و آثار پنهان و آشکارت، مبارك و متبرك است.

در این سحرهای ملکوتی، دلهای تاریک ما را با نور ایمان و تابش معنویت از ظلمات جهل و گمراهی نجات بخش و چشمان بصیرتی عطا فرما تا با تمام وجود، در راهت گام برداریم و با دلی بینا به سیر در آفاق و انس بپردازیم و از جهان زیبای آفرینشت کام جوییم و کامروا گردیم.

روز نوزدهم

روز نوزدهم

محبوبا!

آنچه به خوبان عطا می کنی ما را نیز بدان لایق گردان و بر برکات و آثار آن بیفزای. راه را بر ما آسان فرمای که طاقت سختی عذابت را نداریم.

آنانکه محرم کوی تواند چنین حسناتی را دارند و آنانکه محرومند با حرمت حریمی ندارند. پس ما را در زمره محرومان قرار نده، باشد که با نیکوکاری، مقبول درگاهت واقع شویم و به حقیقت آشکارت واقف گردیم و در سلسله محرمانت، دانای راز شویم.

روز بیستم

روز بیستم

خدایا! همه خود را خواهند من تو را. همه در دنیا به دنبال بهشت گمشده می گردند و من چشم به آخرت دوخته ام.

پروردگارا؛ خوبانت را با «قرآن» آشنا کردی تا سکینه خاطر بگیرند و قلبشان، آرام یابد.

پس مرا به تلاوت قرآن آشنا ساز تا حلاوت آرامش را دریابم و از سکوی اطمینان بخش این معجزه جاویدان، درهای بهشت را بر روی خویش گشاده بینم و با عمل صالح از آتش

دوزخ رهایی یابم و چه کسی است که طاقت عقوبت تو را دارد؟

روز بیست و یکم

روز بیست و یکم

حبیبا!

حب تو را بر دلهای بغض آلود و غبار گرفته مان خواهانیم و فرشته نجاتی را برای رهایی از دیو نفس می طلبیم؛ هرگاه که به خود می آییم تا به اصلاح و صلاح خود بیاندیشیم دست ناپاک شیطان مانع می شود و هرگاه که در عالم بی خودی و بی خبری به سر می بریم؛ شیطان نفس بر ما مسلط شده است.

خدایا! عاجزانه از تو می خواهیم، ما را از شیطان درون و برون نجات بخش و به رضایت خویش نائل فرما، ای آنکه خود را راضیا مرضیا نام داده ای عفو و در گذشتن از نافرمانیهای ما تنها زیبنده توست.

روز بیست و دوم

روز بیست و دوم

الهی!

هیچ بنده ای دنیا را نمی طلبد مگر آنکه طالب فضل و برکت تو باشد. اگر ابواب احسان و فضلت را نگشایی و باران

برکاتت را نازل نگردانی، چگونه آدمی می تواند به غربتکده عالم، دل بندد و بر آن خشنود باشد.

مگر جز این است که رضایت هستی در رضایت توست همچنان که سلامت آفاق در سلامت توست.

پس سبب ساز خشنودیمان باش، تا عاشقانه در رکاب تو گام نهیم و دل قوی داریم که در بهشت موعودت مسکن خواهیم گزید و آرام خواهیم یافت.

روز بیست و سوم

روز بیست و سوم

آفریدگارا!

هم راهی دور و دراز در پیش داریم و هم ناگزیر از سختیها و خطرات؛ هر آن، بیم لغزش داریم و هر لحظه ترس از سقوط در پرتگاه نیستی؛ اگر با سبکباری در این راه، گام برداریم و بر دلهایمان گوهری از اطمینان و طمأنینه باشد؛ امیدی به وصال خواهد بود اما اگر پرده از دیدگانمان کنار نرود و غفران تو، کوله بار سنگین گناهانمان را سبک نگرداند، آزمون را درباخته ایم و باخته ایم.

پس تقوای قلوب را که عالی ترین درجه رستگاری است نصیبمان ساز تا از کار زار درونی، سر بلند بیرون آئیم.

روز بیست و چهارم

روز بیست و چهارم

محبوبا!

زندگی زیباست و زیباتر آنگاه که فرمانبرداری تو کنیم.

هر که فرمانبردار تو شد، فرمانروای ملک و ملکوت است و هر کس عصیان و طغیان نمود، برده هوی و هوس است.

چه زیانکار است آنکه سرپیچی کند از فرمان تو، و گرفتارست آنکه تارک ترک بدیها باشد.

کسی که در قلمرو حاکمیت توست در امان خواهد ماند و آنکه این طاعت را نپذیرفت، از گزند هیچ آزاری در امان نخواهد ماند.

پس برای آسودگی از آزارهای دنیوی توفیقمان ده تا تنها فرمانبردار تو باشیم.

روز بیست و پنجم

روز بیست و پنجم

الهی؛

«تنهایم» اگر چه با «تن ها» یم.

بر من گران است با دیگران بودن و به یاد تو نبودن.

دیگران سوداگران بازار مکاره دنیایند و بردگی خود فراموش کرده، و من نیز دل به بردگی نفس خویش داده ام.

پس دشمنی به غیر نیست که «خود» نیز می تواند دشمن باشد و چه تلخ و گزنده است که انسان، دشمن خود باشد و خود را به دست خویش به نیستی بکشاند.

پس هم ما را با دوستانت، آشنایی و دوستی ده و هم خودمان را خیرخواه خویش قرار ده.

و دشمن دشمنانت کن تا از بدیها به دور مانیم. همچنان که پیامبر رحمتت، چنین کرد.

روز بیست و ششم

روز بیست و ششم

الهی!

«غفلت» تنها بیداری من است «نادانی» تنها دانایی ام.

در غروب غریب تنهایی ام و تنها حضور شیرین و شورانگیز تو می تواند رستن را به همراه آورد.

کریما! دستان ندامت را به سوی تو دراز می کنم. از تو می خواهم تا گناهانم را بیامرزی و بر عیوبم چشم پوشی، گفته هایم را بشنوی و آرزوهایم را بر آورده سازی!

پس سعی ام را با صفای حضورت پذیرا باش و در عرفات خویش، ما را به قله شناخت و معرفت برسان!

روز بیست و هفتم

روز بیست و هفتم

کریما!

دستان نـدامتمان را به سوی تو دراز می کنیم. هر چنـد این نـدیم قدیم (ندامت) بهانه ای بیش نبوده است هم خطا پوشـی، هم عفوپـذیر و ایـن لطـف کریمـانه و کبریـایی تـوست. پس چگـونه می تـوان «آن شـد» که «تـو» می پسـندی و چگـونه می تـوان دشواریهای زندگانی را آسان نمود تا آنسان تو را دریافت.

الهی! تفضلی فرما تا «فضیلت» شبهای قدرت را دریابم و بر بی مقداری خود؛ واقف گردم.

بیست و هشتم

بیست و هشتم

بار پروردگارا!

چیزی نکشته ایم که بخواهیم برداشت کنیم.

تنها از خرمن عمرمان، خار معصیت درو کرده ایم و بار خضومت.

خوشه خیالمان، رنگی از خدعه و نیرنگ دارد و به جای خدارنگی نیرنگی را پیشه خویش ساخته ایم.

خدایا ما را بواسطه بهره مندی از نوافل و نیایشهای شبانه مان به درگاه کرامتت نزدیک کن، تا تو را ببینیم و تو را خواهیم.

روز بیست و نهم

روز بیست و نهم

خداوندا!

هر لحظه ای که می گذرد در مظان خطا و خطریم.

هم خطا کاری، راهمان را تاریک و باریک می کند؛ و هم خطر پذیری، ما را در معرض سقوط قرار می دهد.

پس با نجاتمان از تاریکیهای تهمت و غیبت به قرب رحمتت برسان و تنها صراط مستقیمت را به ما نشان ده تا در گمراهی خطر و خطا گرفتار نیاییم.

روز سی ام

روز سی ام

بار الها طاعت و اطاعت از تو تنها نیکو رستگاری است.

آنانکه تسلیم اویند، آزادند و آنانکه نافرمانی تو می کند همیشه در بندند.

خدایا! در این روز و در همه ایام عمر، مرا آن بصیرتی ده که صلاح و فلاحم در آن باشد و نصرتی عنایتی فرما که از گزند وساوس شیطانی دور باشم و در امان.

الهی، پریشانم و در این پریشانی، زهر نوش جام حیرت ما را از حیرت نادانی به در آر و در بهشت آگاهی جای ده.

آمین یا رب العالمین

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹